

Bitka je dobljena, boj pa še ni končan

DE

DELAVSKA ENOTNOST

16. 4. 1977 - ŠT. 15 - L. XXXVI. - CENA 4 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

RS ZSS O KMETIJSTVU

Korak dalje

Že nekaj let so vprašanja hitrejšega razvoja slovenskega kmetijstva in uveljavljanja novih družbenoekonomskih odnosov v organizacijah združenega dela in v kooperacijskih odnosih med osrednjimi temami našega družbenega zanimanja. Tudi družbenopolitične organizacije na vasi in v kmetijskih in drugih delovnih organizacijah so svojo politično akcijo usmerile v razreševanje problemov, s katerimi se srečujemo v kmetijstvu in v ustvarjanje vzdušja, da bo prihodnji razvoj na novih ustavnih in zakonskih rešitvah bolj kakovosten in tudi hitrejši.

Tudi delegati RS ZSS in delegati v republiškem odboru sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji bodo na ponedeljkovem skupnem plenarnem zasedanju spregovorili o kmetijstvu, o povezovanju kmetijskih zadrug in obratov za kooperacijo, družbenih kmetijskih gospodarstev z zasebnimi proizvajalci in bržčas še posebej o ustvarjanju novih dohodkovnih odnosov v tej panogi in med njo ter predelovalno industrijo in trgovino.

Poleg ocen javne razprave, ki je tekla v slovenskih delovnih kolektivih in med kmeti o nadaljnjem razvoju kmetijstva — analizirali so tudi sedanje konkretne razmere — je Raziskovalni center pri RS ZSS pripravil še posebno analizo, ki bo služila delegatom za seznanitev z dejanskimi razmerami, ki so v imetijstvu.

Očitno je, da je uveljavlja-

nje novih odnosov in razvitejših oblik sodelovanja zasebnih kmetijskih proizvajalcev z temeljnimi in drugimi organizacijami združenega dela prepočasno, saj v pretežni večini veljajo samo kupoprodajne pogodbe, kjer ni dolgoročno razvitih oblik proizvodnega sodelovanja in takšnih dohodkovnih odnosov, kot jih zahteva zakon o združenem delu. Seveda pa ob tem ne smemo pozabiti tudi na socialno problematiko kmetov in njihovih družinskih članov, na boljše urejanje zdravstvenega in socialnega varstva, zavarovanja in podobno. Plenarna seja RS ZSS in republiškega odbora — tokrat bosta prvič oba organa zasedala skupaj — bo tudi omogočila, da se delegati iz drugih gospodarskih vej seznanijo s spletom vprašanj v kmetijstvu in hkrati tudi dogovorijo za konkretne naloge pri uresničevanju dokumentov, ki govore o družbeni prenosni kmetijstva in ne nazadnje tudi preiskrbe, prebivalstva s prehrambenimi izdelki.

S temi besedami je predsednik Zveze komunistov Slovenije France Popit minuli teden na seminarju za sindikalne delavce v Portorožu slikovito označil trenutek in mesto, kje smo z uresničevanjem zakona o združenem delu. Politično bitko je delavski razred dobil, zakon o združenem delu je sprejet — zaradi različnih odporov pa ponekod še ni zaživel v vseh svojih členih in vsebini.

Zakon o združenem delu je cilj, h kateremu so težili osveščeni delavci, ko so, v vsej zgodovini odtujeni od rezultatov svojega dela, zanje zahtevali pravično plačilo. Zakon o združenem delu prvič v zgodovini pravno uresničuje zahteve, ki so jih s krvjo uveljavljali čičaški delavci — spomin nanje slavimo z mednarodnim praznikom dela — prvim majem. Izpolnitev teh zahtev je v revolucionarnem vretju po 1. in 2. svetovni vojni terjala od delavskih množic po vsem svetu še veliko žrtev. Nič jih ni moglo zaustaviti na poti do cilja, zanj so tudi pri nas pred socialno in nacionalno osvoboditvijo stavkali razredno osveščeni delavci in se s svojim akcijskim programom bili za uresničevanje izročil pariške komune in pristne Marxove misli. To si je zapisala v program tudi slovenska komunistična partija in premnogi partizani so za to darovali največ, kar človek zmore — svoja življenja, da imamo danes samoupravljanje, neokrnjeno pravico razpolagati z rezultati svojega dela, torej odprto pot v pravo uresničevanje nekdanje vizije siromašnih o lepšem in boljšem, res človeka vrednem življenju!

Akumulacijo kapitala spremlja akumulacija revščine. Produktivnost dela narašča, narašča novoustvarjena vrednost, večja se nominalno delavčevo plačilo, njegov delež v razdelitvi pa se manjša, to je srž omenjene Marxove misli. Propadla bi družba, ki bi se z novo vrednostjo samo reproducirala. Nujni sta kvantitativna in kvalitativna rast. Za standard neke družbe ni odločilno merilo samo osebni standard, dostikrat je še pomembnejši skupni standard: otroško varstvo, šolstvo, zdravstvo, urejeno okolje itd. Vse to lahko uresničimo le z lastnim delom v proizvodnji. Velika, da, bistvena razlika pa je, kako širša družbena skupnost pride do sredstev, ki smo si jih z delom ustvarili: ali z državno prisilo, z birokratskim aktom, ki ga

spremljajo vsi znaki državne oblasti, moči, ali z dogovorom vseh nas, samoupravljalcev.

Za svobodno menjavo dela gre: za menjavo gmotnih vrednot za druge nič manj pomembne vrednote: socialno in zdravstveno varnost, znanje, humano preživljanje prostega časa.

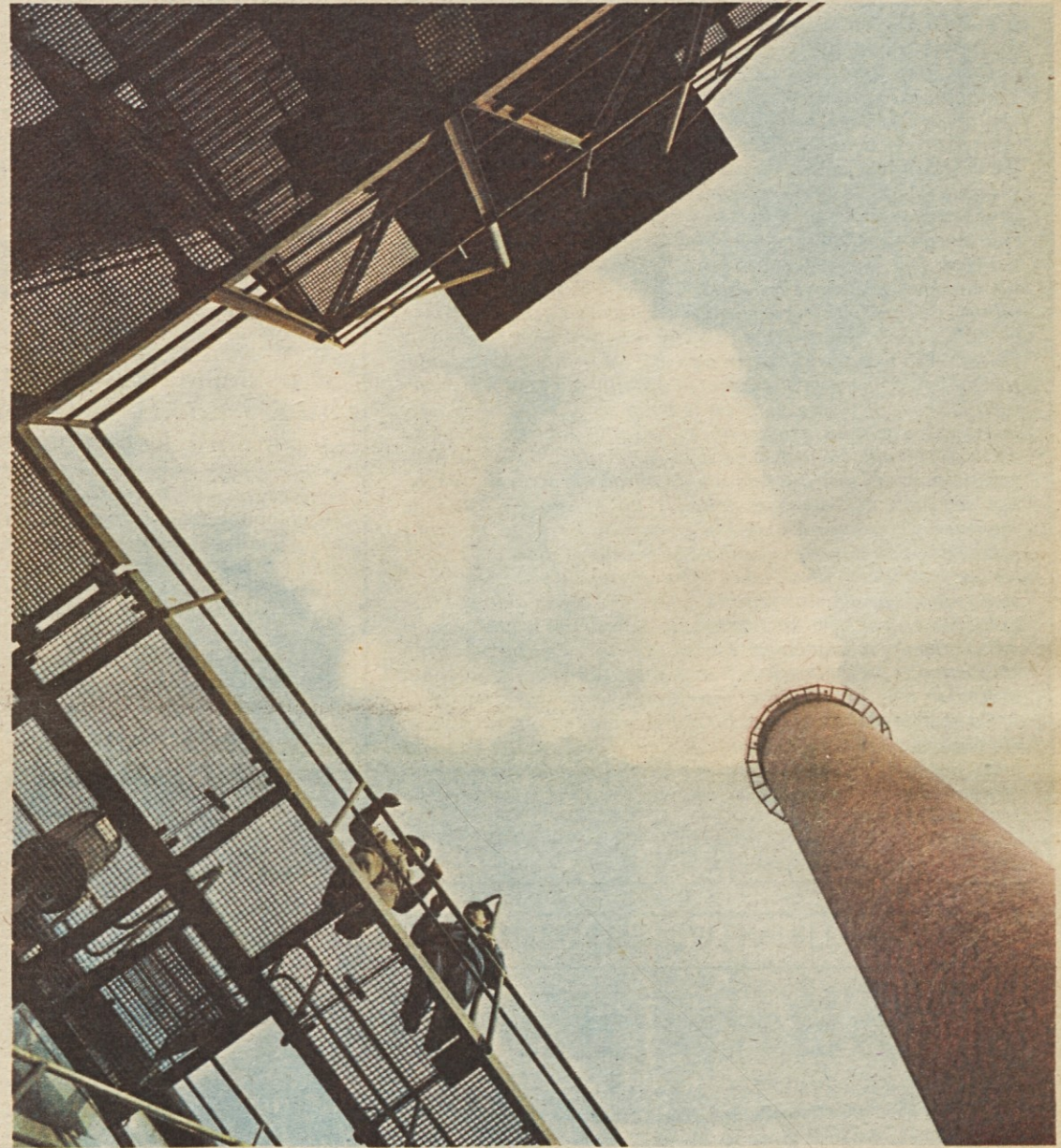
Ne moremo in ne smemo idealizirati doseženega: velikanska zmaga vseh delovnih ljudi je, da smo samoupravljanje, nagrajevanje po delu, svobodno menjavo dela zapisali v zakon. Politična bitka je dobljena, boj pa še ni končan: gre za vsebinsko

uresničitev zakona o združenem delu: delavci morajo sami odločiti o vsem, o gospodarjenju v delovnih organizacijah, porazdelitvi rezultatov svojega dela ter življenju v okolju, kjer prežive drugi dve tretjini svojega veka. Neposredno in sami, z razpravljanjem, glasovanjem in odločanjem. Ne sme pa namesto njih odločati nekdo drug, ki bi si prilastil rezultate njihovega dela in govoril v njihovem imenu.

Na prvi seji odbora za pripravo VIII. kongresa ZKS je v sredo predsednik Zveze komunistov Slovenije France Popit posebej

poudaril: »Naša učinkovitost v samoupravnem združevanju dela in vzpostavljanju dohodkovnih odnosov je v veliki meri odvisna od tega, koliko bomo uspeli razvijati svobodno menjavo dela med delavci v temeljnih organizacijah združenega dela ter delavci v skupnih službah.« In še dodal, kako je »zato prva frontna črta, na kateri moramo komunisti mobilizirati organizirane subjektivne sile, zlasti sindikat kot množično politično organizirano oporo delavskega razreda.«

MATJAŽ VIZJAK

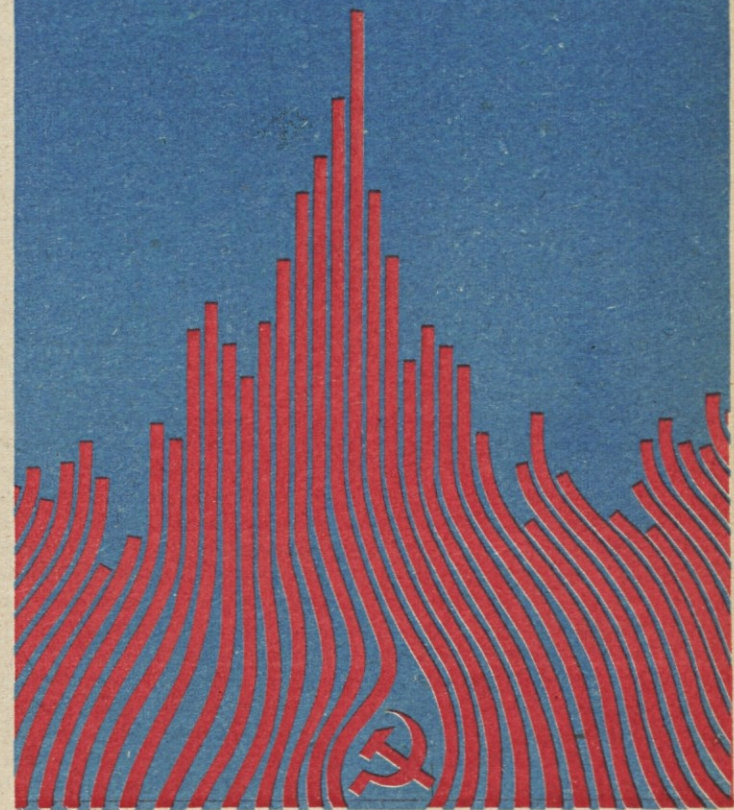
Energetska kriza že dolgo trka tudi na naša vrata, vendar premalo razmišljamo, kako bi to, kar imamo, bolje izkoristili.

A. AGNIČ

Občinski svet zveze sindikatov Slovenije
Nova Gorica vabi na

PRVOMAJSKO SREČANJE

v počastitev 40. obletnice prihoda
tovariša TITA na čelo KPJ, 40. obletnice
ustanovitve KPS, 30. obletnice graditve
v svobodni domovini in praznika dela. Srečanje
bo 1. maja 1977 v Opatjem selu na Krasu
s pričetkom ob 14.30. Govoril bo predsednik
republiške konference SZDL Mitja Ribičič.

MIKA ŠPILJAK GOVORIL NA OSREDNJI SLOVENSKEI PROSLAVI DNEVA ŽELEZNIČARJEV

Revolucionarnost spodbuja

Na osrednji slovenski slovesnosti ob 15. aprilu — dnevu železničarjev — je zbranim ob spomeniku na Zaloški cesti v Ljubljani spregovoril predsednik sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak.

Predsednik Špiljak je v svojem govoru opozoril na revolucionarni pomen naprednih akcij, ki so jih v preteklosti vodili, v njih sodelovali in tudi umirali rodovi naših železničarjev. Še zlasti

pomembna je bila generalna stavka jugoslovanskih železničarjev pred 57. leti. Z njo so razredno opredeljeni in s Komunistično partijo Jugoslavije najtesneje povezani železničarji pokazali in dokazali svojo revolucionarno in razredno zavest. Zvestobo revolucionarnemu duhu, ki je takrat zavel z Zaloške ceste, so železničarji ohranili vse do danes. Ta duh med železničarji živi in železničarji smejo biti ponosni, da je tako.

Vendar pa se je prav zdaj naša železnica znašla pred najtežjimi problemi svojega razvoja. Ne gre samo za izgube, ampak še dosti bolj za zasnove in usklajenost nadaljnjega razvoja. To so vprašanja, ki jih moramo pospešeno razreševati v tem našem vsakdanjiku. Zanj je značilno, da naše železnice zdaj preživljajo podobno prehodno krizo, kakršno so že prebrodili v večini razvitih evropskih držav in zdaj lahko njihove železnice normalno

poslujejo. Nas na tem področju čaka še nekaj let resnega dela, truda in naporov.

Kje so rešitve, kako pospešiti delo?

Predsednik ZSJ Mika Špiljak je opozoril na nujnost pospešitve že začete modernizacije, tehnike in organizacije železnic. Na tem področju moramo kot družba v celoti, železničarji pa še posebej iskati izhod iz sedanjih težav. Kar najhitreje pa moramo na železnici razreševati tudi nekatere probleme skupnega razvoja, uresničevanja tehnično-tehnološke enotnosti, boljšega izkoriščanja zelo dragih transportnih in vlečnih sredstev ter zadev s področja medsebojnih ekonomskih odnosov. Nujno je tudi nadaljnje združevanje dela in sredstev in samoupravno interesno povezovanje s porabniki storitev. Od hitrosti sprememb na teh področjih sta še najbolj odvisna produktivnost dela in učinkovitost poslovanja, s tempa tudi hitrejši razvoj samoupravnih dohodkovnih odnosov na jugoslovanskih železnicah v celoti.

R.N.

Več kot 60.000 mladink in mladincev je oziroma bo sodelovalo v ljubljanski lokalni štafeti od 10. do 18. aprila.

Letos je prvič ta štafeta in organizatorji, to je mestna konferenca ZSMS Ljubljana, so s tako množično akcijo hoteli omogočiti čim več mladim, da aktivno sodelujejo pri tej tradicionalni mladinski manifestaciji ob rojstnem dnevu maršala Tita. Štafeto palico bodo v ponedeljek mladinci ponesli še »Ob žici« in jo na slovesnosti na Trgu revolucije priključili zvezni štafeti.

Na sliki: v četrtek so štafeto palico prinesli tudi v Litostroj, kjer se je na slovesnosti zbralo več kot 2.000 delavcev, predvsem mladih. Pozdravno pismo ljubljanske mladine Titu je prebral mladinec iz enote finalistov Pavel Hajdinjak. Foto: A. AGNIČ

KAJ SMO STORILI...

Zmanjkuje časa!

Zakon o združenem delu postavlja pred sindikate, ki so nosilci akcije za uresničevanje zakona zlasti glede izdelave osnov za delitev sredstev za osebne dohodke po rezultatih dela, pred vsebinsko zahtevno in časovno tudi dokaj težko izvedljivo nalogo. Do konca tega leta je namreč treba izdelati merila za nagrajevanje po rezultatih dela, se pravi v skladu s 126., 128., 129. in 130. členom zakona. V temeljnih organizacijah, kjer do omenjenega roka ne bodo uveljavili sistema delitve osebnih dohodkov, kot ga opredeljujejo omenjeni člani zakona, bodo delavci v njih smeli prejemanj samo zakonsko zajamčene osebne dohodke (člen 127).

Naloga prav gotovo ni lahka, saj ne bo mogla teči ločeno od uresničevanja celovitega spleta dohodkovnih odnosov v združenem delu, katerih uveljavljanje pa je prav gotovo proces, daljši od obdobja enega leta. Zato je jasno, da osnove za sistem delitve po delu, ki jih bodo izoblikovali v združenem delu letos, ne bodo ostale »za večno«, ampak se bodo tudi še kasneje prilagajale dohodkovnim odnosom, kakršne bo oblikovalo združeno delo.

Namen tega sestavka seveda ni iskati ali dati formul za izdelavo meril, saj tega ne dajejo niti določila zakona o združenem delu, ki sicer zelo dosti »govori« o tej temi, niti sindikalna stališča do tega vprašanja, zapisana v prvem členu sindikalne liste. Radi pa bi opozorili na nekatera dejstva.

Predvsem: sindikati v delovnih organizacijah doslej temu vprašanju niso posvečali dovolj pozornosti. Resda je že blizu 40 odstotkov vseh v Sloveniji zaposlenih delavcev pri osebnih dohodkih »vezanih« na delitev po delu, vendar pa pri drugih šestih desetinah takšna merila še ne veljajo. Marsikaj tudi še vedno menijo, da bodo recepte in podrobna merila izdelali v družbenih institucijah. Lepo bi bilo, če bi si lahko privoščili znanstveno raziskavo in na tej podlagi izdelali sisteme nagrajevanja po delu, ker te možnosti nimamo, bo treba poprijeti za delo — tam, kjer se ustvarjajo dohodek in dohodkovne povezave in odnosi. V temeljnih organizacijah združenega dela torej!

Pri tem velja poudariti, da sistema nagrajevanja po delu ne bomo začeli ustvarjati povsem na novo. Marsikaj iz dosedanjih sistemov nagrajevanja bo možno uporabiti kot »gradbeni material« za nove sisteme, prej pa je treba sedaj veljavne sisteme temeljito ovrednotiti in ugotoviti, kaj je v njih dobrega, kaj pa bo treba spremeniti. Na primer različne normative, ki smo jih povzeli po sistemih meritve dela v kapitalističnih državah; takšni, kot so, nam ne ustrezajo, nikakor pa ni možno trditi, da »norme« kot eden od planskih elementov ne bodo potrebne (nikakor pa ne kot najpomembnejše merilo za določanje OD). Na drugi strani pa bo vsekakor treba spremeniti sistem nagrajevanja tako imenovanih režijskih delavcev, katerih delo se kljub vsemu da tudi količinsko ovrednotiti. Nevzdržno je tudi sedanje »primerjanje« in uravnavanje meril za delitev OD po panožnih sporazumih. Najčešče se pri tem sporazumevajo o osebnih dohodkih tisti, ki med seboj niso dohodkovno povezani.

To in še marsikaj drugega bo potrebno urediti pri razreševanju novega sistema nagrajevanja po delu. Predvsem pa bo treba takoj poprijeti za delo v temeljnih organizacijah, saj nimamo institucije, ki bi lahko izdelala celovito rešitev tega zapletenega vprašanja.

B. RUGELJ

PRESEDSTVO OBČINSKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV VELENJE

PREVERITI OCENE!

Uspešnost uresničevanja vsebina zakona o združenem delu je močno odvisna tudi od prizadevnosti in aktivnosti sindikalnih aktivistov

Na zadnji seji je predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Velenje obravnavalo dosedanje delo sindikatov v Saleški dolini ter povzelo poglavite prihodnje naloge. Pri tem je posebej opozorilo, da je treba sindikate organizacijsko usposobiti, da bodo lahko uspešno uresničili letošnje delovno usmeritev.

Akcija za uresničevanje vsebine zakona o združenem delu je treba tudi v občini Velenje pospešiti. To pa bo mogoče tudi ob okrepljenem stiku občinskega sveta ZSS Velenje z osnovnimi organizacijami sindikata in s članstvom. Sindikat mora biti pobudnik za uveljavljanje zakona o združenem delu, to nalogo pa bo mogoče uresničiti z organizacijo neposrednih pogovorov v temeljnih organizacijah združenega dela.

Glede uresničevanja sprejete delovne usmeritve pa je predsedstvo občinskega sveta ugotovilo, da neka-

teri sindikalni funkcionarji ne opravljajo svojih dolžnosti. So ali premalo delavni, premalo odgovorni, ali pa so preveč povezani s poslovodnimi in drugimi vodstvenimi strukturami v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Zato tudi ni naključje, da prav tam, kjer delo funkcionarjev ni dobro, zamuja akcija za spremenjanje samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov. Predsedstvo je zahtevalo, da organizacijsko kadrovska komisija pripravi pregled aktivnosti sindikalnih funkcionarjev ter predlog za zamenjavo tistih, ki ne delajo skladno s statutom zveze sindikatov. Številne naloge, ki so pred sindikati v občini Velenje, terjajo prizadevne, aktivne in odgovorne sindikalne funkcionarje.

Sicer pa je predsedstvo občinskega sindikalnega sveta pozvalo vse politične štabe v temeljnih organizacijah združenega dela, ki so vodili javno

razpravo o osnutku zakona o združenem delu, da pripravijo programe za dosledno in učinkovito uresničevanje vsebine zakona o združenem delu v praksi, seveda upoštevaje ocene razvitosti samoupravljanja ter družbenoekonomskih odnosov. Programi morajo biti konkretni, akcija poglobljanja samoupravljanja ter utrjevanja družbenoekonomskih odnosov pa mora v vseh okoljih vplivati na delo in rezultate gospodarjenja.

Izhodišče za uresničevanje vsebine zakona o združenem delu pa ostaja, kot je poudarilo predsedstvo velenjskega občinskega sindikalnega sveta na svoji zadnji seji, ocena samoupravljanja in družbenoekonomskih odnosov, izdelana med javno razpravo o zakonu o združenem delu. Ocene je treba znova preveriti, tokrat s stališča zakona o združenem delu.

P. O.

IO RO SINDIKATA DELAVCEV KEMIČNE INDUSTRIJE SLOVENIJE OCENIL AKTIVNOST DELEGATOV

Za trdnejše vezi

Z usklajeno akcijo je treba doseči, da bi občinske organizacije zaživele tudi v praksi — Delegati so še najmanj odgovorni, kadar ni sozvočja v sistemu, katerega del so

Razpravo o aktivnosti delegatov republiškega odbora je IO RO Sindikata delavcev kemične industrije Slovenije med drugim zaključil tudi s sklepom o odpoklicu petih neaktivnih delegatov. To pa nikakor ne pomeni, da so delegati najbolj »krivi«, če se delegatski sistem in odnosi v njem ne razvijajo tako, kot naj bi se, da bi bil dosežen temeljni cilj — dobro samoupravljanje. Dosti bliže resnici je ugotovitev, da delegati lahko dobro opravljajo svoje naloge in dolžnosti šele tedaj, če je sozvočje v celotnem sistemu, katerega del so.

V omenjenem sindikatu ugotavljajo, da so na tem področju najšibkejši člen občinske organizacije sindikata. Če in kjer niso aktivne, delegati seveda ne morejo prihajati na seje republiškega odbora s stališči občinskega odbora. Da dejansko ne moremo govoriti o (pre)veliki aktivnosti občinskih organizacij, navsezadnje pričča tudi podatek, da v zadnjih dveh letih republiški odbor ni prejel niti enega predloga ali zahteve katerekoli občinske organizacije sindikata delavcev kemične industrije, naj bi obravnavali kakšno specifično zadevo! Kaj se potem po navadi zgodi, vemo: delegati govorijo v svojem imenu, njihova aktivnost začne usihati, včasih tudi povsem uplahne. Sledi seveda odpoklic, vsaj moral bi.

Samo z zamenjavo delegatov z novimi, od katerih kajpak pričakujemo, da bodo aktivnejši, problem seveda ne bo rešen. Tega se zaveda tudi IO RO Sindikata delavcev kemične industrije Slovenije. Na predlog svoje komisije za organiziranost in kadrovska vprašanja se je namreč zavzel za to, da bo v usklajeni akciji (republiški odbor — občinski odbori) delegatom omogočil stik z delegatsko bazo, skratka z organom, ki je delegate delegiral. Tako naj bi delegate

bolj vključili v sindikalno akcijo in v samoupravno gibanje.

IO RO Sindikata delavcev kemične industrije Slovenije se je tudi že odločil, in s tem utrjeval tako občinske organizacije kot pomagal delegatom, kako bo izvajal poprej omenjeno usklajeno akcijo. Tako se bodo člani republiškega odbora udeležili vsaj po ene seje vsakega občinskega odbora. Na seje so sicer hodili že tudi doslej, pač glede po potrebah, kot pravimo. »Po novem« naj bi bili obiski v občinah bolj sistematični in predvsem delovni. To pomeni, naj beseda ne bi tekla le o izvajanju nalog, predvidenih z dogovori in programi RS ZSS, RO Sindikata delavcev kemične industrije Slovenije, njegovih občinskih svetov ZSS, pač pa tudi o bolj specifičnih vprašanjih. Mednje pač lahko prištejemo delovne in življenjske razmere delavcev kemične industrije v občini, razpravo o njihovem gospodarjenju in deloven, ne »uraden« razgovor v kolektivih, kjer morda škriplje na tem področju. Obvezno pa naj bi bil na dnevni red vključen tudi razgovor o temi, ki bi jo zaradi neposredne aktualnosti v konkretnem okolju predlagal občinski odbor sindikata.

M. G.

ZARADI SEDANJIH VELIKIH OBREMENITEV ZDRUŽENEGA DELA:

»Brezplačnik« mestni promet — iluzija?!

Najprej uredimo druge zadeve s področja družbenega standarda, potem šele naj bi se ukvarjali tudi z »manj važnimi« zadevami

Pred tedni smo pisali o prizadevanjih mestnega sveta zveze sindikatov Ljubljana pri razporejanju delovnega časa in s tem v zvezi tudi »brezplačnega« mestnega prometa.

Tokrat smo želeli izvedeti, koliko so se stvari premaknile in kaj o tem menijo predstavniki nekaterih drugih, v ta načrt neposredno vključenih dejavnikov.

Pred nedavnim so se sestali, kot je povedal Dare Ravnikar, sekretar MSS Ljubljana, predstavniki nekaterih družbenopolitičnih organizacij ter Viatorja. Sestanika se niso udeležili povabljeni predstavniki nekaterih samoupravnih interesnih skupnosti. Vsi so podprli usmeritev o preučevanju možnosti uvedbe premakljivega delovnega časa in »brezplačnega« mestnega prometa, kar bi naj opravili dve strokovni komisiji. Ti komisiji naj bi imenovali izvršni svet skupščine mesta do konca aprila, ko bi dejansko začele delati. Po prvih izračunih bi realizacija »brezplačnega« mestnega prometa veljala 130—140 milijonov dinarjev letno. Večji del teh stroškov pa bi krilo združeno delo. Izračuni tudi kažejo, da bi se dosedanj znesek, ki ga delovne organizacije namenjujejo za prevoz svojih delavcev na delo, minimalno povečal. V sindikatih se po besedah Dareta Ravnikarja zavedajo vseh spremljajočih vprašanj, ki jih je treba ob tem reševati, kar pa ne zmanjšuje njihovega optimizma, da

bodo v soglasju vseh potrebnih dejavnikov, posebej pa združenega dela zamisel uresničili do začetka prihodnjega leta.

Bolj skeptičen odgovor o tem pa smo dobili pri predsedniku IS skupščine mesta Ljubljana Albinu Vengustu: »Vi ste prvi, ki me sprašuje za mnenje o tem. Doslej se nisem z nikomer uradno pogovarjal, osebno pa mislim, da so to iluzije. V svetu je bilo več podobnih poskusov, ki so propadli. Tudi prometnega režima ne bi s tem izboljšali, ker so ljudje že preveč navajeni na osebne avtomobile in jih zaradi brezplačnega prevoza ne bodo puščali doma. Sprašujem se pa, kdo bo pri Viatorju gospodaril, če bodo delovne organizacije združevale sredstva za njihovo poslovanje?«

Pri Viatorju bi kajpak bili zelo veseli take ali podobne rešitve. Dosedanji direktor TOZD mestni promet Rudolf Stigl je povedal: »Slišal sem za pobudo mestnega sindikalnega sveta in, če bo uspela, jo pozdravljam. Bilo je že nekaj poskusov podobnega reševanja problema mestnega prometa, vendar se ni nihče doslej in nikjer v to poglobil tako odločno, kot so to naredili ljubljanski sindikati. Vzrokovi za dosedanje izgube in nezaupljivost do mestnega prometa je več in niso samo naša krivda. V ugodnejšem položaju bi tudi laže nudili boljši in udobnejši prevoz potnikov in laže bi prišli do potrebnega števila avtobusov. Za Viator bi veliko pomenilo, če

bi v tem smislu podružabljali mestni promet.«

Prof. Vlada Sever, predsednica delavskega sveta v tovarni Lek je povedala: »Letos je združeno delo preobramenjeno z dajatvami. Zato ne verjamem, da bo lahko sprejelo še dodatne stroške, za katere mislim, da bodo bistveno večji kot doslej. V Leku imamo izkušnje, ker se veliko naših delavcev prevaža na delo z mestnim avtobusom. Zato smo v dogovoru z Viatorjem dobili posebno avtobusno linijo, ki jo izkoriščamo dve uri dopoldne in dve uri popoldne. Že to posebno štiriurno koriščenje avtobusne linije bi bilo v primeru, da bi jo sami financirali, predrago. Mislim, da bo skupno financiranje celotnega prometa za nas še dražje. Sicer pa pri nas še nimamo rešenih osnovnih vprašanj družbenega standarda, kot so družbena prehrana in vzgojnovarstveni zavodi. Zato moramo temu dati prednost.«

Glavni direktor Gradisa inž. Hugo Kržan, sicer predsednik skupščine občine Ljubljana-Center pa razmišlja tako: »Mislim, da sami sebe prehitujemo. Za mnogo stvarni nimamo denarja. To lahko načrtujejo tisti, ki nikoli nič ne dajo. Čakajo nas ceste in druge potrebe družbenega standarda. Ne smemo toliko obremenjevati združenega dela. Akcija sicer pozdravljam, mislim pa, da za to vendarle potrebujemo čas in denar.«

MILENA CAR-DRLJE

KONSTITUIRANA KONFERENCA OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA V INDUSTRIJI GRADBENEGA MATERIALA SLOVENIJE

Nove spodbude

20. aprila je bila konstituirana konferenca osnovnih organizacij sindikata gradbenih delavcev grupacije industrije gradbenega materiala. Delegati osnovnih organizacij so razpravljali o problematiki delitve sredstev za osebne dohodke v svojih organizacijah. Ugotovili so veliko različnost v pristupu in načinu nagrajevanja. Posebej zaskrbljujoče stanje je v manjših organizacijah, ki zapostavljajo do 100 delavcev, to so predvsem opekarne, ki nimajo strokovno usposobljenih delavcev za delo na tem področju. Delegati so tudi razpravljali o razvojnih težavah, saj se več organizacij IGM ukvarja z zastaralo proizvodnjo, prepočasni pa vključujejo v gradbeništvu oziroma povezujejo tudi drugače. Poudarili so, da tudi IGM mora vključevati dohodkovne odnose in slediti usodo dohodka in svojega proizvoda do dokončne cenitve gradbenega objekta. Zato se je treba v naslednjem obdobju nujno lotiti akcij integracijskih procesov in osnovni določil zakona o združenem delu.

O teh stališčih osnovnih organizacij IGM bodo naslednji mesec razpravljali delegati republiškega odbora na skupnih sejah z drugimi grupacijami s področja gradbeništvu. A. VLAHOV

NAJOSTANE MED NAMI

GRADISOV VESTNIK je v aprilski številki v rubriki »Aktualno« povzel sklepe 11. redne seje konference OOS in sestavek začel takole:

»1. Vsi prisotni so sklepe letne konference enoglasno sprejeli. Nekateri teh sklepov so že v izvajanju.«

Kogar čas priganja in verjame na »lepe oči«, lahko takoj neha brati. Nejeverni Tomaži pa morajo prebrati še devet sklepov, da bi spoznali resnico: da se v tej konferenci OOS dejansko marsikaj dogaja in da uredništvo omenjenega glasila goji smisel za kratko in jedrnatno izražanje.

KONČANA SOLIDARNOSTNA AKCIJA TOLMIN-LEBANE

Dovolj sredstev za oba objekta

Delavci družbenih dejavnosti Jugoslavije zbrali 6 milijonov dinarjev za gradnjo knjižnice v Tolminu in doma kulture v Lebanih

V ponedeljek se je sestal v Ljubljani na zadnji seji koordinacijski odbor pri zveznem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije in ocenil ter sklenil solidarnostno akcijo za gradnjo knjižnice v Tolminu in doma kulture v Lebanih.

Ocena celotne akcije je ugodna, saj se je vanjo vključilo 4648 osnovnih organizacij, ki so zbrale kar 5.305.983,80 dinarja. Če k tem sredstvom prištejemo tudi sredstva, ki jih je za to akcijo po zaključnem računu prispeval zvezni odbor, lahko ugotovimo,

da bo vsak objekt dobil okoli 3 milijone dinarjev!

Čeprav je ocena akcije dokaj ugodna, pa moramo ugotoviti, da je bilo potrebno pri izvajanju akcije razrešiti več zlasti organizacijskih problemov. Akcija je uspela mnogo bolje kot nekatere podobne akcije v prejšnjih letih, toda vseeno moramo omeniti, da se niso vključile vanjo organizacije v nekaterih večjih centrih.

V Sloveniji se je vključilo v akcijo 806 osnovnih organizacij, ki so zbrale 801.494,90 dinarja, kar ocenjujemo kot ugodno. Poleg teh sredstev, ki smo jih za

gradnjo knjižnice v Tolminu zbrali s solidarnostno akcijo Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije, moramo omeniti, da je na pobudo Zveze sindikatov Slovenije tudi koordinacijski odbor za odpravo posledic elementarnih nesreč v Sloveniji zagotovil začetek gradnje tolminske knjižnice milijon dinarjev. Ker bo k tako zbranim sredstvom verjetno svoj delež primaknila tudi Kulturna skupnost Slovenije, pričakujemo, da bodo v Tolminu lahko v kratkem pričeli z gradnjo nove knjižnice. MILAN BRATEC

NI VAŽEN SAMO NAČRT, TUDI ZIDAKI
MORAJO BITI PRIMERNI

Prava bitka se šele začenja

Lepljenka ugotovitev, stališč in tem za razmišljanje s portoroškega seminarja o uveljavljanju zakona o združenem delu in iz ankete sindikatov, opravljene na to temo v 13 delovnih organizacijah

Kaj naj za TOZD opravljajo v skupnih službah, kaj pa naj TOZD dela sama, kot zaokrožena gospodarska enota, marsikje še ne vedo natanko, čeprav zakon o združenem delu pristojnosti enih in drugih jasno razmejuje

Zavoljo tega je jasno, da drugje, kot v temeljnih organizacijah, ni moč začeti z uresničevanjem zakona o združenem delu in da od zunaj delavci ne morejo — razen seveda strokovne pomoči pri razlagi določil zakona in podobno — pričakovati napotil ali celo »receptov« za urejanje družbenoekonomskih odnosov znotraj temeljnih organizacij in med njimi v delovni organizaciji pa tudi zunaj nje. V takšen zaključek je izzvenel tudi seminar v Portorožu, ki je potekal predvsem v znamenju usmerjanja pozornosti sindikalnih aktivistov na to temo, ki so temeljnega pomena za uspešno uveljavitev novih družbenoekonomskih odnosov.

DRUŽBENI ODNOSI V TOZD

Ob vsej pomembnosti dohodkovnih odnosov in kljub celovitemu prikazu vsebinskega in organizacijskega uresničevanja teh odnosov v združenem delu na seminarju, pa vendarle izločimo za »pregled pod večjo povečavo« del dohodkovnih odnosov: odnose med temeljnimi organizacijami in delovnimi skupnostmi skupnih služb. Delovne skupnosti skupnih služb so nedvomno eden osrednjih dejavnikov pri uresničevanju mnogih aspektov sistema samoupravnega združenega dela v TOZD in, kot smo že dejali, tudi gibalo (ali zavoljo slabe organiziranosti tudi zaviral!) razvoja začetnih družbenih odnosov v delovnih organizacijah. In tako kot bodo dohodkovni odnosi med temeljnimi organizacijami temeljni kamen v gradnji celovitih dohodkovnih odnosov, tako bodo tudi odnosi med TOZD in skupnimi službami osnovni parameter pri izgradnji sistema svobodne menjave dela in vseh ravneh te menjave. Skratka, zelo pomembno je, iz kakšne »opeke« bodo zgrajeni ti odnosi; z enakimi »zidaki« bomo namreč zidali vso stavbo družbenoekonomskih odnosov.

Tudi na seminarju so sindikati to temo, svobodno menjavo dela

med TOZD in delovnimi skupnostmi skupnih služb izločili kot posebno »poglavje«. V dnevih pred seminarjem pa so izvedli »anketo« med trinajstimi delovnimi organizacijami po vsej Sloveniji, ki je dala poučne rezultate, čeprav ne moremo izbere podjetij ovrednotiti kot statističnega vzorca. Ne glede na to pa je tudi iz prejšnjih, po drobcih zbranih izkušenj moč trditi, da razmere, kakršne so »anketarji« zatekli v nekaterih kolektivih, vladajo tudi v marsikateri drugi delovni organizaciji.

ANKETA V TRINAJSTERICI

Na vprašanja funkcionarjev in strokovnih sodelavcev republiškega sveta ZSS so odgovarjali v Agrarii, Lisci, Leku, Strojnih tovarnah Trbovlje, Združenem podjetju Kočevje, Tekstilindusu, SOZD Pomurki, Gostolu, Železarni Ravne na Koroškem, Novolesu, v Aeru, Splošni bolnišnici v Mariboru in Trgovskem podjetju Nanos. Iz portoroških ugotovitev in naših zabeležek z obiskov v delovnih kolektivih bomo poskušali sestaviti zpleteno stališče, mišljenj in tem za razmišljanje. Pri tem pa bomo brskali predvsem po zabeležkah z obiska v Gostolu; ne po naključju — zato, ker so v tej delovni organizaciji odnose med skupnimi službami in temeljnimi organizacijami razvili dlje kot marsikje, predvsem pa so se približali določilom zakona o združenem delu glede statusa in pristojnosti skupnih služb. Čeprav so še daleč od prave vsebine in vloge, skupne službe v Gostolu vendarle niso več — klasična uprava podjetja.

Toda najprej si oglejmo obdelane podatke ankete med trinajsterico. Delavci v temeljnih organizacijah so imeli doslej bore malo ali nič vpliva na kadrovske strukture in zaposlovanje v skupnih službah. V večini podjetij nimajo posameznih delov skupnih služb organiziranih kot TOZD skupnega pomena; ponekod o tem sicer razmišljajo, vendar dlje od tega še niso prišli. V večini OZD funkcije, ki so sicer tesno povezane s proizvodnjo, še vedno opravljajo v

skupnih službah. Razmejitve, ki jo povsem jasno navajata 400. in 403. člen zakona o združenem delu, ni nikjer v celoti izvedena. Področja dela skupnih služb so opredeljena v samoupravnem sporazumu o združenju TOZD v delovno organizacijo.

DSSS ŠE VEDNO »DIREKCIJE«

Pomudimo se ob razmejitvi pristojnosti oziroma delovnega območja skupnih služb in TOZD v Gostolu. Tudi tu še nimajo povsem razčiščenih odnosov, vendarle pa so temeljne organizacije »obogatili« z vrsto dejavnosti, ki so jih prej opravljale skupne službe. Ob takem zaokroževanju TOZD pa se seveda pojavlja nevarnost pretiravanja: zgodi se lahko, da se takšne klasične direktije oblikujejo na ravni premočno s funkcijami podjetja obloženih temeljnih organizacij. Odnosi, ki jih v podjetju razrešujejo med temeljnimi organizacijami in skupnimi službami, se morajo razrešiti torej tudi znotraj TOZD. Rezijski delavci v TOZD naj bi imeli enak status, kot delavci na podobnih delovnih mestih v skupnih službah.

V večini podjetij pa so razmere za zdaj še povsem drugačne: ni namreč čutili, da bi skupne službe — ali po starem uprave — izgubile veliko svoje nekdanje moči (odločanja) in veljave. V Leku, denimo, je med 43 člani delavskega sveta kar 10 delegatov iz skupnih služb; to dokazuje, da je v podjetju izredno veliko delavcev zaposlenih v skupnih službah in da imajo le-te zavoljo tega tudi prevelik vpliv na samoupravno odločanje v delovni organizaciji.

V delovnih organizacijah bodo torej morali najti ravnovesje med velikostjo in pristojnostjo skupnih služb in temeljnimi organizacijami.

Toda če so že v posameznih podjetjih vendarle poskušali najti pravilno razmerje moči med TOZD in skupnimi službami pri razmejitvi pristojnosti in dela, so povsem zamenjali dohodkovne odnose med njimi. Tu je neskladje z duhom ustave in črko zakona o združenem delu tako rekoč popolno; najhujše pa je pravzaprav to, da se v mnogih delovnih organizacijah v skupnih službah spretno izmikajo »postavljanju odnosov« na samoupravne in dohodkovne temelje.

DOHODKOVNI ODNOSI NEZNANKA

Dohodkovni odnosi, se pravi merila za zadovoljevanje potreb in koristi tako delavcev v skupnih službah kot delavcev v drugih temeljnih organizacijah, so v večini primerov poenostavljeni na pogodbene odnose ali pa zaviti v bolj ali manj meglene samoupravne sporazume o združenju v delovno organizacijo. Merila, s katerimi bi ugotavljali prispevek skupnih služb k povečanju dohodka TOZD in delovne organizacije ter tudi prispevek posameznega delavca v skupnih službah, so za zdaj v večini podjetij neznanka in tabu. Kjer pa že razpravljajo o tem, se s praktičnimi razrešitvami ne morejo prekopati dlje od spoznanja, da je treba izdelati za ugotavljanje dohodka skupnih služb posebej za to prilagojena merila, ne pa ostajati pri golih stroškovnih odnosih. Ob tem ne smemo zamažati ugotovitev, izrečene na seminarju, da so tam, kjer so dohodkovni odnosi ostali na ravni stroškovne obravnave, delavci v skupnih službah glede osebnih dohodkov znatno na boljšem kot delavci v proizvodnih temeljnih organizacijah. Stroški za skupne službe se namreč ne pokrivajo iz dohodka, ampak pripisujejo k stroškom proizvodnje. Pri tem pa osebni dohodki delavcev v skupnih službah niso v ničemer odvisni od rezultatov dela OZD, čeprav bi morali biti.

Zavoljo podobnih neskladij v odnosih med temeljnimi organizacijami in skupnimi službami ni naključje, da v Gostolu, gotovo pa še kje drugje, ugotavljajo, da so »skupne službe predrage, kako v primeri s sredstvi, ki jih TOZD izločajo za potrebe skupnih služb, dajejo pre-

skromne rezultate.«

Razumljivo je tudi, da ob neuveljavljeni svobodni menjavi dela ne morejo biti urejene medsebojne pravice obveznosti in odgovornosti med TOZD in skupnimi službami, saj se, kot je dejal na seminarju Franci Polak, sekretar RS ZSS za samoupravljanje, le-te učinkovito pokažejo v uresničenih dohodkovnih odnosih.

Anketa sindikatov je torej pokazala, da pravega vsebinskega premika pri urejanju odnosov med TOZD in skupnimi službami ni, da pa obstaja spoznanje in zavest o potrebi po spremembah obstoječih odnosov. Seminar pa je sindikalne funkcionarje usmeril h glavnim žariščem neskladij. Ta so, naj jih na kratko naštejemo, normativna ureditev in opredelitev statusa skupnih služb delovnih organizacij in TOZD skupnega pomena; preobrazba proračunskega financiranja skupnih služb v dohodkovni odnos v svobodni menjavi dela; uresničitev načela delitve osebnih dohodkov po delu za vse delavce v podjetju; preobrazba sistema medsebojnega komuniciranja, informiranja; opredelitev odgovornosti za ustreznost strokovnih pobud, predlogov in spremljanja učinkov strokovnega dela itd.

Seveda pa bo treba v delovnih organizacijah spodbuditi vse nosilce družbene preobrazbe k skupni, usklajeni akciji za uresničevanje omenjenih nalog. Glavni nosilci pa bodo slej ko prej ostali delavci v temeljnih organizacijah, ki so, kot je na seminarju slikovito dejal France Popit, s sprejetjem zakona politično bitko dobili, zdaj pa si morajo izbojevati še resnično oblast nad vsem, kar se dogaja v okolju, kjer delajo in žive.

B. RUGELJ

Učinkovitejši pri urejanju problemov

iz albuma
sindikalnih delavcev

Rojstno Staro selo pri Kobaridu se mu je za vedno vtisnilo v spomin. Najbolj košence ob bližnji rebi, češnje, ki »nikjer ne cveto tako kot v njegovem kraju«, pa škarpa pod vasjo, za katero se razen otrok ni nihče zmenil... in seveda dogodki iz zadnje vojne, ko so fašisti odpeljali očeta, doma pa je bilo premalo kruha, da bi nasitili vsa usta. Težki udarci, ki so padali na Butulovo družino, so že takrat spreminjali Srečka v nezlomljivo osebnost. Drugačini tudi ni mogel postati, rodil se je v zavedni slovenski družini, ki je ni zlomilo niti najhujše nasilje.

Pripoveduje, kako je bil med vojno med peščico vaških fantov, ki so pisali pisme, trosili letake, rezali telefonske žice... Akcija se je vrstila za akcijo in kljub letom mu ni nikoli zmanjkalo poguma. Po osvoboditvi je bil med prvimi, ki so zasadili krampe in lopate v traso železniške proge od Samca do Sarajeva. Pridno in trdo je delal skupaj z drugimi brigadirji za prehodno zastavo, za udarniško značko. Sodeloval je tudi na drugih delovnih akcijah, da bi si

pridobil znanje in moč za delo doma. In s kakšnim ponosom je doživljal trenutek, ko so ga sprejeli v SKOJ.

Potem je končal trgovsko šolo in se zaposlil. Od 1950. leta službuje v milici. Nekaj časa je bil na Štajerskem, zadnjih 26 let pa dela v Sežani, kjer je od 1979 leta sem vodja skupine obmejne milice.

Srečko Butul je eden tistih dolgoletnih sindikalnih in družbenopolitičnih delavcev v Sežani, ki zna prisluniti ljudem, njihovim stališčem in potrebam, še zlasti pa tedaj, ko gre za delovne in življenjske težave njegovih tovarišev — miličnikov. Če pa spozna, da ljudje niso pošteno in da nočejo priznati svojega obotavljanja, postane oster in nepopustljiv.

Tak je tudi na sejah vodstva sežanskih sindikatov, občinskega sindikata delavcev milice, osnovne sindikalne organizacije obmejne milice, ki ji predseduje tretje leto... Skratka, povsod, kjer aktivno dela že več kot 25 let.

Sicer pa velja, da je nad vse delaven, natančen in odkrit. Razloge za to Butulove značajske poteze lahko iščemo v

njegovi trdi življenjski šoli.

Srečko Butul z očitim zadovoljstvom pripoveduje o nekaterih uspehih, ki sta jih v zadnjih dveh letih dosegla občinski odbor in osnovna organizacija sindikata delavcev milice v Sežani:

»V primerjavi s prejšnjim forumskim načinom delovanja je naš sindikat po reorganizaciji pokazal večjo akcijsko sposobnost, kar je zlasti očito tedaj, ko gre za reševanje delovnih in življenjskih problemov delavcev v milici. Res je, da smo največ dosegli na področju športa in rekreacije, toda zanemarjali nismo tudi drugih področij našega dela. Tako smo se 1975. leta v Sežani lotili gradnje športnih igrišč. Streljaj od postaje milice v Sežani imamo igrišče za odbojko, balinarske steze, strelišče za malokalibrsko puško... Letos bo naša osnovna organizacija izdelala prednostno listo prosilcev za družbena stanovanja. To bo prva večja akcija sindikata delavcev milice v sežanski občini za reševanje perečih stanovanjskih problemov njegovih članov. Problemov, s katerimi se bomo morali spopasti, pa je še veliko...«

Ljudje niti ne pomislijo na to, kako težak in zahteven je miličniški poklic. Miličniki, ki pri nas opravljajo obmejno službo, delajo v izjemno težkih, zdravju škodljivih razmerah. Izpostavljeni so strupenim izpušnim plinom in mnogim drugim nevarnostim, vrh vsega imajo večizmensko delo, veliko delovno odgovornost... Kako naj organiziramo toplo prehrano za nočno izmeno, je samo eno od mnogih vprašanj, s katerimi se bo moral čimprej soočiti naš sindikat. Prepričani smo, da bomo slednjič kos tudi tem težavam...«

Ko se za trenutek pomudi pri njegovem družinskem življenju, prostem času, ki ga skoraj ne pozna, pravi, da mu je največje zadovoljstvo zbiranje značk, igranje šaha in delo na domačem vrtnu, ne da bi temu hotel pripisovati poseben pomen.

Za Srečka Butula ostaja skrb za dobro počutje pri delu in v življenju njegovih tovarišev še vedno glavna stvar v delu sindikata delavcev milice v sežanski občini.

I. VIRNIK

SREČKO BUTUL, predsednik osnovne organizacije sindikata postaje obmejne milice Sežana

Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v temeljni organizaciji, delovni skupnosti in »novitiki« delovni organizaciji

Piše: mag. iur.
JANEZ ŠINKOVEC

Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v temeljni organizaciji je nov samoupravni splošni akt, ki ga je uvedel zakon o združenem delu (ZZD). Ta akt je v temeljni organizaciji osnovni, saj morajo biti z njim skladni vsi samoupravni splošni akti (612. člen ZZD).

Iz razprave ob pripravi ZZD povzemamo, naj ta akt ne bi bil prezahteven, tako da bi omogočil delavcem ob organiziranju temeljne organizacije sorazmerno enostaven postopek, vendar pa bi moral vsebovati vse tiste elemente, ki opredeljujejo družbenoekonomski položaj delavcev v tolikšni meri, da je to resnično temeljni akt. Upošteva se to ne kaže ponavljati v sporazumu določb ZZD, te so tako ali tako prisilnega značaja, akt naj bi imel čim več izvirmih rešitev in opredelitev posebnosti temeljne organizacije.

Ta sporazum sprejmejo: vse temeljne organizacije, delovna skupnost za opravljanje del skupnega pomena in tiste delovne organizacije, ki nimajo v svojem sestavu temeljnih organizacij (enovite delovne organizacije).

Ta samoupravni sporazum je specifičen in temelji na določbi 121-III člena Ustave SFRJ; gre za sporazum, ki ga sklenejo delavci med seboj, sklenjen pa je, če se z njim strinja večina delavcev, in obvezuje vse z avtoriteto večine. Druge samoupravne sporazume sklenejo med seboj delavci temeljnih organizacij, samoupravnih organizacij in skupnosti in zavzuje le tiste udeležence, ki so ga sklenili ali k njemu pristopili.

VSEBINA SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

Vsebina samoupravnega sporazuma je skopo izražena v določbi 336. člena ZZD, njen delovni obseg pa se da

razbrati s primerjavo vsebine statuta (337 čl. ZZD), vendar se bodo določbe nujno ponavljale v drugih samoupravnih splošnih aktih, saj je podana zahteva po medsebojni skladnosti. Podrobnejša opredelitev določbe 336. člena ZZD pokaže:

DEJAVNOST TEMELJNE ORGANIZACIJE

Opredeliti je treba dejavnost temeljne organizacije (poslovni predmet), ta pa mora biti skladna z zakonom o enotni klasifikaciji dejavnosti (Ur. l. SFRJ št. 6-76) in z odlokom o enotni klasifikaciji dejavnosti (Ur. l. SFRJ št. 34-76). Opisati moramo glavno dejavnost, pri čemer izhajamo iz samega bistva temeljne organizacije — torej take organizacije, »v kateri so delavci neposredno povezani z enotnim delovnim procesom in s tem pri delu med seboj odvisni, in v kateri dosega z delom s sredstvi skupnega dela skupen rezultat (321. člen ZZD)«. Zato je treba določbo 410. člena ZZD, ki predpisuje, da sme temeljna organizacija opravljati le eno glavno dejavnost, razumeti tako, da gre v bistvu za enoten proces in skupen rezultat dela, čeprav gre za več sorodnih in dopolnjujočih dejavnosti v najožjem pomenu besede, ki pa pomenijo med seboj skupen rezultat dela (n.p. vodovod, ogrevalne naprave, ključavničarstvo, pleskanje), pa vsak zase ne izpolnjuje vseh pogojev za organiziranje temeljne organizacije (320. člen ZZD). Pogoji za organiziranje temeljne organizacije so namreč kumulativni. (Več glej: Dr. S. Polič — OZD kot poslovni subjekt — določitev in registracija statusa OZD — statusne spremembe — založila DDU Univerzum, Ljubljana 1977).

Delovna skupnost bo kot dejavnost opisala vse to, kar ji je zaupano oziroma naloženo s samoupravnim sporazumom o združevanju temeljnih organizacij v delovno.

(NADALJEVANJE PRIHODNJIČ)

V CELJU PRIPRLI IZHODNA VRATA

Po večletnih naporih so celjski sindikati uspeli uresničiti pobudo o drsečem delovnem času — Prilagajanje delovnega časa v družbenih dejavnostih interesom in potrebam drugih delavcev in občanov — Doslej največ uspeha v vzgojnovarstvenih ustanovah, občinski upravi in zdravstvenem domu — Prvi uspehi terjajo prilagoditev vseh drugih služb — od bank do trgovine in storitvenih dejavnosti — Zakaj še vedno tolikšna odsotnost z dela?

Spodbujeni z ugotovitvami in oceno sveta ZSJ in zveznega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti ter nenehnimi kritikami javnosti o odsotnosti delavcev z dela, so se v celjski občini soočili s tem problemom ter po nekajletnih naporih dosegli presenetljive uspehe. Mnoge službe in ustanove so tako organizirale svoje delo in poslovanje, da omogočajo vsakemu zaposlenemu urediti svoje zadeve mimo delovnega časa. V celjskem gospodarstvu je skoraj polovica takšnih delovnih organizacij z večjim delovnim časom, zato so bile potrebe po reorganizaciji delovnega časa tem večje. Zanimivo pa je, da kljub drsečemu delovnemu času mnogi delavci še vedno raje urejajo svoje zadeve med delovnim časom. Sindikati ugotavljajo, da v delovnih organizacijah še vedno niso dovolj priprili tovarniških vrat, da bi tako zmanjšali nepotrebne izostanke z dela.

PRESENETLJIVI ZAČETNI USEPI

»Res je, da gre za večletne napore,« ugotavlja Igor Ponikvar, sekretar občinskih odborov sindikatov delavcev družbenih dejavnosti v Celju, »vendar smo z letošnjimi uspehi izredno zadovoljni. Bistveno je, da smo razbili demagogijo o tem, kako drseči delovni čas vleče za seboj drago reorganizacijo dela. Doslej prilagojeno poslovanje služb in ustanov izpričuje nasprotno: z nekaj reorganizacije smo prenekatere dejavnosti in urad približali delavcu in potrebam občanov. Naš cilj je, da bi lahko sleherni delavec celjskega gospodarstva opravljal svoje delo, ne da bi ga moral prekinjati — razen v izjemnih primerih, kot so narkotiki ali drugih služb. Z zdaj tečejo priprave za reorganizacijo delovnega časa v večjih celjskih kolektivih, da bi s tem omilili zastoj v prometu in s tem izgubo delovnega časa. Ugotovili smo namreč, da premik začetka in konca delovnega časa samo v nekaterih velikih celjskih kolektivih težav ni rešil, saj smo zastoj v prometu samo premaknili na druge ure.

Največje uspehe smo dosegli v otroškem varstvu. Tako vrtce odpirajo že ob petih zjutraj, zapirajo pa ob osmih zvečer. Z zdaj si tudi prizadevamo, da bi vse delovne organizacije delale prvo, torej na isto soboto v mesecu. Temu pa bi lahko prilagodili tudi delovni čas v vseh drugih dejavnostih, da bi tako lahko vsak delavec v prostem času uredil praktično vse svoje zadeve: od urejevanja razne dokumentacije, urejevanja kreditov do servisiranja avtomobila...«

ZA OTROKE POSKRBJENO

»Naša varstvena ustanova se že nekaj let prilagaja potrebam občanov,« pravi dipl. psih. Anica Četkovič, direktorica vzgojnovarstvenih ustanov Anice Černejeve v Celju. »Celjske vzgojnovarstvene ustanove so odprte od pete zjutraj do osme zvečer. Zaradi racionalnosti pa imajo ob sobotah odprt le dom v Kajuhovi ulici. Seveda morajo starši prekomerno varstvo posebej plačati. Osebnostno tudi menim, da sodi otrok zvečer v družino, zato ni priporočljivo, da bi otroci ostajali v ustanovi tudi pozno zvečer. Ko smo z anketo ugotavljali potrebe po nočnem varstvu, smo ugotovili, da v Celju teh potreb pravzaprav ni, z nekaj izjemami, ko imajo matere nočno dežur-

stvo. Zato se zavzemamo, da bi tam, kjer delajo matere samohranilke ponoči, odprli svoje oddelke za varstvo otrok. Tako bi lahko mati med odmorom ali po potrebi tudi vmes za nekaj časa obiskala svojega otroka. To bi bilo dobro za oba; za mater, da bo razbremenjena skrbi za otroka, in za otroka, da jo bo čutil ob sebi. V Celju sicer še nismo tako daleč, vendar je mreža vzgojnovarstvenih ustanov zdaj že dokaj razpletena.«

ŠOLAM PRIMANJKUJE DENARJA

»Šole se zaradi pomanjkanja denarja in prostorov nekoliko počasneje vključujejo v celodnevno varstvo,« meni prof. Vlado Novak, ravnatelj osemletke v Štorah, ki je edina v celjski občini uvedla celodnevno šolo. »Združujemo dve obliki šole; prva je normalna, druga pa šola za celodnevno bivanje. Otroci od prvega do petega razreda so v celodnevni šoli, od petega do osmega pa v normalni.

dovolj, da se šolska vrata odpro ob šestih. Žal pa doslej še nismo uredili vprašanja sobot. Ker celjski delovni kolektivi nimajo vsi iste delovne sobote, našo šolo namreč obiskujejo tudi učenci staršev, ki niso zaposleni samo v železarni, imajo starši seveda različne potrebe, kar zadeva varstvo otrok.«

OBČINSKE SLUŽBE BLIŽE OBČANU

»Na rovaš delavcev v občinski službi je pogosto letela kritika,« pravi Neva Iršič, vodja skupnih služb skupščine občine Celje. »Čeprav kadrovske šibke, so službe iz leta v leto dobivale vse več nalog. Prostorska stiska je prav tako prispevala svoj delež k nerazpoloženoj občanov.

Zato smo se odločili za reorganizacijo dela občinskih služb. Uvedli smo drseči delovni čas. Tako nekateri delavci v upravi začno z delom ob šteti uri, drugi ob pol sedmih in tretji ob sedmih. S tem smo za poldrugo uro raztegnili tudi uradni čas za stranke,

poldanski čas za opravke na občini. Čeprav smo že skoraj pred dvema letoma uvedli uradne ure za občane tudi ob sredah popoldne, ugotavljamo, da te možnosti ne izkoriščajo in da raje svoje zadeve urejajo med svojim delovnim časom. Torej bo treba nekaj spremeniti tudi v delovnih kolektivih!

S prehodom na isto delovno soboto vseh delovnih kolektivov v mestu bomo po potrebi prilagodili temu delo občinskih služb.«

PRILAGAJANJA TUDI DRUGJE

»Z uvedbo števil, ki določajo vrstni red pacientov, smo v naši zdravstveni ustanovi odpravili očitno o poznanstvih, o sprejemnih skozi zadnja vrata in podobno, kar so nam pogosto očitali,« pripoveduje dr. Milan Aleksič iz Zdravstvenega doma v Celju. »Žal pa s tem nismo zmanjšali gneče v naših ambulantah, ker nastaja zaradi pomanjkanja zdravnikov. Pogosto so občani negodovali nad tem, da posameznega zdravnika med delom ni bilo v ambulanti. S tem me zanikam, da je bil vsak zdravnik vselej na svojem delovnem mestu. Poslej pa bo vsak zdravnik imel točno določen in napovedan čas za paciente, ki ga bo moral spoštovati.«

Potrebam občanov se poskušajo prilagoditi tudi v sodnih ustanovah. Že zdaj so sodne ustanove na voljo občanom za pravno pomoč ob sredah popoldne, kažejo pa se možnosti, da bi lahko prilagodili uradni čas tudi v nekaterih službah, denimo, pri vodenju zemljiške knjige.

Tudi banke so se že odločile za to pot. Tako so čas, ki je na voljo občanom, občutno podaljšale, uvedle so tudi delo ob sobotah dopoldne, za kaj več pa se bo treba še dogovoriti. Tako, denimo, občan, ki prosi za posojilo v popoldanskem času ne more ničesar urediti v banki. Pa ne zavoljo banke, temveč zavoljo trgovine in lastne delovne organizacije, saj mu zaradi zaprtih pisarn nihče ne more potrditi listin.

V Celju se dogovarjajo tudi o drsečem delovnem času v storitvenih dejavnostih! Da delavci ne bi bilo treba jemati dopusta ali se kako drugače izmuzniti iz delovnega mesta, ko mora čakati na tistega, ki mu bo popravil vodovodno pipo...
JANEZ SEVER

Anica Četkovič: »Zvečer sodi otrok v družino, če nočemo čustvene prizadetosti...«

Vlado Novak: »Celodnevna šola stane. Odprta šolska vrata niso dovolj...«

Šolska vrata se odpro že ob šestih zjutraj, začetek pouka poskušamo prilagoditi potrebam staršev. Tako začno eni otroci s poukom že nekaj minut po sedmi, drugi pa šele ob osmi uri. Nerešeno ostaja vprašanje, kdaj pravzaprav začeti s poukom? Če bi začeli že pred sedmo, moramo temu prilagoditi tudi vse drugo, od zajtrka v šoli do prevozov. Manjka nam tudi kadrov in ustreznih prostorov; ni namreč

saj končamo z delom ob treh. Velik uspeh smo dosegli z uvedbo tako imenovanega šalterskega poslovanja, ki nam ga je omogočila preureditev upravne zgradbe. Na enem mestu so zdaj vse tiste službe, ki jih občani največ potrebujejo. Ugotavljamo, da ta način poslovanja zmanjšuje »repe« in skrajšuje postopke.

Zanimivo pa je, da občani še vedno premalo izkoriščajo po-

S preureditvijo Narodnega doma, kjer domuje občinska uprava, so občanom omogočili, da na enem mestu lahko uredijo več zadev

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Upokojencu, ki je prenehal delati pet let po upokojitvi, ne gre odpravnina

Upokojencu, ki je prenehal delati pet let po upokojitvi, ne gre odpravnina.

Predlagatelj je bil leta 1971 upokojen, saj je že tedaj dopolnil 40 let pokojninske dobe. Zaradi upokojitve mu delovno razmerje ni prenehalo, pač pa je ostal na delu vse do leta 1975, ko mu je končno delovno razmerje prenehalo po njegovi želji. Ko je prejel sklep o prenehanju delovnega razmerja, je vložil zahtevo za izplačilo odpravnine. Navedel je, da odpravnine še ni prejel, ker leta 1971 še niso izplačevali odpravnin.

Delovna organizacija zahtevku ni ugodila in se je pri tem sklicevala na 53. člen svojega samoupravnega sporazuma o delitvi osebnih dohodkov, ki določa, da gre odpravnina samo tistemu delavcu, ki mu preneha delovno razmerje zaradi dopolnitve pokojninske dobe.

Upokojenec pa s svojim zahtevkom tudi na sodišču združenega dela ni uspel, saj je sodišče moralo upoštevati navedeno določbo samoupravnega sporazuma. Sodišče je še poudarilo, da pomeni odpravnina dohodek iz minulega dela, predlagatelj pa je ves čas od leta 1971 prejemal poleg osebnega dohodka tudi pokojnino. Res je sicer, da ob upokojitvi leta 1971 ni prejel odpravnine, kajti samoupravni sporazum delovne organizacije, ki določa odpravnino, velja šele od leta 1974 dalje. Nikaikor ni možno uporabljati določila samoupravnega sporazuma za razmerja v letu 1971, mimo tega pa bi bil zahtevek predlagatelja tudi zastaran glede na dejstvo, da so od upokojitve minila že več kot tri leta. Zakon o združenem delu namreč določa, da zastarajo zahtevki delavca, ki izvirajo iz delovnega razmerja, v treh letih.

IVAN ŽUŽEK

HUMANIZACIJA IN TEKOČI TRAK

Prostorna skupščinska dvorana v Kranju je bila skoraj premajhna, da bi sprejela vse, ki so prišli na posvetovanje o humanizaciji dela na tekočem traku. Pravzaprav je šlo za razširjeno sejo zveznega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva, na kateri so bili tudi številni predstavniki »prizadehtih« organizacij združenega dela, sociologi, psihologi, univerzitetni profesorji...

Na prvi pogled se je zdelo čudno, kako da je tako »suhoparna tema« naletela na živ odziv. Kakor je že v navadi, je tudi tokrat prvi vtis bil močno varljiv. Pokazalo se je namreč — govorimo seveda v imenu nega stika z delom in ljudmi na tekočih trakovih — da so se tudi pri nas pomisleki

Strokovnjaki pravijo, da tekoči trak s svojimi specializiranimi in strogo šabloniziranimi gibi škoduje zdravju in delovni sposobnosti delavcev, kar se odraža v upadanju delovnega poleta in odgovornosti pri delu. Še korak in že smo pri slabšanju kvalitete proizvodov in zniževanju skupne vrednosti poslovanja.

Že to bi moralo biti dovolj, da bi se organizatorji dela krepko zamislili. Zanimivo je, da so se zamislili kapitalisti v zahodnem svetu, čeprav je zanje delavec »nekje med kapitalom in prodajo«. Socialistična samoupravna družba ima prav gotovo na voljo številnejše poti za razmišljanje, kako se počuti delavec na delovnem mestu in komu je vse v korist, da bo bolj zdrav, zadovoljen in da bo lahko dal več od sebe.

Bodimo realni: tekočemu tkaku se nismo mogli izogniti, saj je bil in je še neločljivo povezan s pospešenim razvojem industrije. Žal smo

V pripravi je družbeni dogovor, ki bo predvidel nosilce in način sporazumevanja v smotni proizvodnji in porabi energije — Predvideni so tudi nekateri zakonski predpisi, ki bodo omogočili učinkovitejšo uresničevanje akcije za racionalno proizvodnjo, pretvarjanje, prenos in porabo energije

Slovenija lahko sama pokrije le približno polovico svojih energetskih potreb. Medtem ko iz svojih lastnih virov v celoti zadovoljimo potrebe po električni energiji in za zdaj v znatni meri tudi še potrebe po premoči, se moramo z drugimi vrstami primarne energije skoraj v celoti oskrbovati iz drugih republik ali iz uvoza. Od energetskih potreb, ki jih moramo zadovoljiti z uvozom, odpade več kot 90 % na nafto in njene derivate.

Odvisnost od uvoza, omejene rezerve domačih virov in nenehna rast cen energije nas silijo k sprejemanju ukrepov za smotno porabo energije. V ta namen je pravkar v javni razpravi program s predlogom ukrepov za smotnejše pridobivanje in porabo energije, ki ga je na zahtevo republiškega izvršnega sveta pripravil komite za energetiko. V pripravi je tudi že osnutek družbenega dogovora, ki bo poleg nosilcev pripravil za uresničitev nalog na področju racionalizacije predvidel tudi potrebne samoupravne sporazume, zakonske predpise, priporočila in navodila za izvedbo nalog na posameznih področjih.

ČIMDLJE OHRANIMO DOMAČE VIRE!

Namen in cilj široke družbene akcije za smotnejše ravnanje z energijo je, kar najbolje izkoristiti domače energetske vire. V ta namen naj bi ne le intenzivirali raziskave nahajališč premoga, nafte, zemeljskega plina in uranove rude, temveč do kraja izkoristili vodne sile in vsaj delno tudi sončno energijo, energijo vetra in geotermično energijo. Izkoristili naj bi ogromne vire odpadne toplote in uvedli ponovno uporabo odpadnih surovin. Mimo tega bo treba posamezne vrste energije uporabljati bolj namensko, da bo energetski učinek čimvečji.

Prav tako si bo treba prizadevati, da bi čimbolj znižali stroške za energijo v gospodarstvu, družbenih dejavnostih in široki porabi, podaljšali življenjsko dobo domačih energetskih virov, zmanjšali uvoz energije in s tem razbremenili plačilno bilanco. Ena pomembnih nalog akcije za smotnejšo porabo energije je tudi varstvo okolja, z njenimi cilji so najtesneje povezana tudi prizadevanja za dvig storilnosti in izboljšanje kakovosti izdelkov.

PREVEČ ENERGIJE GRE V IZGUBO

Akcija za smotno ravnanje z energijo je tem nujnejša, če upoštevamo, kolikšne so neizkoriščene rezerve pri pridobivanju, pretvarjanju, prenosu in porabi energije. Le malokdo na primer ve, kako nizki so izkoristki porabljene energije na posameznih področjih. Tako, denimo, znaša izkoristek porabljene energije v industriji komaj 45 do 50 %. Več kot polovica porabljene energije v industriji gre torej v izgubo!

Že v nekaj letih bi bilo mogoče izkoristek porabljene energije v industriji povečati za blizu 10 %, če bi se zavzeli za uvajanje ustrežnejših tehnoloških postopkov, boljše toplotno izolacijo, izrabo odpadne toplote, kontrolo ogrevanja, avtomatsko regulacijo, računalniško upravljanje in podobno.

Dolgoročno bi porabo energije v industriji lahko znižali za dobrih 20 %, s čimer bi se izkoristek energije povzpela od 45 na 50 % na vsaj 60 %.

Ker tovornjak porabi dva do celo štirikrat več goriva na tonski kilometer kot vlak, osebni avtomobil pa celo več goriva na potnika kot ek-

spresni vlak na iste razdalje, bi tudi s preusmeritvijo tovorov s ceste na železnico zlasti pri prevozih na večje razdalje in s preusmerjanjem potnikov na javna cestna in druga prevozna sredstva — zlasti v mestnem in primestnem prometu — dolgoročno dosegli znatne prihranke goriva. Seveda pa bi morali v ta namen posodobiti železniške prevoze in potnikom omogočiti, da bi z javnimi prometnimi sredstvi brez čakanja in dovolj udobno dosegli kraj bivanja oziroma službovanja.

Učinkovitost prevoznih sredstev, zlasti avtomobilov, bi lahko izboljšali z izpopolnjevanjem konstrukcij, s pravilno izbiro velikosti oziroma moči motorja, s karoserijami, izdelanimi iz lažjih materialov, z uporabo elektronskega upravljanja in podobno.

program svetuje, naj bi preučili možnosti izkoriščanja gorljivih odpadkov v energetske namene tudi pri nas in predvideva sklenitev samoupravnega sporazuma o gradnji in financiranju naprav za proizvodnjo termične energije iz gorljivih odpadkov.

Pri ogrevanju prostorov se ponekod uveljavljajo tudi že toplotne črpalke, ki črpajo toploto iz zemlje, zraka in tudi iz vode. S toplotnimi črpalkami je mogoče izkoristiti tudi odpadno vodo iz gospodinjstev in termoelektrarn oziroma toplarn.

SONCE IN VETER KOT DODATNA VIRA ENERGIJE

Za pripravo tople vode v gospodinjstvih in za ogrevanje prostorov

Z družbeno akcijo do prihrankov energije

KOMBINIRATI PROIZVODNJO TOPLOTE IN ELEKTRIKE

Na področju splošne porabe pretežen del energije, to je 70 do 80 %, porabimo za ogrevanje prostorov. Tudi tu je poprečni izkoristek energije nizek, saj ne presega 45 %. Poraba je dokaj neracionalna, ker zlasti v večjih mestih le počasi prehajamo od individualnih kurišč na daljinsko ogrevanje, mimo tega pa stanovanjskih in drugih hiš ne gradimo tako, da bi bile izgube toplote čimmanjše.

Na tem področju bo mogoče bistveno izboljšati učinkovitost porabe energije (za 30 do celo 40 %) ne nazadnje tudi z izkoriščanjem toplote, ki pri klasičnih virih ogrevanja (elektrarnah) velja za odpadno, ob kombiniranju proizvodnje električne in toplotne energije pa jo je mogoče v celoti izkoristiti tudi za ogrevalne namene. Takšne rešitve kajpak prispevajo pomemben delež tudi k varstvu okolja.

Ogromne prihranke bi tudi dosegli, če bi ustrezno zmanjšali izgube pri transportu energije in odpadno toploto iz termoelektrarn izkoristili za ogrevanje, za oskrbo potrošnikov s toploto ali tudi za tehnološke namene v industriji. Tako bi namesto jedrske elektrarne (vsa segreta hladilna voda iz JE v Krškem bo šla, žal, v izgubo) kazalo na primerni lokaciji v Sloveniji kot naslednjo zgraditi jedrsko toplarno s kombinirano proizvodnjo toplote in električne energije. Če bo taka jedrska toplarna locirana ob morju, bo toplotno energijo mogoče uporabiti ne le za ogrevanje bližnjih naselij in kmetijskih objektov, temveč tudi za razsoljevanje morske vode. Kar zadeva jedrsko elektrarno v Krškem, program, ki ga je pripravil republiški komite za energetiko, predvideva možnost izrabe vsaj dela toplote, ki bo sicer šla v izgubo s hladilno vodo.

ČIMBOLJ IZKORISTITI ODPADNO TOPLOTO

Tudi z vgajevanjem regenerativnih in rekuperativnih ogrevalnih in prežračevalnih naprav je mogoče prihraniti znatne količine energije, in to 45 do 70 % toplotne energije za ogrevanje zraka in do 75 % odpadne toplote dimnih plinov. S temi dodatnimi napravami je mogoče prihraniti 17 do 22 % vse letne porabe toplotne energije.

Po svetu v vse večjem obsegu izkoriščajo tudi odpadne surovine za pridobivanje energije. Sezigajo smeti, ki so zlasti v večjih mestih prava pravcata nadloga, za proizvodnjo energije v termičnih centralah pa uporabljajo tudi iz odpadka odstranjene trdne snovi. Republiški

so v kombinaciji s klasičnimi napravami centralnega gretja zelo primerni sončni kolektorji. Po nekaterih analizah, ki so jih pripravili v ZDA, bo v obdobju od leta 2000 desetino skupno porabljene toplotne energije prispevala sončna energija. Naprave in agregati, ki bodo izkoriščali energijo sonca in vetra, bodo v naslednjih desetletjih nekaj tako običajnega, kot so danes kotli centralne kurjave ali električne akumulacijske peči, ki pokurijo znatne količine kurilnega olja in elektrike.

Poleg raziskav, namenjenih preučevanju racionalnih postopkov izkoriščanja premoga, nafte, zemeljskega plina in jedrskega goriva bodo v naslednjih letih potrebne tudi raziskave, posvečene smotnemu izkoriščanju vodne sile. Posebno skrb bo treba posvetiti tudi namenski uporabi posameznih vrst energije, pri tem pa zlasti uvožene vire (zemeljski in naftni plin) uporabljati na mestih in področjih, kjer omogočajo najugodnejše učinke tako v tehnološkem smislu kot tudi s stališča varstva okolja.

Med ukrepi za racionalizacijo porabe energije predvideva program še optimalno toplotno izolacijo zgradb in inštalacij, izdatnejše izkoriščanje električne energije v času nižjih obremenitev, prilagajanje konstrukcij različnih električnih (tudi gospodinjstvih) strojev in aparatov bolj racionalni porabi energije itd.

VARČEVATI Z ENERGIJO TUDI V GOSPODINJSTVIH

Ker so gospodinjstva v vsem distribucijskem odjemu električne energije v Sloveniji udeležena z več kot tretjinskim deležem, jih bo treba še bolj kot doslej navajati na kuhanje, pranje, ogrevanje in druga opravila z električnimi stroji in aparati v času nižjih tarif. Tako bi lahko občutneje znižali konice dnevnih diagramov obremenitve.

Akcija za smotno ravnanje z energijo, ki bo temeljila na omenjenih in drugih ukrepih, navodilih in priporočilih, bo nedvomno uspešna le, če bodo v njej sodelovali brez izjeme vsi družbeni dejavniki in če bo bolj kot predvideni zakonski predpisi k smotnejši porabi spodbujali zavest, da je varčevanje z energijo potrebno zato, ker so domači energetske viri omejeni in skromni, uvoženi viri pa iz leta v leto dražji, mimo tega vse kaže, da se s hitrimi koraki približuje obsežnejša in trajna svetovna energetska kriza, kar še posebej narekuje posledno varčevanje z energijo na vseh področjih.

N. ŽUŽEK

NI VSE ZLATO, KAR SE SVETI...

proti tekočemu traku zaradi številnih negativnih primesi nabrali v tako visok kup (torej ne samo v visoko razviti industrializiranih deželah), da se moramo nad njim prav resno zamisliti. In še prav posebej sindikati... Res je, da ne samo oni, vendar morajo biti prav gotovo v prvi vrsti razmišljajočih...

Uvod že daje vedeti, zakaj se je tekoči trak v povezavi s humanizacijo dela znašel kot edina točka dnevnega reda — na seji zveznega odbora sindikata. Univerzitetni profesor iz Beograda je tako usmeritev pozdravil s prav vzhiceni besedami, vendar ni pozabil pripomniti, kako »se mu zdi čudno, da se sindikat ni zganil že prej«. Torej, pobuda nikakor ne prihaja prezgodaj, ampak bi jo lahko postavili vstric z iztekajočimi se minutami pred dvanajsto uro.

Poglavitno pa le je, da smo se stvari lotili organizirano in s pravo mero resnosti. Kakor je videti, sta v prvih vrstah akcije zvezni odbor sindikata in center za ergonomске raziskave v sodelovanju s srbsko akademijo znanosti in umetnosti. Vse bolj pa se tudi širijo povezave z organizacijami združenega dela, ki imajo veliko opraviti z delom na tekočih trakovih. Tak pristop je že dal prve pomembne rezultate: ne govorimo več na pamet, saj se je nabralo kar lepo število oprijemljivih podatkov.

Veljalo bi opozoriti še na nekaj, da ne bi prišli do nepotrebnih nesporazumov. Če zdaj usmerjamo vso pozornost v humanizacijo dela na tekočem traku, to ni zato, ker bi bilo drugo delo v industrijski proizvodnji »humanizirano«. Med osnovnimi nalogami sindikata so prav gotovo prizadevanja za humanizacijo dela. Povsod in ne samo na tekočem traku. Če je že ravno zdaj tekoči trak prišel v ospredje, je to predvsem zaradi prepričanja, da se prav pri njem škodljivi vplivi na človeka, delavca kažejo v najbolj izostreni obliki. Zmaju je pač najprej treba odsekati glavo, ki je najbolj nevarna in agresivna...

Prve raziskave so strokovnjaki opravili v 64 jugoslovanskih temeljnih organizacijah, ki skupno zaposlujejo več kot 74000 delavcev. V anketiranih organizacijah odpade na tekoči trak dobrih 30 % proizvodnje. Velika večina delavcev (86 %) je mlajših od 30 let. Zanimivo je, da je med delavci v proizvodnji na traku kar 60 % polkvalificiranih in prav takšen odstotek ženski.

Tekoči trak. Po domače rečeno, za delavca pomeni skrajno enolično ponavljanje gibov. Posledice takega načina dela tudi poznamo: povečevanje utrujenosti, notranja napetost, monotonija, razdražljivost... Daleč od naključja so tudi načini, kako delavci skušajo »pobegniti«. Opažamo nadpovprečno fluktuacijo, rast izostajanja z dela zaradi boleznih, poškodbe na delovnem mestu ter številna fizična in psihična bolezenja...

V kragujevski Crveni zastavi je med delavci v montaži (tekoči trak) še enkrat večja fluktuacija kot drugje, v kranjski Iskri je vsak dan v bolniški 15 % delavcev (zunaj traku le 5,5 %), v zagrebškem Naprijedu pa kar četrtnina. V Crveni zastavi so se poškodbe pri delu na tekočem traku lani zvečale za polovico v primerjavi z letom poprej.

bili pri uvajanju tekočih trakov premalo pozorni, dokaj nekritični in »enostransko navdušeni« pri prevzemanju tehnoloških rešitev iz industrijsko razvitega sveta. Tekoči trak je v očeh tehnokrat postal sinonim za modernizacijo in vrhunsko produktivnost dela — na človeka smo pa pozabili.

Delovni človek se je v tem »lovu za več in bolje« znašel v senci. Zaradi verižne reakcije poenostavljenega gledanja smo bili vse bolj in bolj navdušeni nad lepo oblikovanimi in bleščečimi se novimi stroji, prav malo pa smo se vprašali, kako se bo ob novih strojih počutil delavec. Sprejeli smo dejstvo, da tekoči trak — naj še mi malce poenostavljamo — »zahteva« robota, ne pa živega človeka ob sebi.

Poudarili smo že, da je tudi v kapitalističnem svetu tekoči tak prišel na črno listo, čeprav bolj iz ekonomskih in ne človeških razlogov, kakor naj bi bilo pri nas. V iskanju novih poti je zanimiv primer švedske tovarne Volvo, ki je pred tremi leti v eni od svojih tovarn ukinila tekoči trak in uvedla proizvodnjo v delovnih skupinah, kjer se lahko delavci sami dogovarjajo, kako in kdaj bodo delali. Pravijo, da so rezultati spodbudni, vendar je prav gotovo treba razrešiti še številna vprašanja, da bi lahko napovedali tekočemu traku zanesljiv propad.

Pri nas sicer še nismo prišli do tako revolucionarnih odločitev o »sekanju glav«, vendar že opažamo posamična prizadevanja za humanizacijo dela na tekočem traku. Prvi koraki so ohrabrujoči, obenem pa na svoj način tudi kažejo na to, kako malo še vemo o škodljivih posledicah dela na tekočem traku in kaj vse bomo morali storiti, da bomo videli najprej človeka in šele potem stroj. Poudariti je treba, da v iskanju novih poti ne moremo delati na pamet, temveč da nujno potrebujemo skupinsko delo in izkušnje najrazličnejših strokovnjakov — od praktikov do univerzitetnih profesorjev! Prvi poskusi zanekrat veljajo temu, da bi v proizvodnji uvedli poleg obveznega polurnega odmora še več krajših oddihov. Nasploh je treba povedati, da je najboljše zdravilo proti škodljivostim — mislimo predvsem na psihične — tekočega traku treba iskati v razvijanju številnih drugih dejavnosti, ki delavca psihično zaposlijo, raztresejo in zaposlijo.

Kot zanimivost naj omenimo, da strokovnjaki še posebej omenjajo samoupravno življenje.

Delavec, ki aktivno in zavestno deluje v samoupravnih organih, bistveno laže obvlada škodljive posledice (za svoje zdravje in delovno sposobnost) dela na tekočem traku kakor pa njegov tovariš, ki se je apatično prepustil monotonemu delovnemu ritmu. Vsekakor ob tem ne gre samo za iskanje »konjička«, ki naj bi delavcu prinesel več zadovoljstva v življenju, če mu ga že delo ne more dati, ampak se ob razmišljanju o samoupravljanju ne moremo izogniti naši osnovni zahtevi, da namreč delavec v samoupravni socialistični družbi dela zato, da bi ustvarjal in razpolagal z rezultati svojega dela, ne pa, da živi zato, da bi delal.

I. TRATNIK

UČINKOVITEJŠE UVELJAVLJANJE SAMOUPRAVNIH ODNOSOV NA PODROČJU TELESNE KULTURE

Boj za interese delavcev

Sredi minulega tedna je bil v Ljubljani v domu sindikatov posvet predsednikov komisij za oddih in rekreacijo pri občinskih svetih Zveze sindikatov Slovenije. Dnevni red je bil sicer obsežen, bistvenega pomena pa je sklep, da se morajo tudi predstavniki sindikatov intenzivno vključiti v javno razpravo glede na nove smernice na področju telesne kulture. In za kaj naj bi se bojevali sindikati ob uveljavljanju in uresničevanju znanih »portoroških« sklepov? Za večjo množičnost, za učinkovitejšo organizacijo aktivnega oddiha zaposlenih, za interese — delavcev!

Nedvomno drži, da se odnosi v telesni kulturi spreminjajo. Široke razprave o programih in sredstvih v temeljnih samoupravnih skupnostih, delegacijah in skupščinah TKS so prispevale k podružbljanju telesne kulture, k večjemu uveljavljanju interesov in potreb delovnih ljudi. Javna razprava, v katero se bodo intenzivno vključili tudi predstavniki sindikatov, pa naj bi dala celovit odgovor na vprašanje, ali je razvoj na področju telesne kulture skladen z družbenim razvojem pri nas, ali smo upoštevali tudi merila, načela in ocene, ki naj bi veljala v celotnem združenem delu. Prav tako naj bi na osnovi javne razprave ugotovili konkretne probleme, ki zavirajo hitrejši razvoj telesne kulture.

Vsekakor je eno najpomembnejših vprašanj, ki bo predmet javne razprave, uveljavljanje samoupravnih odnosov v telesni kulturi. Ob tem vsekakor velja omeniti pozitivne rezultate pri oblikovanju in delu samoupravnih interesnih skupnosti za telesno kulturo v občinah in republikah. Potrebno bo tudi odkrito spregovoriti o delegatskem sistemu in uresničevanju delegatskih odnosov na področju telesne kulture, saj ugotavljamo, da delovanje delegacij, oblikovanje njihovih stališč in vpliv delavcev na ta stališča, dogovarjanje in sporazumevanje še niso zaživel v polni meri.

Tudi kar zadeva množičnost še nismo dosegli zaželenih rezultatov. Zato bomo morali v prihod-

nje bolj spodbujati in razvijati take organizacijske oblike dejavnosti, take programske usmeritve in take investicijske odločitve ter politiko koriščenja telesnokulturnih objektov, ki bodo omogočale bolj množično vključevanje mladine in odraslih v najrazličnejše programe telesne kulture.

Poleg tega se bo javna razprava dotaknila še številnih vprašanj, ki se pojavljajo ob uveljavljanju novih odnosov na področju telesne kulture in v našem družbenopolitičnem življenju sploh. Naloga in dolžnost sindikatov pa je, da nanjo ne bodo pozabili in da se bodo odločno zavzeli za interese zaposlenih. Na omenjenem posvetu v Ljubljani so prisotni spregovorili tudi o problematiki planinstva in žgočem vprašanju vzdrževanja visokogorskih postojank. V

Sloveniji imamo namreč več kot 90.000 (!) organiziranih planincev, ki jih združuje blizu 150 planinskih društev, s čimer se planinci uvrščajo glede na množičnost daleč na prvo mesto. Zato tudi radi pravimo, da je planinarjenje naš nacionalni šport. Kljub temu so slovenski planinci, med katerimi je največ delavcev, po svoje zapostavljeni. Družba jim namreč premalo pomaga pri dragem vzdrževanju visokogorskih postojank in planinskih domov sploh. V Sloveniji imamo namreč kar 160 planinskih domov s 5500 ležišči, katerih vzdrževanje je zaradi oddaljenosti od prometnih žil sila drago in zahtevno. Pred leti smo v Sloveniji sicer sprejeli poseben družbeni dogovor o vzdrževanju in sanaciji visokogorskih postojank, ki pa do danes še ni obrodil pričakovanih sadov. Zato so

planinci še vedno odvisni le od svojega prostovoljnega dela, »žicarij«, kot sami pravijo, najmanj kredita in podobnih akcij, ki pa ne zagotavljajo ustreznih rešitev.

S tem v zvezi so na posvetu v Ljubljani podprli predlog Planinske zveze Slovenije, da bi najmočnejše delovne organizacije v Sloveniji prevzela patronat nad nekaterimi visokogorskimi postojankami.

Čemu ne? V gore hodijo v glavnem delavci, tisti, ki si drage rekreacije ne morejo privoščiti. Zakaj jim torej kolektivi, kamor šteje vsa ta velika armada slovenskih planincev, ne bi priskočili na pomoč? Saj pravimo, da moramo tudi za dobro počutje in za zdravje nekaj žrtvovati. Celovito kot doslej!

A. Ul.

MIKAVNA PONUDBA TURISTIČNIH DELAVCEV IZ POREČA:

POCENI POČITNICE CELO SREDI POLETJA!

Rešitev tudi za delovne organizacije s kolektivnimi dopusti

Ker so kapacitete počitniških domov delovnih organizacij veliko premajhne, da bi se v času počitnic lahko zvrstili v domovih vsi zaposleni s svojimi najožjimi družinskimi člani, ostaja mnogo naših delavcev še vedno brez zasluženega letnega oddiha. In če k temu dodamo še znano dejstvo, da so mnoge naše delovne organizacije doslej delile regrese za dopuste zelo nenamensko, potlej ni težko razumeti, da si zlasti delavci z nižjimi osebnimi dohodki in tudi s številnejšo družino počitnic zares niso mogli privoščiti.

Posebno, ker pri nas še vedno silijo vsi na morje le julija in avgusta. Pa ne le zakonci s šoloobveznimi otroci, tudi mladi ljudje brez naraščaja in upokoječnic! Kot da kak drug mesec ne bi bilo na morju prav tako lepo kot sredi poletja, če ne še mnogo lepše...

ŽE DRUGA VABLJIVA PONUDBA

Skratka, problemi v zvezi z dopustovanjem naših ljudi niso najnovejšega datuma, saj se ponavljajo iz sezone v sezono že dolgo vrsto let. Probleme torej dobro poznamo, kos pa jim vendarle nismo! Vsaj za zdaj še ne.

In prav zato je toliko bolj vabljava ponudba poreških turističnih delavcev, to je letos že druga, ko ponujajo vsem našim delovnim organizacijam, ki imajo kolektivne dopuste, razmeroma cenene počitnice na poreški rivieri. A, da ne bo pomote: ne zunaj sezone, temveč sredi poletja, to je julija in avgusta — v času glavne sezone!

Ponudba je vsekakor vabljava. Vemo namreč, kako težavno je organizirati hkrati počitnice za veliko število delavcev, ko mnoge delovne organizacije zapro vrata svojih to-

varn in pošljejo na letni oddih vse svoje delavce. In takih delovnih organizacij ni ravno malo. V Sloveniji jih je nekaj sto in mnoge zaposlujejo visoko število delavcev, tudi po nekaj tisoč! In kdo lahko uspešno organizira počitnice za tako veliko število ljudi hkrati? Verjetno le tisti, ki razpolagajo z dovolj velikimi svojimi počitniškimi kapacitetami, teh pa, kot je znano, ni kdo ve koliko.

VEČ MOŽNOSTI

In zato je roka, ki jo poreški turistični delavci ponujajo našim kolektivom, več kot dobrodošla. Sredi turistične sezone, to je julija in avgusta, ponujajo našim delavcem, ki imajo kolektivne dopuste, počitnice v Poreču za razmeroma dostopno ceno. Bivali naj bi v zasebnih sobah visoke kategorije, hranili pa se v priznanih hotelskih in drugih restavracijah.

Cene, kot smo zapisali, res niso pretirane. Za posteljo bo potrebno odšteti 50 do 65 dinarjev, za polno celodnevno oskrbo pa 125 do 140 dinarjev. Vse sobe so v novih hišah blizu morja. Glede na visoko sezono so cene vsekakor sprejemljive.

Delovne organizacije, ki se bodo odločile za dopust na poreški rivieri, imajo na voljo več možnosti: enotedenske, desetdnevne in štiritinajstnevne oziroma petinajstnevne počitnice. Po želji, zagotavljajo turistični delavci v Poreču, lahko pa tudi drugače!

ANDREJ ULAGA

OB SKUPŠČINI CELJSKEGA KLUBA SAMOUPRAVLJAVCEV:

Delavci pričakujejo pomoč

Klub samoupravljalcev v Celju še ni zaživel, kot bi moral — Ob družbenopolitičnem usposabljanju še druge pomembne naloge

V začetku tedna so se delegati celjskih delovnih organizacij zbrali na prvi skupščini pred letom dni ustanovljenega kluba samoupravljalcev občine Celje. To je bila priložnost, da se ozro na prve precej negotove korake kluba in da v široki, skorajda polemično zaostreni razpravi najdejo delovne oblike, kakršne od njih zahtevajo in pričakujejo delovni ljudje in občani Celja.

Nesporo je, da so prav v Celju med prvimi v Sloveniji ustanovili klub samoupravljalcev in na organizacijskem ter vsebinskem področju prišli nemara še najdlje. Člani njegovega izvršilnega odbora so se namreč precej angažirali pri usposabljanju razlagalcev osnutka zakona o združenem delu, pri navezovanju stikov z zunanjimi strokovnimi sodelavci in pri začetnih oblikah družbenopolitičnega izobraževanja. Organizirali so seminar za predsednike delavskih svetov, za člane samoupravne delavske kontrole, sodelovali pri oblikovanju predloga enotnega operativnega načrta uveljavljanja zakona o

STANE DOLANC, sekretar IK predsedstva CK ZKJ, v izjavi ob vrnitvi z obiska delegacije ZKJ v Britaniji:

Nedvomno bodo tudi človekove pravice predmet razprave na bližnji konferenci o varnosti in sodelovanju v Evropi. Mislim pa, da bi bilo napak, če bi v ospredje silili zgolj človekove pravice. Ne želimo, da bi Beograd postal tribuna za medsebojne obtožbe. Pričakujemo dosti več: da bi v Beogradu obravnavali res vse stvarne probleme in da bi konferenca postala pomembna faza pri reševanju vseh vprašanj, ki izvirajo iz določil helsinkiške sklepne listine.

Pomembno je, da je med pogovori tudi britanska stran izrazila podobne poglede in prizadevanja. Premier Callaghan je izrazil upanje, da bo konferenca potekala kot konstruktiven

pogovor vseh udeleženk in da bodo pogovori zajeli vsa pomembna vprašanja sklepne listine.

FRANC ŠETINC, sekretar IK predsedstva CK ZKS, v intervjuju za uredništvo Mladine:

JURE BILIĆ, sekretar v IK predsedstva CK ZKJ, v intervjuju za TANJUG:

Bolje bi bilo, če stavk ne bi imeli — ne le zaradi ekonomske škode, temveč tudi zato, ker lahko v taki zmedeni reakcionarne sile in provokatorji to izkoristijo. Preventivno bi morali ukreniti vse, da bi stavke odpravili. Navsezadnje je stavka stihija. Stihija utegne biti tudi progresivna, če je pod nadzorstvom, kontrolno družbeno organiziranih sil. Če izbruhne stavka, jo morajo partija in druge napredne sile usmeriti v reševanje tistih zahtev, ki so upravičene. Vse zahteve pa niso bile vselej upravičene, tudi iz ust delavskega razreda ne. Še zlasti, ker so vmes demagogi in bi jim lahko nasledili.

V moralnem in etičnem pogledu naj bi bila nevarnost, da pride od stavke, orodje za spodbuditev, pospešitev razvoja proizvodnih sil in družbenih odnosov. Stavka pa mora biti vselej

pod nadzorstvom zavoljo škode, ki jo utegne povzročiti — ekonomske in politične. Še zlasti ob krizah po svetu je stavko mogoče izrabiti za protirevolucionarne cilje. Zato moramo storiti vse, da do tega ne bi prišlo.

od sobote do sobote

Slovesni trenutki

Sredi kopice vsakdanjih, navadno bolj problemskih poudarkov v notranjopolitičnem življenju, se je minuli teden začel z nekaterimi pomembnimi slovesnostmi. V Ljubljani so podelili šest Kidričevih nagrad za življenjsko delo, dvajset nagrad Kidričevega sklada in osemnajst nagrad za izume in dopolnitve, tako da je bila lista nagrajencev tega tradicionalnega podeljevanja vsakoletnih priznanj letos zelo obsežna. V predsedstvu zvezne konference SZDLJ pa so te dni predložili predlog Skupščini SFRJ, naj bi tovarišu Titu tretjič podelili red narodnega heroja. K tem slovesnim trenutkom se pridružujejo tudi uvodne priprave za obletnico ustanovnega kongresa KP Slovenije. V Trbovljah so te dni predstavili javnosti tri pomembne publikacije, ki so povezane z ustanovitvijo KP, delavskim gibanjem v revirjih ter z uspehom v socialistični graditvi. Poleg knjig »Šarabanka«, ki zajema utrip revirjev v pesmi in prozi, ter »Desetletja boja in zmag« je še posebej zanimivo zbrano gradivo v Zborniku, ki predstavlja ustanovni kongres KPS na Čebinah in štiritidesetletni razvoj in boj slovenskih komunistov.

Precej pozornosti je bilo v minulih dneh posvečeno tudi varnostnim razmeram in družbeni samozaščiti. V predsedstvu CK ZKJ so te dni objavili sklepe, ki jih je sprejel ta organ na seji 2. marca in ki zavzejo organizacijo in vse komuniste, da posvečajo trajno skrb varnostnim razmeram, podružbljanju samozaščite in nadaljnjim ukrepom na tem področju. Čeprav so ocene o varnostnih razmerah nedeljno dokazale, da je na tem področju položaj zelo stabilen, ne gre prezreti tudi vseh tistih poskusov od zunaj, ki sicer spreminjajo svoj značaj, ohranjajo pa staro protikomunistično vsebino in so usmerjeni na rušenje samoupravnega socialističnega sistema. S temi vprašanji se podrobneje ukvarjata tudi poročili javnega tožilstva SR Slovenije in republiškega sekretariata za notranje zadeve, ki sta bili te dni predloženi republiški skupščini. Predsedstvo skupščine je skupaj s predsedniki komisij in odborov pri skupščini te dni potrebneje razpravljalo o oceni varnostnih razmer in delu javnih tožilstev v Sloveniji ter se odločilo za poglobljeno in učinkovito obravnavo v skupščinskih telesih. Raz-

prava naj bi predvsem prispevala k urejanju vseh tistih vprašanj, ki na določenih področjih že zavirajo podružbljanje samozaščite, predvsem pa učinkovitejšo delo varnostnih, inspekcijskih in drugih organov, predvsem delavskih kontrol v organizacijah združenega dela.

V izvršnem odboru in volivni komisiji predsedstva RK SZDL so te dni začeli z razpravo in pripravo stališč za volitve članov delegacij za skupščine družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti. Na razširjeni seji predsedstva skupščine pa so skladno s poročilom predsedstva SRS nadaljevali z razpravo o izkušnjah iz delovanja sedanjega delegatskega in skupščinskega sistema. Predvsem so obravnavali delo komisij pri skupščini in ugotovili, da so bile v svojem delu učinkovite, dobro povezane z republiškimi in zveznimi organi, prehalo pa usmerjene v neposredno delegatsko bazo. Slej ko prej drži enotna ugotovitev, da bo potrebno ob novih volitvah izbirati kandidate med družbenopolitično in strokovno usposobljenimi delovnimi ljudmi in utrditi položaj ter večjo družbeno avtoriteto temeljnih delegacij. Za izbiro kandidatov ne bo toliko težav kot pred leti, saj je bila v Sloveniji izvedena dobra kadrovska evidenca, ki je zajela več kot 80 tisoč aktivnih strokovnih in angažiranih družbenopolitičnih delavcev v združenem delu, v krajevnih in družbenopolitičnih skupnostih ter v družbenopolitičnih organizacijah.

V Sloveniji je bilo v teh dneh tudi nekaj pomembnih posvetov in seminarjev. Naj med njimi omenimo zlasti seminar, ki ga je pripravila RK SZDL na temo: Občinska organizacija SZDL in medobčinsko sodelovanje. Republiški komite za družbeno planiranje in informacijski sistem pa je začel s področnimi seminarji, tokrat s prvimi v Radencih, na katerih skupaj z delavci občinskih upravnih organov obravnavajo vsebinsko, oblike ter metode pri oblikovanju delegatskih gradiv. Seminarji te vrste sodijo med prve akcije novega republiškega INDOK centra, ki nastaja pri tem komiteju.

—GOK

DOBRI POSLOVNI REZULTATI TRGOVSKEGA PODJETJA VOLNA

Zorijo sadovi povezave

Poslovna usmeritev današnje Volne v manjše, specializirane prodajalne in tesnejše poslovne stike z drugimi trgovskimi in proizvodnimi organizacijami se je pokazala zelo uspešna

Če lahko za katero integracijo trdimo, da je bila ne le koristna, marveč tudi učinkovita, potem to velja za integracijo oziroma združitve treh ljubljanskih trgovskih podjetij oblačilne stroke, to

je organizacij »Izbira«, »Moda« in »Volna« pred dobrima dvema letoma.

Omenjena tri trgovska podjetja oblačilne stroke, ki so se združila 1. januarja 1975. leta v

enotno delovno organizacijo »Volna«, so združena bistveno izboljšala poslovne rezultate. Združeno podjetje »Volna« se namreč lahko pohvali ne le z ustrežnejšo plačilno sposobnostjo, temveč tudi s primerno povečanim prometom, izboljšanim koeficientom obračanja in zmernejšimi zalogami blaga ob zadovoljivi založenosti poslovalnic.

Bržčas ni veliko trgovskih organizacij, ki bi — tako kot »Volna« — dosegale poprečen koeficient obračanja zalog 5. Za primerjavo velja navesti, da so pred združitvijo nekatere poslovalnice dosegale precej nižje koeficiente obračanja.

Ugoden je tudi promet, ki ga dosega 16 poslovalnic s skupno 163 zaposlenimi. Finančni obseg prometa znaša skupno blizu 100 milijonov din. Poudariti velja, da je promet letos zadovoljivo narasel, saj se je januarja povečal za 28 %, februarja za 29 % in marca za 30 % v primerjavi s istimi lanskimi meseci.

K ugodnemu naraščanju prometa v združeni organizaciji je nedvomno pripomogla predvsem politika dosledne specializacije poslovalnic. Tako je, denimo, poslovalnica »Manon« na Prešernovem trgu v Ljubljani prilagojena izrazito za prodajo ženske konfekcije, »Talijska« v Čopovi s svojo ponudbo in opremo privablja večidel mladi, »Moda« na Cankarjevi je po preureditvi specializirana izključno za ženske in moške pletenine, »Okras« v Čopovi bo po preureditvi odprta še ta mesec in bo nudila izključno moško konfekcijo, »Nogavičar« v Nazorjevi se bo v sodelovanju s tovarno nogavic v Polzeli usmeril na ponudbo le ženskih, moških in otroških nogavic, »Volna« v Nazorjevi pa je, kot je znano, visoko specializirana za prodajo

metrskega blaga, »Pionir« na Titovi nudi široko izbiro izključno otroške konfekcije, »Bled« v Čopovi je specializirana trgovina za žensko metrsko blago itd., itd.

Ob 25-letnici trgovske organizacije »Volna« velja še poudariti, da je to podjetje eden poglavitnih nosilcev in pobudnikov tesnejšega poslovnega povezovanja med trgovskimi in proizvodnimi organizacijami oblačilne stroke, katerih skupni interes je, da dosežejo čimboljšo tržno ponudbo ter da se v ta namen dogovorijo za poenotenje nekaterih služb in uskladitev posameznih dejavnosti.

Interes za tesnejše poslovno povezovanje so pokazale poleg štirih trgovskih organizacij (»Elita« Kranj, »Manufaktura« Nova Gorica, »Tkanina« in »Volna« Ljubljana) še tri proizvodne organizacije, in to modna konfekcija »Ideal« Nova Gorica, modna konfekcija »Revija« Šibenik in tovarna pletenin Sežana. Ker gre za manjše oziroma srednje velike proizvodne organizacije s tržno prožnejšimi zmogljivostmi, kot jih imajo velike tovarne, si trgovski partnerji v tej povezavi od njih nedvomno lahko obetajo manjše serije na trgu iskanih oblačilnih proizvodov in tudi ekskluzivne kolekcije oblačil, ki jih bodo lahko ponudili kupcem v svojih specializiranih prodajalnah.

»Te prodajalne so med blagovnico in butikom in bi s tako dopolnjeno izbiro v naši bolj ali manj visoko specializirani trgovski mreži verjetno lahko zapolnili vrzel, zaradi katere se zdaj številni naši potencialni kupci odpravljajo po nakupih čez mejo,« je rekel Ivan Bostič, direktor podjetja »Volna«.

N. Ž.

GOSPODARSKI KOMENTAR

LESARJI V TEŽAVAH

Zaključni računi za leto 1976 so pokazali, da se je celotni prihodek slovenske lesne industrije lani povečal za 21 % glede na leto 1975. Pri tem pa so porabljena sredstva narasla za 18 %, medtem ko se je njihov delež v strukturi celotnega prihodka zmanjšal od 75 % na 73 %. Čeprav so se obračunska sredstva za amortizacijo povečala skupno za 14 %, je amortizacija nad predpisanimi stopnjami v primerjavi z letom 1975 nazadovala kar za 64 %.

Nadaljnja značilnost lanskega poslovanja lesne industrije je porast dohodka kar za 31 %, kar je posledica ugodne rasti celotnega prihodka in hkratne počasnejše rasti porabljenih sredstev. Kljub temu pa lani doseženi dohodek ni zadoščal za pokritje vseh obveznosti lesnoindustrijske dejavnosti, ki tako izkazuje izgubo v višini 78 milijonov din. Od skupaj 54 delovnih organizacij te panoge je poslovalo z izgubo zaradi nedoseženega dohodka 17 delovnih organizacij. V primerjavi z letom poprej je večje tako število delovnih organizacij z izgubo kot tudi višina izgub. Predlani je namreč z izgubo v lesni industriji poslovalo 12 delovnih organizacij, katerih izguba je znašala skupno 57 milijonov din. Poudariti pa je treba, da bodo to izgubo delovne organizacije pokrile večidel iz sredstev lastnih rezervnih skladov. Le dve organizaciji bosta za pokritje izgube poleg sredstev lastnih skladov potrebovali še pomoč širše družbene skupnosti.

Skrb zbuja nekateri podatki, ki kažejo, da so se, denimo, pogodbene obveznosti podjetij lesne industrije povečale za 30 %, zakonske pa za 38 %. Prispevki za samoupravne interesne skupnosti so narasli celo za 62 %. Značilno je, da so se osebni dohodki in prejemki, ki se pokrivajo iz dohodka, sicer povečali za 34 %, vendar pa je njihov delež v strukturi dohodka narastel le za 1 %, in to od 65 % na 66 %. Kljub tolikšnemu porastu osebnih dohodkov pa nobena delovna organizacija lesne industrije ni kršila samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke.

Vzrok za zaskrbljenost so tudi podatki, po katerih je ostanek čistega dohodka sicer enak lanskemu, vendar pa so sredstva, ki so jih delovne organizacije razporedile v poslovni sklad, za 10 % manjša od lanskih. Kar 20 delovnih organizacij pa v ta namen ni razporedilo nobenih sredstev. Nespodobna je tudi ugotovitev, da so skupna sredstva za razširjeno reprodukcijo v lesni industriji nižja za 26 %, medtem ko je njihov delež v celotnem prihodu nazadoval za 67 % oziroma od 3 % predlani, na 2 % lani.

Izplačani osebni dohodki delavcem v slovenski lesni industriji so se lani v masi sicer povečali za 22 % in na zaposlenega poprečno za 18 %, vendar pa je osebni dohodek delavcev v lesni industriji lani s poprečno 3.458 din na zaposlenega dosegal le blizu 88 % lanskega poprečnega mesečnega osebnega dohodka v slovenskem gospodarstvu.

NANDE ŽUŽEK

BEOGRAD

Naložbe tujega kapitala

V razpravi o osnutku zakona o vlaganju sredstev tujih oseb v naše OZD je zvezni pravni svet na nedavni seji ugotovil, da so posamezne določbe zakona premalo jasne in da intonacija zakona ni primerna, saj več govorimo o tem, do česa tuji vlagatelji nimajo pravice, kot o bistvu, to je o možnosti, da se tuji kapital vlagaja brez rizika za vlagatelja in tudi brez ogrožanja ekonomskih in političnih interesov. Zakon mora bolj natančno urejati nekatere probleme, biti mora atraktiven za tujega

vlagatelja, hkrati pa mora varovati naš sistem in suverenost dežele. Uvoz kapitala ne sme pomeniti tudi uvoza drugih družbenih odnosov. Zakon o vlaganju tujega kapitala ne more samoupravljalcem v OZD, kjer je vložen tuji kapital, dati večjih ali drugačnih pravic, kot jih enotno ureja zakon o združenem delu. Zakon bi moral podrobneje urejati tudi pogodbena vprašanja, statusna, to je organizacijo proizvodnje in upravljanja pa prepustiti zakonom, ki to že urejajo. V. B.

RAVNE NA KOROŠKEM

Več gospodarstvu

Koroško gospodarstvo mora letos rešiti najmanj tri pomembne probleme. Treba bo premostiti 21 milijonov nepokritih izgub, ki so pretežno nakopičene v lesno predelovalni industriji, poiskati sredstva za več in bolj donosnih investicij in seveda ob tem povežati vse koroško gospodarstvo ter ne nazadnje poskrbeti za razvoj manj razvitih območij.

V ta prizadevanja sta se še vključila tudi regionalni center za ekonomiko in planiranje na Ravnah ter regionalna gospodarska zbornica v Dravogradu. Izdelani so načrti in opravljene prve razprave. Kljub vsemu pa bodo morale glavno breme prevzeti TOZD, da bi premagale subjektivne in druge vplive in zaživele bolj plodno gospodarsko življenje. Podatki, ki so sedaj na voljo, kažejo, da je močno padla investicijska dejavnost, ostanek dohodka pa je že kar zaskrbljujoče nizek. Gospodarstvo pa je bilo dokaj uspešno v izvozu, pri katerem še vnaprej računajo na pozitivna gibanja. Pose-

ben problem je delovna storilnost. Po dejansko opravljenih urah na količino proizvoda je storilnost, kot kaže, v večini primerov naraščala. Toda, močne zaloge, pomanjkanje materiala in drugi vplivi niso stimulirali delovne prizadevnosti. Tega še do danes niso uspeli odpraviti, mnoge zmogljivosti so še vedno neizkoriščene.

Skratka celotno gospodarstvo čakajo veliki napri. Predvsem bo potrebno naravnati investicijska jadra bolj v gospodarski veter, kajti nekatere občine so veliko svojih sil usmerile v negospodarstvo. V povezanosti, sodelovanju in dohodkovnih odnosih vidijo izhod tudi družbenopolitični dejavniki. OZD in TOZD stojijo pred velikimi nalogami. Seveda pa koroško gospodarstvo opozarja tudi na nekatere druge probleme. Niso močno narasle samo samoupravno in drugače sprejete obveznosti, celo od 120 do 128 odstotkov, narasle so tudi obveznosti iz poslovnih skladov.

KW

NOVO MESTO

Skupno vlaganje Krke in Termike

Predstavniki podjetij Termika iz Ljubljane in Krka iz Novega mesta so se dogovorili za skupno vlaganje sredstev in znanja v oživitve proizvodnje pred več kakor desetimi leti zapre Tovarne ravnega stekla v Novem mestu. Zdaj ne bodo izdelovali ravnega stekla niti steklene embalaže, kot je sprva nameravala Krka, pač pa stekleno volno. To je izdelek, ki ga na našem trgu primanjkuje in tudi nova tovarna v Novem mestu z letno proizvodnjo 7000 ton ne bo niti zdaleč zadovoljila vseh

potreb. Nova proizvodnja bo tudi pomagala podjetju Kremen iz Novega mesta, saj je za proizvodnjo steklene volne potreben kremenčev pesek, ki ga je v okolici Novega mesta dovolj. Projekt je podprla tudi Ljubljanska banka, tako da za investicijska sredstva ne bo zadrege. Podrobnejše dogovore o sanaciji nekdanje Tovarne ravnega stekla v Novem mestu bodo predstavniki obeh podjetij in banke nadaljevali v kratkem.

I. S.

ZAGREB

V slogi je moč

Predstavniki 36 organizacij združenega dela iz vse Hrvaške, v katere je združeno več kot 100 TOZD z 38.000 zaposlenimi, so podpisali samoupravni sporazum o osnovah proizvodnje energetske, transportne in druge opreme in o medsebojnih odnosih od 1976. do 1980. leta. Gre za osnovno industrijo, v kateri so gospodarske veje posebnega družbenega pomena in ki je v letu 1975 ustvarila celoten dohodek v znesku 9,6 milijarde din, 575 milijonov dinarjev čistega dohodka in 92.000 dinarjev dohodka na zaposlenega delavca. S sporazumom so predvideli skladnejše in trajnejše poslovne odnose med subjekti te

dejavnosti glede količine, kakovosti in cene proizvodov in storitev, združevanje dela in sredstev na posameznih področjih skupnega interesa, povečanje proizvodnje, dohodka, produktivnosti, izvoza itd. Po predvidevanjih bo znašala letna stopnja rasti proizvodnje 11,3 odstotka, tako da bo leta 1980 celoten dohodek te dejavnosti že dosegel 21 milijard din. Sklenili so tudi družbeni dogovor o kreditiranju prodaje domače opreme, strojev in ladij za domače investitorje, s čimer imajo domači proizvajalci enak položaj kot tuji. To bo vsekakor prispevalo k večji izrabi zmogljivosti.

V. O.

MURSKA SOBOTA

Elektrarne na Muri

Prebivalci Pomurja so že leta 1975 zahtevali, naj bi končno proučili možnost gradnje HE na Muri, saj ne gre le za hitrejši razvoj obsežnega, manj razvitega področja, ki se z električno energijo napaja po treh nezanesljivih žicah, marveč tudi za investicijo širšega pomena. Res se je vrstilo nekaj posvetovanj, na katerih so strokovnjaki znova opozorili, da po Muri letno »odteka« milijarda kilovatnih ur električne energije. Med Sladkim vrhom ter Podturnom bi bilo mogoče postaviti devet hidroelektrarn kanalskega ali pretočnega tipa. Energija bi bila mimo tega trikrat cenejša od tiste, ki jo pridobivamo iz termoelektrarn.

Vendar se elektrogospodarstvo izgovarja, da študije kasnijo. Skupnost pomurskih občin pa je nedavno zvedela za zanimivo informacijo vodnogospodarskega podjetja Maribor, ki vsebuje trditev, da ni ovir za začetek gradnje HE na Muri v letih 1980—85. Iz te informacije tudi sledi, da kasnijo samo študije o hidrologiji površinskih in podtalnih voda, da pa bo bržčas celoten elaborat dokončan do 1. julija letos.

Vodnogospodarsko podjetje Maribor se zavzema, da bi proučili vodnogospodarske in hidroenergetske razmere za celoten odsek Mure od Ceršaka do izliva v Dravo. Zato je treba uskladiti programe Hrvatov in Avstrijcev. To delo je povezano z obsežnimi terenskimi meritvami, zato v Mariboru napovedujejo vsaj dveletni rok za izdelavo celotne študije. Ne glede na to pa bi bilo, kot vse kaže, možno že takoj po letu 1980 začeti z gradnjo prve elektrarne na mejnem ali notranjem slovenskem odseku Mure.

V. O.

PODELJENE KIDRIČEVE NAGRADE

Nagrajeno znanje in snovanje

Znanstveno delo je treba povezati z gospodarstvom na podlagi dohodkovnih povezav — Šest Kidričevih nagrad, dvajset nagrad Sklada Borisa Kidriča in osemnajst nagrad za izume in dopolnitve

V minulem tednu so podelili Kidričeve nagrade, nagrade Kidričevega sklada in nagrade za izume in dopolnitve. Ob tem je predsednik UO SKLADA Borisa Kidriča inž. Marko Bulc poudaril pomen dela in prizadevanj Borisa Kidriča za našo stvarnost ter njegove zasluge za razvoj znanosti za dvig strokovnosti in za široko izobraževanje delovnih ljudi. Predsednik UO sklada je tudi ocenil razmere v raziskovalni dejavnosti. Kljub nujnosti prepletanja prakse z znanostjo ne moremo biti zadovoljni z vlogo znanosti v proizvodnem in drugem družbenem

delu, kajti v praksi so pogosto zadovoljni s tem, kar imajo, in jim ni do ustvarjalnega raziskovanja; po drugi strani pa raziskovalna dejavnost prakso često podcenjuje in »živi odmaknjeno«. Zavoljo tega je nujno, da odnos med raziskovanjem in znanostjo ter združenim delom v gospodarstvu uredimo na podlagi dohodkovnih povezav, kajti le tako bomo lahko pospešili gospodarski in kulturni razvoj družbe.

Kidričeve nagrade so prejeli: akademski profesor dr. Miha Tišler in profesor dr. Branko Stanovnik za dosežke s področja

kemije organskih heterocikličnih spojin, profesor dr. Ivan Sovinc za temeljne razprave iz mehanike hribin in uporabe izsledkov v rudarstvu; profesor dr. Franc Adamič za življenjsko delo za področju pomologije; akademski profesor dr. Svetozar Ilesič za življenjsko delo na področju geografije Slovenije in akademski profesor dr. Rudi Kyovsky za življenjsko delo na področju delovnega prava. Nagrade sklada Borisa Kidriča je prejelo 20 znanstvenikov, nagrade za izume in dopolnitve pa 18 izumiteljev in inovatorjev.

I. S.

KRŠKO

Neizkoriščene zmogljivosti

Krška Kovinarska je v zadnjih letih osvojila tri osnovne programe: ukvarja se s proizvodnjo asfaltnih baz, silosov in investicijske opreme. Njihov lanski prihodek je bil 180 milijonov, lahko pa bi ustvarili tudi 250 do 300 milijonov dinarjev, če bi imeli ustrezne programe. To pa hkrati pomeni, da so zmogljivosti Kovinarske izkoriščene le 60 do 80-odstotno. Edini vzrok temu seveda ni le pomanjkanje programov ali nepremišljen nakup strojne opreme, saj gre v kovinski industriji za naprave, ki zmorejo več operacij. Eden od vzrokov pa je gotovo tudi slabo izbran proizvodni program in premajhna skrb za strokovne kadre.

Za primer vzemimo silosni program, kjer je konkurenčni boj izre-

den, saj je v Jugoslaviji preveč proizvajalcev in zato kapacitete niso izkoriščene. Ob boljših kreditnih pogojih drugih proizvajalcev preostane Kovinarski Krško, da začne hitreje iskati tržišča v nevrščenih deželah in da se vključi v proizvodne celote. Mnogo pa pričakuje tudi od samoupravnega sporazuma z Železarno Jesenice.

Tudi pri asfaltnem programu izkoriščenost ni najboljše: na leto bi lahko proizvedli 15 asfaltnih baz, prodajo pa jih za polovico manj. Zaradi obstoječega strojnega parka namreč mnogi gradbinci uvažajo asfaltno bazo. V Krškem vidijo izhod v izvozu in načrtnejšem obdelovanju tržišča, nujne pa bi bile še spremembe v uvoznem režimu, oziroma

vsaj ustrezno soglasje domačega proizvajalca. Nemajhne težave so še pri uvozu rezervnih delov in dela opreme, saj se domači proizvajalci vse prepočasno prilagajajo potrebam, zlasti kar zadeva lažje, specialne motorje in črpalke. Te in druge težave čutijo vsi zaposleni, saj bi, denimo, ob boljši izkoriščenosti zmogljivosti dosegali za 10 do 20 % večji dohodek in osebne dohodke. Skrb slehernega delavca je zato pridobitev strokovnih kadrov in boljše inovacijsko snovanje. Vsi sektorji razčlenjujejo dosedanjo slabost in iščejo izhod iz zagat, da bi skupaj z organi upravljanja in z družbenopolitičnimi organizacijami pripravili sanacijski program.

V. P.

novice iz organizacij

JEKLOTEHNA, MARIBOR

Zadružna gradnja

Minuli teden so na pobudo sindikata mariborske Jeklotehne ustanovili stanovanjsko zadrugo. Podatek, da je več kot 60 delavcev že prvi dan podpisalo pristopno izjavo za članstvo v zadrugi, kaže, kako veliko zanimanje je v Jeklotehni in v Mariboru sploh za organizirano zasebno gradnjo stanovanj.

Stanovanjska zadruga Jeklotehne bo delala v okviru mariborske stanovanjske skupnosti in se bo vključila v prizadevanja za organizirano gradnjo v skladu z ustanovnimi določili in z dogovorom, da je treba do konca srednjeročnega obdobja odpraviti pored stanovanjski primanjkljaj tudi v Mariboru.

V stanovanjsko zadrugo se je vključilo precej mladih, kar kaže, da predvsem mladi delavci vidijo

v njej pot za rešitev svojega stanovanjskega problema. Znano je, da kljub lepim načrtom še nekaj let ne bodo rešene stanovanjske težave v Mariboru in njegovi okolici, saj delovne organizacije ne morejo nameniti za stanovanjsko gradnjo več kot 6% od svojega bruto dohodka. Stanovanjska zadruga Jeklotehne bo delala podobno kot tovrstne zadruge v drugih republikah. Družba bo prispevala za gradnjo svoj delež, nekaj denarja bo primaknil graditelj, gradili bodo po enotnih načrtih, na skupnih parcelah in podobno.

Skratka, gradnja bo veliko cenejša od sedanje gradnje. Do konca 1978. leta naj bi v stanovanjski zadrugi Jeklotehne zgradili prvih 30 zasebnih hiš.

ŽELEZNIŠKO GOSPODARSTVO, LJUBLJANA

»MALA USTAVA« V PRAKSI

Predsedstvi sindikalnih konferenc Železniškega gospodarstva Ljubljana in Železniškega transportnega podjetja Ljubljana sta na skupnem sestanku minuli petek posvetili največ pozornosti akcijskemu programu za uveljavitev zakona o združenem delu, ki ga je pripravila skupna komisija obeh konferenc. Program predvideva vse tiste ukrepe in akcije, s katerimi naj bi v slovenskem železniškem gospodarstvu

uveljavili nove dohodkovne odnose v skladu z zahtevami zakona o združenem delu. Delegati obeh sindikalnih konferenc so na zadnji seji soglasno podprli izhodišče skupne komisije, da urejeni dohodkovni odnosi niso samo osnova za menjavo dela znotraj temeljnih organizacij železniškega gospodarstva, ampak tudi temelj za menjavo dela z uporabniki železniškega prometa.

TRIMO, TREBNJE

Nič mimo delavcev

Komunisti in sindikalni aktivisti v trebanjskem Trimo, ki zaposluje 440 delavcev, so te dni, potem sprejeli delovno zasnovano za pripravo predloga stabilizacijskega programa, s katerim bodo odpravili pomanjkljivost in rentabilnost poslovanja itd. Sklenili so, da so člani ZK in sindikata dolžni skrbeti za to, da se bodo v uresničevanje stabilizacijskega

programa vključili vsi delavci in da bodo pravočasno in učinkovito rešena najpomembnejša vprašanja, kot so izpopolnjevanje načrtovanega obsega prodaje, večja odgovornost do dela in sredstev, večja delovna disciplina, boljša organizacija dela, smotrno izkoriščanje reprodukcijskega materiala itd.

ZAVOD ZA EKONOMIKO, MURSKA SOBOTA

Kritično o direktorju

Komunisti, sindikalna organizacija in večina članov delovne skupnosti zavoda za ekonomiko in urbanizem v Murški Soboti so pred dnevi kritično ocenili delo svojega direktorja. Po strokovni plati mu v kolektivu nihče ne oporeka sposobnosti, vendar so komunisti in sindikati v oceni, ki so jo poslali komiteju občinske

konference ZKS, ugotovili, da je direktor slabo vplival na medsebojne odnose in da je v kolektivu oviral razvoj samoupravljanja zato so člani komiteja odkrili direktorju podporo pri njegovi ponovni kandidaturi za vodilno mesto v zavodu za ekonomiko in urbanizem.

CELICA POD DROBNOGLEDOM

Dober sindikat, toda...

V šempetrski Iskri sindikat dobro deluje na ravni TOZD in OZD, premalo pa ga je čutiti pri razreševanju drobnih, vsakdajšnjih delavskih težav

»Zelo sem bil razočaran, ko so se delavke nedavno tega na enem od tekočih trakov odločile prekiniti delo, ne da bi se prej posvetovale s predstavnikom sindikata. Takšno ravnanje ne pomeni namreč nič drugega kot to, da med delavci ni čutiti sindikata, da delavke ne vedo, da je sindikat prvi, na katerega se velja obrniti po pomoč pri razreševanju težav.«

Tako je ocenil delo sindikalne organizacije v Iskri v Šempetru pri Novi Gorici Božo Tribušon, delavec v tej delovni organizaciji, sicer vodja kontrole v TOZD Generatorji.

»Sindikalna organizacija v šempetrski Iskri zelo uspešno dela. Funkcionarji so izredno delavni, zlasti predsednik konference Jože Vodopivec. Zavoljo njihove prizadevnosti ima sindikat pomembno vlogo pri družbenopolitičnem vrednotenju predlaganih strokovnih in samoupravnih odločitev, prav tako pa zgledno sodeluje tudi z občinskim sindikalnim svetom.«

To nam je povedal Viljem Pahor, tajnik občinskega sindikalnega sveta v Novi Gorici.

Oceni dela sindikata v Iskri v Šempetru pri Novi Gorici sta si, kot kaže, povsem v nasprotju. Po obisku v podjetju in v pogovoru o delu sindikata z nekaterimi delavci in sindikalnimi funkcionarji pa smo ugotovili, da se obe oceni dopolnjujeta. Obe trditvi namreč držita; naša ocena dela te sindikalne organizacije pa je: ko jo nekateri zelo prizadevni funkcionarji dvigujejo nad raven dela drugih osnovnih organizacij sindikata, se v delo v sindikatu vključuje zelo malo članov, tako da je sindikat odmaknjen od problemov delavcev, posameznikov ali skupin, kot se je pokazalo ob nedavni prekinitvi dela na enem od tekočih trakov v TOZD

Generatorji, ko delavke niso bile zadovoljne z osebnimi dohodki, ker se je v izračun prikradla napaka.

Ali bi torej lahko temu sindikatu očitali, da je organizacija funkcionarjev? Odgovor — bodisi pritrdilen bodisi nikalen — bi bil preveč preprost. Sindikat ima v podjetju toliko veljave, kolikor si je pribori,« trdi Jože Vodopivec, predsednik konference sindikata v šempetrski Iskri.

Treba je povedati, da ima ta sindikat v podjetju vso veljavo. Sodeluje pri sprejemanju vseh pomembnih samoupravnih odločitev, če ga kdaj zaobidejo, »sindikat skoči pokonci in je prava revolucija« (Jože Vodopivec). Sindikalni funkcionarji so resnično prizadevni kot mravlje, žal pa jih je premalo — štirje ali pet, kot pravi Božo Tribušon — da bi zmogli vse delo, ki ga mora sindikat opraviti glede na svojo družbenopolitično vlogo na ravni TOZD in OZD in zunaj podjetja. Za delavske probleme, za poglobljanje delegatskih odnosov, za izobraževanje delavcev v dobre samoupravljavce pa sindikatu zmanjka prizadevnih funkcionarjev,« tistim, ki delajo, pa časa.

Vzrok, zakaj je tako, je na svoj način osvetlila tudi Lilijana Ferfolja, ki dela na liniji regulatorjev in je tudi delegatka delavskega sveta podjetja.

»V podjetju so večinoma ženske,« je dejala. »Me se s svojimi družinskimi in materinskimi obveznostmi kajpak težje kot moški vključujemo v pogosto naporno in zlasti časovno zamudno sindikalno delo. Sama imam družino, dva otroka in najbolje vem, kako težko si odtrgam čas za delo v samoupravnem organu.«

»Kajpak ne gre samo za družinske obveznosti naših delavk,« jo je dopolnil Franc Štanta, predelavec v TOZD Generatorji in tudi predsednik osnovne organizacije sindikata v

Jože Vodopivec, predsednik konference sindikata: Čudim se, da imajo sindikati v drugih podjetjih težave z upravami. Pri nas najlepše sodelujemo, pravice pa smo si priborili sindikalni delavci sami.

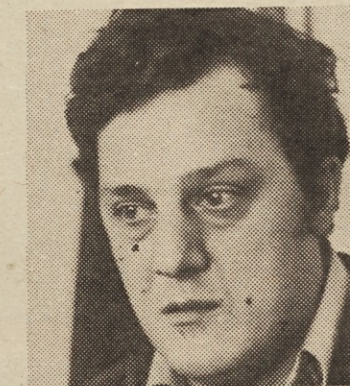

Lilijana Ferfolja, delegatka v DS Iskri Šempeter pri Novi Gorici: Samoupravne delovne skupine imamo že tri leta. Nihče mi ni povedal, kakšne so moje dolžnosti delegatke v DS.

tej temeljni organizaciji. »Tekoči trak sili delavke k največji zbranosti in tudi naglici; njihov osebni dohodek je odvisen od storilnosti in kakovosti izdelkov.«

Da res morajo hiteti in nimajo časa za kaj drugega, smo se prepričali med obiskom proizvodnih prostorov. Pravzaprav nismo mogli navezati pogovora o delu sindikata kljub temu, da so bile delavke tiste, ki so pred časom prekinitve delo zavoljo osebnih dohodkov in bi najbrž bile pripravljene povedati zakaj se niso obrnile na sindikat, če bi utegnile.

Ena najpomembnejših nalog, ki si jo je zadal sindikat v Iskri, je razvijanje delegatskega sistema. Nujo temeljite preosnove sistema odločanja in prenašanja informacij med delavci in samoupravnimi organi ter tudi družbenopolitičnimi organizacijami potrjujejo tudi besede Lilijane Ferfolja, ki nam je dejala, da v svoji samoupravni skupini ne informira delavcev o sklepih delavskega sveta, katerega delegat je (resda je te informacije možno dobiti po drugi poti), prav tako pa ne prediskutirajo gradivo za seje delavskega sveta, ki ga vsak delegat dobi več dni pred sejo samo. Dodala je še, da ji nihče ni povedal, da bi morala tako delati.

Franc Štanta, predsednik sindikata v TOZD Generatorji: Ko sem postal predsednik sindikata, sem začel delati samo v dopoldanski izmeni, ker tako lažje sodelujem z vodstvom temeljne organizacije in družbenopolitičnimi organizacijami

Božo Tribušon, vodja kontrole v TOZD Generatorji: Največje razočaranje — če delavec ne ve, da v njegovem podjetju obstaja sindikat

B. RUGELJ

NAŠE IZKUŠNJE

Sindikat in samouprava

»Vse, kar je v samoupravljanju pomembnega za delavce, ne sme mimo sindikata.«

Tako je tovariš Gradišnik, predsednik konference osnovnih sindikalnih organizacij v Železarni Štore, dejal na letni skupščini osnovnih organizacij.

Po tej skupščini pa mi je pripovedoval:

»Po starem nočemo več delati, po novem pa, kot kaže, še ne znamo tako dobro, kot bi morali. Že dolgo vemo, da brez dejavnega sindikata ni pravega samoupravljanja. Vendar so do nedavnega delala v sindikatih predvsem vodstva — in bili smo zadovoljni, če so res delala, se pravi, če so se sestajala pred sejami samoupravnih organov in sprejemala svoja stališča o problemih, ki so jih na teh sejah urejali člani sindikata kot samoupravljavci. Zdaj, ko imamo delegatski sistem, in ko namesto »upravljanja po predstavnikih« vse bolj uveljavljamo neposredno odločanje delavcev, mora sindikat še bolj kot prej delovati med ljudmi, spodbujati in oblikovati njihova dobra mnenja, pomagati, da uveljavljajo svoja najboljša stališča. Lahko rečem, da smo na tem področju že marsikaj storili. Razprave v sindikalnih skupinah so dokaj živahne, in tudi zbori delavcev niso zgolj informativni; samouprava je zaživela med ljudmi, več je informacij in tudi zanimanja zanje, delegati niso samo prenašalci stališč, sami sodelujejo pri njihovem oblikovanju.«

Zgodi pa se, da se tudi sindikat štorskih železarjev, čeprav pravi njihov predsednik, da po starem nočejo več delati, loti kakšne naloge na način, ki je že zdavnaj preživel.

Tovariš Gradnišnik mi je med drugim pripovedoval tudi o lanskoletnih prizadevanjih njihovega sindikata za nov pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, ki naj bi omogočil bolj učinkovito delitev po delu.

»Že lani smo ugotovili, da star način nagrajevanja ne ustreza naši zdajšnji samoupravi. Na sindikalnih sestankih (v skupinah, osnovnih organizacijah in v konferenci) smo na dolgo in široko govorili o tej pomanjkljivosti in smo ustrezne strokovne službe zadolžili, naj pripravijo osnutek novega pravilnika, ki naj bi hkrati spodbujal delo na delovnem mestu in delavski interes za boljše gospodarjenje ter poslovanje v delovni enoti, temeljni organizaciji in v vsej železarni. V strokovnih službah so osnutek pravilnika naredili, predsedstvo naše sindikalne konference pa ga je zavrnilo, ker njegovi sestavljavci niso upoštevali naših najpomembnejših zahtev. Kasneje smo v predsedstvu ugotovili, da smo za ta »kratek stik« tudi sami kar precej krivi. Najbrž res nismo dovolj podrobno povedali, kaj želimo, morebiti bo tudi držalo, da nismo sprejeli sklepa o našem stališču glede nagrajevanja, ki bi veljal za vse naše člane, tudi za tiste iz komisij. Tako se je zgodilo, da so po dolgoletnem in napornem delu naredili nekaj, kar ni bilo možno sprejeti niti kot spodbudo za razpravo. Pri tem delu pa sindikat ni sodeloval, le pograjal ga je, in to najbrž res ni bilo prav.«

Podobna ugotovitev velja skoraj za vsa področja sodelovanja med tako imenovanimi upravnimi in strokovnimi službami ter sindikatom. Gre za star in dolgoleten spor med delavci in uradniki in nedavno tega, ko sem obiskal štorske železarje, sem še slišal, da medtem ko delavci garajo, v pisarnah pijejo kavo.

Sindikat železarjev se seveda upira takemu mnenju, ki ne temelji na resnici. Saj so se vendar ob analitični oceni delovnih mest in številnih drugih ovrednotenih dela posameznikov do podrobnosti dogovorili, koliko je vredno delo slehernega delavca v upravi, pri plavžu, za strojem.

Spor ni nastal zaradi tega, ker hočejo ljudje iz uprave in strokovnih položaj biti več, kot jim omogoča njihovo delovno mesto in njihov položaj v samoupravi. Gre predvsem za napačen pristop k tej zadevi, tudi sindikata, kajti vsi zaposleni v železarni so ne glede na njihova delovna mesta člani sindikata, na sindikalnih sestankih se dogovarjajo o skupnih stališčih, pozabijo pa na ta dogovor in se spet grede upravo in delavce, ko je konec sestanka. In tako je, denimo, predsedstvo konference osnovnih sindikalnih organizacij — trdno prepričano, da v železarni dobro gospodarijo — nekega lepega dne v letošnjem februarju zvedelo, da so glede poslovnih uspehov, ne bi rekel na psu, prav gotovo pa v precejšnjih težavah.

»Tudi ta primer zgovorno kaže, v čem je naša napaka,« je dejal predsednik Gradišnik. »Mi seveda zahtevamo, da nas vsakodnevno obveščajo o vseh dogajanjih v kolektivu, pri tem pa pozabljamo, da moramo za to obveščanje tudi sami nekaj storiti. Ko smo lani začeli uresničevati zakon o združenem delu in veliko smo storili, da bi ga v praksi uresničili — nismo pričakovali, da bo toliko težav na poti k resnični delavski samoupravi. Izkušnje v zadnjih mesecih so nas tudi nekaj naučile: zdaj vemo, da bomo imeli samouprave le toliko, kolikor si je bomo sami znali zagotoviti — vsi delavci ne glede na to, na katerem delovnem mestu delajo.«

JANEZ VOLJČ

PREBOLD:

Uspehe že žanjejo

Sistem celodnebnega šolanja prinaša novo obdobje v osnovnošolsko izobraževanje. Z njegovim uveljavljanjem se bodo bistveno zmanjšale socialne razlike med učenci, saj bodo tako imeli vsi enake možnosti za svoj duševni in umski razvoj. Prav to pa je tista vrednota, ki jo je treba v naši samoupravni socialistični družbi še bolj vsestransko in poglobljeno razvijati.

Tako kot že v mnogih drugih občinah, so tudi v žalski pristopili k uresničevanju teh ciljev in prvi rezultati se že kažejo. Res zaenkrat še samo na osnovni šoli »Slavko Šlander« v Preboldu, ki je imela največ pogojev za prehod na celodnevno šolanje, vendar pa so prav ti uspehi ohrabrujoči. Strah, da bodo otroci s celodnevnim šolanjem odtegnjeni od doma, da bodo v šoli po ves dan in da se bodo šele proti večeru utrujeni vračali domov, se je polegel, ko so starši videli, da je njihov otrok zadovoljen, da se doma ni več potrebno ukvarjati s šolo, da je njihov učni uspeh veliko boljši.

Kako je pravzaprav organizirano celodnevno šolanje na preboldski osnovni šoli, smo zvedeli od pomočnice ravnateljice in organizatorke celodnevnih šol v Preboldu Anice Terpin. Povedala je, da je bil prehod na celodnevni pouk v šolskem letu 1975-76 precej težak, saj je nova oblika šolanja zahtevala povsem drugačno delo učitelja. Mnogo več je priprav na pouk, obremenitve pa so večje tudi v času po pouku v tako imenovanem podaljšanem bivanju kar je tudi bistvo celodnevnih šol. Tako traja samo neposredno delo učiteljev z učenci 48 ur na teden, vendar to še ni vse, saj gre še za pripravo pouka, za načrtovanje prostih izvenšolskih aktivnosti itd. Vsekakor je celodnevna šola velika obremenitev za pedagoški kader in ogromna pridobitev za starše in otroke. Otroci so v šoli od sedme do štirinajste ure, tisti, ki pa se vozijo pa do 15. ure, ko pride po njih avtobus. V tem času opravijo otroci vse ure pouka, napišejo vse naloge, in se učijo ob strokovni pomoči. Kljub vsemu pa še ostane veliko časa za interesne dejavnosti, ki jim v celodnevni šoli posvečajo veliko pozornost. Tako delujejo številni krožki, ki so zaživi prav v celodnevni šoli. To so dramski, literarni, glasbeni, ritmični, likovni, šahovski, pravljinski, prometni in še nekateri drugi krožki, ki so izredno delavni. Na šoli pa deluje tudi pevski zbor. Zanimivo pa je, da šola uspešno sodeluje tudi z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami, ki tako pomagajo pri prostih dejavnostih učencev.

DARKO NARAGLAV
PREBOLD

Blišč in beda celjske kulture

Žalostna dediščina desetletne brezbržnosti — Razkorak med rezultati prizadevanj in delovnimi razmerami in pogoji dela

Govoriti o kulturnih dosežkih in kulturnih prizadevanjih v celjski občini je eno, osvetliti celjsko kulturno problematiko s stališča zakona o združenem delu pa nekaj povsem drugega. Celjski kulturni delavci danes ne morejo realno in odgovorno načrtovati ne srednjeročne ne dolgoročne, kulturne politike, saj se morajo z vsemi silami boriti za sedanji obseg dejavnosti in za nemoteno delo v osrednjih kulturnih zavodih, kjer se spopadajo z vse hujšimi materialnimi, prostorskimi in kadrovskimi razmerami. Vir vseh težav je še vedno stara proračunska miselnost, po kateri kulturna skupnost uravnava svoje delo.

»Ohraniti vsaj to, kar imamo,« je osnovno vodilo celjskih kulturnih delavcev, tako profesionalcev kot ljubiteljev. »Popraviti to, kar je razjedel zob časa in kar se podira pred našimi očmi,« govori jo, podira dejansko ali v prenesenem pomenu. V Celju se je in se še vedno ogromno gradi, dograjuje, adaptira, število zaposlenih prekomerno narašča tako v gospodarskih kot družbenih dejavnostih, a kultura ob tem slej ko prej ostaja ob strani. Naložbe v kulturo? Zanje v minulih letih ni bilo denarja. Prepotrebni kulturni delavci? Skoraj dobro uro so se člani izvršilnega odbora odločali, ali naj zaposlijo mentorja za glasbeno vzgojo ali čistilko v muzeju.

Nekaj časa je mogoče zapirati oči pred porajajočimi se težavami. Nekaj časa, dotlej, dokler se problemi ne razrastejo, dokler v samem jedru ne ogrozijo obstoja ali določene dejavnosti, nato pa v potenciranem obsegu bruheje na dan povsod in hkrati: v muzeju, v arhivu, v zavodu za spomeniško varstvo in še zlasti v Slovenskem ljudskem gledališču.

Celjsko gledališče, ki je lani praznovalo svojo 25. obletnico, v tem trenutku nedvomno sodi v sam vrh jugoslovanskega teatra. Osemkrat je nastopilo v konkurenci vseh najboljših profesionalnih gledališč Jugoslavije na Sterijinem pozorju, drugič v zgodovini slovenskih gledališč je sodelovalo na znamenitem festivalu Gledališče narodov, kjer mu je občinstvo dodelilo prvo mesto med jugoslovanskimi teatri. Samo v zadnjih desetih letih so na celjskih odskih deskah poleg avtorjev svetovne klasike uprizorili petinštirideset

domačih piscev, na oder so poleg Ljubljanske drame edini postavili vse Cankarjeve tekste, kar zadeva število obiskovalcev, pa beležijo še posebno zanimiv fenomen: število gledalcev, od 64.000 do 70.000 letno, se sklada s številom prebivalcev Celja.

To je prvi del podobe. In drugi? Število zaposlenih v celjskem teatru iz leta v leto pada, tako da ima na primer, Mestno gledališče ljubljansko, ki je začelo podobno kot celjsko, za enak obseg programa dvakrat več zaposlenih kot celjsko. Norma za delovno mesto igralca je kakih osemdeset predstav v sezoni, celjski gledališčniki jih letno odigrajo tudi do sto sedemdeset, ne da bi za to dobili kaj višje osebne dohodke.

Ob tem delajo še v nemogočih delovnih razmerah, v hiši, ki se podira pred njihovimi očmi, saj v minulih letih, od ustanovitve dalje, niso razen drobnih vzdrževalnih del vložili ničesar v gledališko stavbo. Potresi so načeli stolp, ki se nagiba na cesto, omet pada na mimoidoče, streha se spreminja v rešeto. Gledališki inventar je v desetletjih odslužil, večina prostorov ne ustreza več osnovnim higiensko-varnostnim predpisom, centralna je odpovedala poslušnost.

Naloge, ki naj bi jih opravljale poklicne kulturne institucije, se v Celju nenehno množijo, potrebe se razrašajo, vendar...

Ujeti med omejene možnosti in soočeni z vedno novimi nalogami pa kulturni delavci v večini celjskih kulturnih zavodov ne morejo več mimo tehnične in kadrovske sanacije, čeprav jim kulturna skupnost v sedanjem položaju ne more zagotoviti niti minimalnih delovnih možnosti. Denarja ni ne za kadrovske okrepitve zavoda za spomeniško varstvo, ki s šestimi delavci pokriva največji del Slovenije, ne za ureditev prostorov zgodovinskega arhiva, ne za usposobitev prtilčja Pokrajinskega muzeja, da o sredstvih za sanacijo teatra ali preureditev Likovnega salona niti ne govorimo.

Ob takšnih škarjah in metru, ob administrativnih ukrepih kulturne skupnosti, ob nevdržnem zakonu o začasnem financiranju družbenih dejavnosti so kulturne ustanove v eksistenčni nujni prisiljene iskati drugačne poti financiranja, družbene dogovore in neposredno podporo celjskih delovnih organizacij. V načelu v tem ni nič narobe, hudo

narobe pa je to, da se kulturna skupnost tudi pri teh prizadevanjih vede kot sodnik, ki v duhu proračunske politike hoče uravnati kulturne potrebe občanov, nadzoruje in ne pomaga. Izredno poučen je primer celjskega Likovnega salona, ki so ga po trinajstih letih uspeli obnoviti in modernizirati. Pobude seveda ni dala kulturna skupnost, ampak je k temu pripomogel naklonjen splet okoliščin, pomoč občinske skupščine — Likovni salon je v skupščinski stavbi, kjer so začeli adaptirati celotno pritličje — in zavzetost posameznika, ki je pridobil številne delovne organizacije. Samoupravni organi skupščine so šele po nekaj vročih sestankih pristali, da predlagajo skupščini, naj odobri nekaj več kot desetino potrebnih sredstev.

Po medsebojnih obtožbah, odstopu in hudi krvi so vprašanje Likovnega salona rešili. Celje bo ob koncu aprila dobilo sicer skromno, vendar le prenovljeno galerijo. Kar zadeva druge zavode, se stvari še vedno niso premaknile z mrtve točke. Gledališča, na primer, ni mogoče rešiti samo s tem, da so tovrstnjakom z občinskimi odlokom prepovedali voziti mimo gledališke stavbe.

RADEČE: 65 LET SINDIKALNE GODBE

Ljudje v Radečah so zaprti v objemu gora, odprti pa do sebe in soljudi. Imajo skupne interese in skupne želje, vsaj kar zadeva njihovo kulturno življenje. Ti ljudje s srcem in dušo podpirajo zdaj že 65-letno dejavnost sindikalne godbe Tovarne dokumentnega in kartnega papirja Radeče, ki je zaradi tega že zdavnaj prerasla tovarniške okvire in postala sestavni del bogatega kulturnega življenja občine Laško. Sedanji dirigent godbe Jože Rus je pred sedmimi leti uveljavil programsko politiko, ki

temelji na nenehnem izobraževanju mladih godbenikov v nižji glasbeni šoli Radeče, prilaganju repertoarja zahtevni publiki ter prehodu na množične kulturne prireditve. Pred sedmimi leti je godba štela 15 članov, danes pa jih šteje 45.

Delavski svet tovarne papirja je za svojo godbo letos namenil večjo vsoto denarja za nakup novih instrumentov.

MILENA CAR-DRLJE

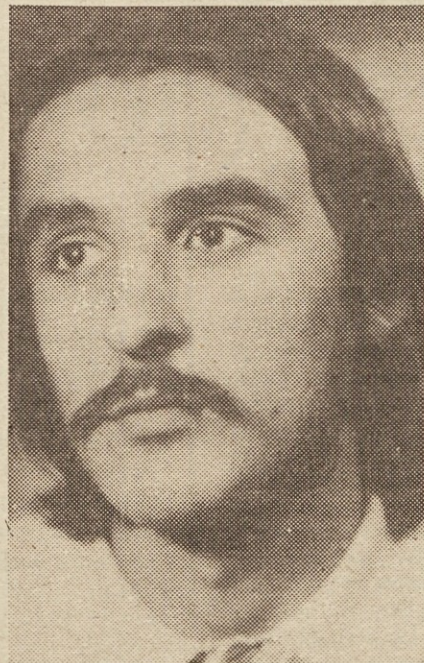
KAJ MI POMENI KULTURNO DELO?

Bogatenje drugih in sebe

»Kulturno animatorstvo je zame oblika samouresničevanja,« pravi Silvo Mavsar, študent slavistike v Ljubljani, sicer pa predsednik komisije za kulturo in informacije pri občinski konferenci ZSMS Krško, doma iz vasi Zdole pri Krškem, kjer ga danes vsi poznajo kot najbolj aktivnega kulturnega organizatorja v kraju. Proslave ob praznikih in podobne prireditve, ki jih Silvo organizira v opuščnem poslopju stare zdolske šole, domačini vedno raje obiskujejo. »Ce je Silvo pripravil program, bom pa šla,« — takšne in podobne izjave so za mladega aktivista dragocena nagrada. Kulturno animatorstvo je trdo delo, zlasti če moraš večino postoriti kar sam. Obvladovati nastopajoče, načrtovati program, urejati sceno in razsvetljava — vse to se največkrat spremeni v pravo lelesno in duševno garaštvo.

»Vedno nove moči mi vliva spoznanje, da so vaščani, ki bi sicer ostali znotraj enoličnega kroga gostilna — dom, vendarle doživeli nekaj lepih trenutkov in si razvedrili duha na kulturni prireditvi,« pripoveduje Silvo. »Izgubim sicer veliko časa in energije, toda delo z ljudmi ni le bogatenje publike, temveč tudi organizatorja. Danes namreč lahko rečem, da znam delati z ljudmi, zlasti z mladimi. Uvidel sem, da po velikih težavah zagotovo nekaj dosežeš, če si pri delu dovolj sistematičen in se zavešaš odgovornosti do posameznikov in do družbe.«

Pri takšnem delu se seveda nabere tudi dovolj snovi za kritičnost: »Mnogo mojih znancev in prijateljev misli, da pri kulturnem delu kompromis z množicami ni možen. Sam sodim drugače: v

porabništvo in pridobitništvo potopljeni množice je treba z vztrajnim delom pripeljati bliže h kulturi, v kulturnih delavcih pa naj bi se povečala zavest, da so neločljivi del proizvodnje. Se pravi, da vsakemu kulturnemu animatorju dejansko gre za to, da razvija boljši posluh na obeh straneh. Neposredni proizvajalec

naj ne bi imel občutka, da je le plačnik izolirane kulturniške elite, ta pa naj bi se tudi jasno zavedala, da je sama v zraku, če nima odjemalcev v širših razsežnostih. Vse to ni nikakršno kompromisarstvo, kajti celotna takšna dejavnost je brezkompromisno usmerjena h kvalitetnim rezultatom v bodočnosti. Tisto, kar se danes komu zdi kompromis, je dejansko le majhna postaja na veliki poti k skupnemu cilju.«

Včasih Silvo sliši pripombo, da je njemu pač laže, ker dela na vasi. »Morda je res nekoč bilo laže, toda danes se je že izgubilo mnogih starih in ostrih razlik med mestom in vasjo. Tudi na vasi raste standard, z njim pa pohlep za materialnimi dobrinami, družabno življenje tudi na vasi šepa, ljudi je vedno težje zadovoljiti. Zaupanja vaščanov si ni lahko pridobiti, treba je dokazati strokovnost, ljudi prepričati, pri tem pa avtoritativno in hkrati neposredno nastopiti. Ves čas je treba imeti pred očmi publiko in se ji do določene mere prilgajati.«

Jasno je torej, da za frazerstvo in šablone ni prostora, ker bi jih publika s svojim naravnim čutom hitro »razkrinkala.« »Opravljam poskuse, ki so za to

okolje dokaj izvorni, če lahko tako rečem. Proslava tako ne sme biti le nekakšno spodbudno recitiranje za pionirčke, ampak malone celovit, režijsko ustvarjalno voden gledališki dogodek. Pri tem pa gre seveda za občutna nihanja, saj imam včasih na voljo le peščico ljudi, drugič pa tudi trideset. Veliko mi pomeni, da se za naše delo zanima nekaj stalnih obiskovalcev, ki s pravilno kritiko veliko pomagajo. Očiten je napredek pri izobraževanju gledalcev kakor tudi izvajalcev. Gre za obojestransko rast in oplajanje, raven se je toliko dvignila, da so obrabljeni prijemi že vnaprej obsojeni na neuspeh.«

In kako Silvo to kulturno prizadevanje usklajuje z intimnim ustvarjanjem? »Brez posebnih problemov,« pravi. »Tudi tu gre za medsebojno bogatenje. Vsi rezultati pa seveda niso takoj vidni.« Nekaj za jih je zelo opaznih. Poleg drugega tudi to, da je bil Silvo med nagrajenci letošnjega srečanja mladih literatov v Gradišču v Slovenskih Goricah, da ima za tisk pripravljeno zbirko pesmi in da je glavni pobudnik in urednik »Posavskih srečanj«, ki bodo kmalu izšla.

I. ANTIČ

KDO JE PRI NAS RES NEZAPOSLEN?

V Slovenijo - po ovinku

Merila o tem, kdo je nezaposlen, prav gotovo ne bodo pospešila za poslovanja, bodo pa vsaj prinesla red v evidence, po katerih 700.000 ljudi išče delo

* Ko bodo sprejeta merila o tem, kdo se resnično lahko šteje za nezaposlene, bodo morali delavci, ki iščejo zaposlitev, izjaviti, ali so pripravljene delati kjerkoli v državi. Eden od kriterijev namreč predvideva, da se delavec lahko preseli na drugo območje v državi le v primeru, da bo imel v novem kraju bivališča zagotovljene življenjske razmere, ki bodo predvidene z družbenim dogovorom in če ga družinske razmere ne bodo ovirale, da bi se lahko preselil.

Zavodi za zaposlovanje so informativno že anketirali delavce o tem, ali so pripravljene oditi na delo v drug kraj. Izkazalo se je, da so delavci dajali takšne izjave preveč zlahka saj so bile tudi možnosti, da bi jim v drugem kraju resnično ponudili delo, zelo majhne. Izjema so nerazvita območja, kjer strokovnjakov ni dovolj. Lani so v Bosni in Hercegovini in v Kosovu izpopolnili komaj vsako šesto prazno mesto, za katero je bila potrebna visoka ali višja izobrazba.

V naših migracijskih tokovih postaja Slovenija vse bolj privlačna za ljudi, ki iščejo delo. V tej republiki je od skupno 700 tisoč zaposlenih kar 100 tisoč delavcev iz drugih republik in pokrajin. Možnosti za prihajanje novih pa še niso izčrpane, vendar je nastal zastoj.

Zastoj so namerno in upravičeno povzročili sindikati. Sindikat Slovenije se je zelo resno in odgovorno lotil razmer, v katerih živijo delavci iz drugih republik, in uveljavil seznam minimalnih standardov, ki jih je treba zagotoviti vsem, ki pridejo od drugod. Lani so delovni kolektivi urejali stanovanjske razmere, zato lahko kmalu pričakujemo nov val migrantov v Slovenijo.

Kaže pa, da tistih, ki ne izbirajo in resnično želijo delati, nič ne more preprečiti, da si ne bi našli dela. V zadnjem času prihajajo v Slovenijo po ovinku. Samo eden od desetih delavcev ki so lani prišli v Slovenijo, je dopotoval organizirano, z napotilom svojega zavoda za zaposlovanje. Drugi, kot pred desetimi leti, ko so odhajali v tujino, so prišli na svojo roko, poiskali so kakega sorodnika ali rojaka, pri njem prijavi kraj bivališča in poiskali delo kot ljudje, ki imajo stanovanje. Ker so tako premostili oviro, imenovano minimalni stanovanjski standard, so delo z lahkoto dobili po redni poti.

Merila o tem, kdo resnično ni zaposlen, prav gotovo ne bodo pospešila zaposlovanja, bodo pa vsaj prinesla red v naše evidence, v katerih je trenutno kar 700 tisoč ljudi evidentiranih kot nezaposlenih. Delavci, ki jim je res do dela, premagajo vse ovire, tistih, ki pa nočejo iz mest, ne morejo privabiti še tako vabljivi natečaji iz notranjosti države. M. KOLAROV

PRAVA POTEZA

Čeprav še ni povsem natančnih podatkov o tem, kako so organizacije združenega dela in drugi nosilci družbenih sredstev sklenili minulo poslovno leto, računajo, da bodo neopracovane izgube samo na Hrvaškem dosegle skoraj 300 starih milijard. Če to primerjamo s približno tisoč sta-

bistveno spremenile. Vsako novo leto bo prinašalo strah, pred novimi izgubami in težave v gospodarstvu kot nujno posledico.

Edini izhod je torej »obračunati« s tistimi, ki proizvajajo izgube. To pa ne pomeni nič drugega kot spoprijeti se z vsako organizacijo združenega dela, ki posljuje z izgubo, da najprej v njej in v njenem ravnanju odkrijemo in odpravimo vzroke za izgubo. Tiste organizacije združenega dela, ki jih tako ni mogoče sanirati, bi morali likvidirati kot potencialno žarišče prihodnjih izgub, to seveda ni lahko vendar tudi boljše poti ni.

Zdaj, ko se približujejo roki, ki jih je za te naloge predvidel zakon o sanciji, se je izkazalo, da delo ni bilo opravljeno tako, da bi povsod razkrili dejanske vzroke za izgube. Te naloge v tako kratkem roku tudi ni bilo mogoče opraviti. Pravih sanacijskih potez tudi ni bilo, vsa prizadevanja smo v glavnem omejili na sanacijska posojila in na »odkrivanje« vzrokov, ki so zunaj »organizacije združenega dela«. Delavci so stali ob strani, delo smo prepustili poslovnim organom. Tako kaže, da se bomo prihodnje leto spet srečali z istim problemom, ki pa ga bo še težje rešiti kot letos.

Upošteva vse to, se zdi, da je svet Zveze sindikatov Jugoslavije naredil pravo potezo, ko je zahteval, naj bi rok za izdelavo sanacijskih programov preložili na 1. julij. Kakšen smisel bi imelo biti sužen rok, v katerih ni mogoče narediti pravih potez in če bi potem vse ostalo vse pri starem ali pa bi bilo še slabše. S samim podaljšanjem roka pa seveda zadev ne bomo spremenili, če se že zdaj ne bomo lotili najširše akcije v organizacijah združenega dela. K. VLAHOV

RADNIŠKE NOVINE

rimi milijardami na koncu prvega polletja lani, potem vsekakor lahko rečemo, da gre za pomemben uspeh. Ko pa upoštevamo podatek, da je bil znaten del izgub zaradi neustvarjenega dohodka že pri sprejemanju zaključnih računov v organizacijah združenega dela poravnani iz lastnih skladov in v breme letošnjega dohodka potem razmere niso ravno blesteče.

Zakaj gre? Znaten del izgub zaradi neustvarjenega dohodka je bil pokrit s skrajnimi prizadevanji OZD, kar je nedvomno oslabilo njihovo reproduktivno sposobnost, več sto starih milijard, ki so bile porabljene za poravnavo izgub pa bo še kako omejevalno vplivalo na tržišču. Preostale izgube bomo spet poravnali z angažiranjem bančnih sredstev, kar bo prav tako pomenilo manj sredstev za družbeno reprodukcijo. Za preostalo bo sredstva treba poiskati v sredstvih tistih organizacij, ki so poslovale z ostankom dohodka in bo torej že tako skromna akumulacija še bolj okrnjena. Vseeno pa je treba računati s tem, da ni drugih virov sredstev!

Dokler bomo torej na eni strani imeli tiste, ki iz leta v leto gospodarstvo z izgubo, na drugi strani pa tiste, ki bodo morali svojo akumulacijo na kakršenkoli način izločiti za poravnavo teh izgub, se razmere ne bodo

KAKO DELAMO — ZGLED IZ KRUSFVCA

Skrajšati govore!

Predsednik sveta Zveze sindikatov v Kruševcu Miodrag Jovanović o odločitvi tega organa, da bo odpoklical 14 delegatov

Pred časom smo objavili novico o sklepu sveta Zveze sindikatov Kruševca, da odpokliče 14 svojih članov zaradi izostajanja s sej. V želji, da bi zvedeli kaj več o vzrokih za tako odločitev, smo obiskali predsednika sveta Miodraga Jovanovića.

Pravzaprav je odpoklic štirinajstih nedelavnih članov sveta dober povod, da povemo kaj več o delovanju delegatskega sistema v sindikatu. Od Jovanovića, ki je bil do prihoda na to dolžnost zaposlen v ŠIK Crvena zastava, smo zvedeli, da so v svetu zagotovili nekatere pogoje za čim uspešnejšo delo delegatov in delagacij.

— Že na prvi seji smo se dogovorili, da ne bomo izgubljali časa z govoričenjem. Uvodna beseda je lahko dolga največ 5 do 6 minut. Deset dni pred sejo delegatov pošljemo gradivo, po možnosti z alternativnimi predlogi, če gre za pomembne odločitve. Razen ene seje, ko smo razpravljali o participaciji v zdravstvu, ki je trajala nekaj več kot dve uri, so bile vse druge v primerjavi s prejšnjimi zares kratke. S sklepom sveta smo uredili, da seje ne smejo trajati dlje kot dve uri. V prizadevanjih, da bi bili čim bolj učinkoviti, smo na sejah prepovedali kaditi.

Kljub temu se morali odpoklicati 14 članov zaradi izostajanja s sej?

— Nismo imeli problemov s sklepčnostjo. Opazili pa smo, da nekateri člani sveta neredno prihajajo na sejo. Seveda je udeležba na seji samo del ob-

veznosti delegatov. Če ne pridejo, ne morejo opraviti niti drugega dela tako, kot bi ga morali. Za neopravičen izostanek pošljemo najprej pismen opomin, za 2 izostanka pismen opomin delegatu in predsedniku sindikata njegove delovne organizacije, trem neopravičnim izostankom pa sledi odpoklic.

— Ali ni to prestrogo?

Ni glede na obveznosti in naloge, ki jih ima sindikat. Nedopustno je, da od 79 članov sveta 14 občasno ali redno izostaja s sej. Poleg teh, ki smo jih odpoklicali, s petnajstimi še razpravljamo o razlogih za njihovo izostajanje z dela.

— Kakšni so vzroki, da ne prihajajo na sejo?

— V glavnem so subjektivne narave. Ne gre za pomanjkanje možnosti za opravljanje družbenih nalog, ampak za pomanjkanje odgovornosti. Med odpoklicanimi ni delegatov z večjimi družbenopolitičnimi izkušnjami. To je v glavnem njihova prva odgovornejša družbena naloga. Gre za delegate iz manjših organizacij.

— Kako so v osnovnih organizacijah sindikata sprejeli vašo odločitev, da se »poslovi« od nedelavnih delegatov?

— Zelo dobro. Na volilnih skupščinah sindikatov so podprli našo odločitev o odpoklicu in so se znatno odgovorneje lotili izbire novih delegatov. Bili so primeri, da je nekatere nedelavne tovariše tudi zveza komunistov poklicala na odgovornost.

M. V. R. JOVANOVIĆ

Naši Sirotanovići

Lepa tradicija — kult dela se vse bolj obnavlja. Delovna prizadevanja in dosežki so vedno bolj cenjeni. Tekmovanja rudarjev, gozdarjev, livarjev, kovinarjev... postajajo predmet pogovorov, o tem pišemo s spoštovanjem in simpatijami.

Najnovejši primer je prišel iz Bosne in Hercegovine. V svetu zveze sindikatov te republike so namreč pripravili predlog družbenega dogovora o organiziranju in financiranju delovno-proizvodnih tekmovanj.

Potem ko ga je predsedstvo sveta nedavno obravnavalo in podprlo, pričakujejo še besedo drugih prizadetih — republiške konference zveze socialistične mladine, gospodarske zbornice, ljudske tehnike in zveze organizacij za tehnično kulturo.

Cilj podpisnikov tega dogovora je predvsem organizirati takšna tekmovanja, ki bodo spodbujala moralne vrednote dela in ustvarjalnosti, strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje delavcev ter prispevala k obogatitvi samoupravnega znanja delovnih ljudi, k pridobivanju novih delovnih izkušenj. Skratka, gre za usposabljanje delavcev za delo in samoupravljanje. Želijo, da bi tekmovanje čimveč delavcev neposrednih proizvajalcev in učencev šol za usmerjeno izobrazbo.

Najboljši bodo dobili priznanja — pokale, medalje, plakete in diplome.

V Bosni in Hercegovini podpirajo to zamisel. To je vsekakor dobra pot, da delu in ustvarjalnosti damo zaslužen priznanje. Preveč dolgo je trajalo neopravičeno favoziranje nekaterih malomeščanskih idej in pojmovanov o tem, kaj je tisto, kar prinaša lepše življenje.

Zgrešeno je po priljubljenosti davčnih »top seznamih«, ali po slikah v časopisih sklepati, da so edini ideali — zvezde estradnih gledališč, pevci, nogometaši.

Kje so drugi? Kje so delavci? Kje so zdaj nasledniki Alija Sirotanovića in drugih rudarjev, ki so pred leti presegali v svetu dosežene rekorde v izkopu premoga; nasledniki zidarjev, ki so za nekajkrat presejali norme, in drugi junaki dela?

Naši junaki iz življenja in šolskih beril — Sirotanovići ali Skobbić in drugi dobivajo zdaj prave sodobne naslednike — najboljše mlade kovinarje, najboljše drvare, je, traktoriste in orače. Obnovitev delovnih tekmovanj pomeni tudi družbeno vrednotenje resničnih delovnih vrednot, obenem pa je to tudi zgled najmlajšim rodovom, ki iščejo svoje vzornike med delavci.

Pevci so zvezde lahkega življenja, zabave in potrošnje. Najboljši kovinar, traktorist ali drvarec pa ni zvezda, ampak je udarnik dela. Kult dobrega delavca moramo razvijati in seveda materijalno podpirati.

MILORAD BAŠIĆ

ABC odnosov v kolektivu

Piše: Azra Kristančič, dipl. psihologinja

Zakaj je odšel sodelavec?

Kadar sklenu lenuh, da bo šel drugam in da ne bo več delal z nami, se vsi oddahnemo. Drugače pa je, kadar sklenu oditi sodelavka ali sodelavec, o katerem ne bi nikoli mogli reči, da je lena ali len. Gre pač za to, ker se ni mogel živeti v red in disciplino, ki je pri nas, ali pa ker se preprosto ni mogel sporazumeti s svojimi sodelavci.

Nekateri grejo po svoji volji. Sami se odločijo in grejo. Drugi pa bi radi ostali, vendar jim razum veleva, da je bolje, če grejo. Zanje predvsem in nato še za kolektiv.

Ob takšnih priložnostih je vedno mnogo razprav, zakaj kdo odhaja. Vsakdo skuša pristaviti svoj lonček. Nekateri rečejo, da je pač to nekaj povsem normalnega in da bomo slej ko prej nekega lepega dne vsi odšli. Od teh ponavadi nihče nikoli ne gre niti ne misli iti. Samo govori. Zlasti v menzi in bifeju. »Vem, zakaj gre, jaz bom povedal

takrat, ko bo za to čas. Svinjarija!« Spije čašico in pozabi. Na vse skupaj in na tovarišico ali tovariša, ki je odšel. Drugi se muzajo in malo govorijo, mislijo pa si: »Nekaj je tu zadržano, kar tako ljudje že ne odhajajo, čas bo že pokazal, zakaj gre!« Molčijo in kadarkoli kdo karkoli reče, samo kimajo. Zakaj naposled ne bi? Odkrita beseda je marsikdaj bolj usodna kot kimanje. Preden okolje dojame, da si vsem pritrjeval, mine precej časa (navadno!) in tisti, ki se po naključju vsega skupaj še spominja, reče »oh, ta ritka« in zadeva je mimo. So pa seveda tudi takšni, ki ob tem, ko ji je treba povedati po resnici, ne mislijo na svoje ozke interese in odkrito povedo, kaj mislijo. Povedo vse — dobro in slabo. To pa ni včasih niti tistemu, ki govori, da bo odšel, niti tistim, ki pravijo, da bi bilo za vse skupaj bolje, če bi ta in ta odšel.

Kaj vse se naplete ob takšnih in podobnih razpravah, ni treba posebej pisati. »Na dan pride« vse — kdo je s katero spal ali ni hotel spati pa do

tega, da ima kolektiv tako slabe osebne dohodke prav zaradi tega, ker ta »nebodigatreba« nekje govori stvari, o katerih bi bilo mnogo bolje v splošnem družbenem interesu (v širšem in ožjem, seveda), da bi molčal kot grob ali pa vsaj mirno odredil tistih nekaj ur na kakšnem sestanku. Kdo vse to lansira in zakaj, je težko reči. V glavnem pa lahko trdimo, da za vsako čenčo tičijo globoki zasebni interesi, od katerih kolektiv ni imel nikoli ničesar in nikoli ničesar tudi ne bo imel.

In če se povrnemo k začetku: tisti, ki pri nas ni delal, naj kar gre. Drugače ga bodo že naučili. Kadar pa odhajajo tisti, za katere vsi vemo, da so bili dobri delavci, pa se vsekakor niti niti tistemu, ki govori, čeprav so že odšli, kaj jih je pripravilo do tega. Odkrito in pošteno.

Zato, da ne bodo brez potrebe odhajali še drugi naši dobri delovni tovariši.

POZIV

organizacijam združenega dela, da prijavijo kapacitete in termine za

KOLEKTIVNI ODDIH

v zasebnih sobah v Poreču in Vrstarju. Prijave potrebujemo za dogovore in raspored.

NUDIMO:

ZASEBNE SOBE po 50 do 65 dinarjev (samo bivanje za 1 osebo na dan)
POLNI PENZION S SOBO PRI ZASEBNIKU od 125 do 140 dinarjev
HOTELSKI PENZION (B in C kategorija) od 180 do 245 dinarjev

Organizacije lahko prijavijo kolektivni oddih v JULIJU in AVUGUSTU. Bivanje lahko organiziramo za 7, 10 ali 15 dni (ali po dogovoru).

ROK za prijave in dogovore je do 15. 5. 1977. leta.

TURISTIČKI BIRO
52360 Poreč, Trg slobode 3
Telefoni: (053) 86-126, 86-623
Telex: 25168 turist

IZBIRA DELAVKE NA DELOVNO MESTO

VPRAŠANJE:

V delovni organizaciji delam pet let in imam višjo izobrazbo, zasledam pa delovno mesto, za katero se zahteva srednja. Pred nedavnim je bilo prav v našem sektorju razpisano delovno mesto, za katerega se zahteva višja izobrazba. Izpolnjevala sem vse razpisane pogoje ter sem se za to delovno mesto tudi prijavila. Samoupravni organi pa so na prosto mesto izbrali drugo delavko, ki ima sicer zahtevano izobrazbo in tudi nekaj več prakse, je pa iz druge organizacije. Zanima me, če je bila odločitev samoupravnih organov pravilna.

P. M. — Šoštanj

ODGOVOR:

Če je delavka, ki je poleg vas tudi kandidirala za razpisano delovno mesto, izpolnjevala vse pogoje za prosto delovno mesto, tedaj odločitev samoupravnega organa o njeni izbiri

ni bila nepravilna. Dejstvo, da ste tudi vi kandidirali za razpisano delovno mesto, stvari v tem primeru prav nič ne spremeni, kajti prav nobene prednosti nimate zaradi tega, ker ste v delovni organizaciji že zapo-

kupon §
PRAVNIK SVETUJE

sleni. Zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu v členu 11. izrecno določa, da je ob enakih pogojih vsako delovno mesto, za katerega je sklenjeno, da se zasede, dostopno vsakomur. Poleg tega tudi lahko sklepamo, da je bila omenjena delavka izbrana na prosto delovno mesto zaradi tega, ker ima, kot sami pravite v pismu, malo več prakse.

TA TEDEN V ŽARIŠČU

Predsedstvo SFRJ je sprejelo sklepe o odnosih Jugoslavije s sosednjimi državami in o položaju in pravicah jugoslovanskih narodnostnih manjšin v teh državah. V teh sklepih pozitivno ocenjujejo sedanjo politiko SFRJ na tem področju in zahtevajo dolgoročno smer, stališča in naloge pri nadaljnjem razvoju te politike.

V New Delhiju se je končala ministrska konferenca koordinacijskega biroja nevrščenih držav. To je bil uspešen delovni dogovor predstavnikov skoraj dveh tretjin nevrščenega gibanja, saj so poleg 25 članic biroja na zasedanju sodelovali še predstavniki več kot dvajset drugih držav s statusom opazovalcev. Pregledali so uresničevanje stališč in sklepov, sprejetih na lanski vrhunski konferenci v Colombu in v zvezi s tem določili nove naloge in akcije nevrščenih v mednarodnih političnih in predvsem gospodarskih odnosih. Koordinacijski biro je sklenil, da bo naslednje zasedanje na ministrski ravni sredi prihodnjega leta v afganistanskem glavnem mestu Kabulu, sprejel pa je tudi priporočilo, naj bo ministrska konferenca vseh nevrščenih držav prihodnje leto v Jugoslaviji. Na sestanku v New Delhiju so podprli tudi kandidaturu jugoslovanskega diplomata Lazara Mojsosva, namestnika zveznega sekretarja za zunanje zadeve, za predsednika prihodnjega (32.) zasedanja generalne skupščine Združenih narodov.

Španska vlada je sprejela sklep

o legalizaciji komunistične partije. Generalni sekretar KP Španije Santiago Carrillo je ob tem izjavil, da gre za velik politični dogodek, ki krepi demokratični proces v Španiji in mu daje pečat resničnosti. »Ni dvoma, da demokracija v naši deželi nezadržno napreduje,« je poudaril Carrillo. Legalizacija KPS pa ni naletela na ugoden odmev samo v naprednih in demokratičnih krogih v Španiji, ampak tudi v mednarodnem delavskem gibanju. Predsednik ZKJ Tito je v brzovjavki vodstvu španskih komunistov poudaril, da je legalizacija KPS pomembna zmaga delavskega razreda in vseh naprednih sil v boju za nadaljnji demokratični napredek Španije. Tradicionalno prijateljstvo med jugoslovanskimi in španskimi komunisti se bo še okrepilo in prispevalo k razvoju dobrih odnosov med državama in med španskim in jugoslovanskim ljudstvom.

Spopadi v zairski pokrajini Šaba (nekdanji Katangi), kjer se uporniki bojujejo proti redni vojski predsednika Mobutuja, dobivajo čedalje širše mednarodne razsežnosti. V spopade posegajo tudi od zunaj. Maroko je namreč poslal svoje čete na pomoč Mobutuju, redni vojski pomagajo tudi francoski oficirji, v spopade pa so pripravljene poseči še nekatere države. Vse to seveda le zastruje že tako nevarne razmere in je zato resna grožnja miru v tem delu sveta in interesom celotne Afrike.

V. B.

IZ RAZGOVORA Z MAHMUDOM HADIDOM, PREDSEDNIKOM GENERALNE FEDERACIJE DELAVSKIH SINDIKATOV SIRIJE

Nove pravice in odgovornosti

Spremenjena vloga in naloge sindikatov — Tudi sirski delavski razred mora neposredno sodelovati pri sprejemanju razvojnih načrtov

»Sindikati Sirije v svojem delovanju izhajajo iz strategije socialistične stranke arabskega preporoda BAAS, ker menijo, da ta stranka zagovarja koristi ljudstva, še zlasti delavskega razreda naše države,« je izjavil Mahmud Hadid, predsednik generalne federacije delavskih sindikatov Sirije v pogovoru z urednikom Rada. Hadid je vodil sirsko sindikalno delegacijo, ki je bila pred nedavnim na obisku v Jugoslaviji.

Ker je delavski razred integralni del sirske revolucije, so povsem razumljivo v vlogi in nalogah sindikata nastale nujne spremembe. Tovarne so postale last družbe, ustvarjeni dohodek se deli v dobrobit vsega ljudstva. Zato skušajo sindikati z vsemi

silami izboljšati proizvodnjo in uveljaviti takšne družbene in ekonomske odnose, ki bodo v skladu s sklepi partije in, seveda, z lastnimi sklepi.

Glede vpliva sirskega sindikata na gospodarski razvoj je Hadid povedal, da sindikati v Siriji menijo, kako mora delavski razred neposredno sodelovati pri sprejemanju načrtov za razvoj države. Takšno stališče je sprejel tudi predsednik države Asad in izdal dekret, po katerem je tudi predsednik sindikata član vrhovnega sveta za načrtovanje. S tem so sindikati dobili nove pravice pa tudi nove odgovornosti.

Na vprašanje, kakšne izkušnje imajo z delom proizvodnih svetov, je Hadid odgovoril, da je njihova najvažnejša naloga določanje načrtov za proizvodnjo in razvoj, spremljati pa morajo tudi uresničevanje teh načrtov in skrbeti za prodajo blaga. Sveti skušajo mobilizirati vse delavce, da bi bili načrti uresničeni. Člani proizvodnih svetov pa so predstavniki vodstva sindikata in stranke, direktorji obratov, tehnični strokovnjaki in delavci — heroji socialističnega dela. Število članov svetov je odvisno od velikosti podjetja. Najmanjši sveti imajo ponavadi 15, največji pa 45 članov. Povedal je še, da so nekatere uspehe že dosegli. Prav to sirske sindikate spodbuja, da se vsak dan učijo in s pomočjo izkušenj želijo omogočiti čim večjo udeležbo delavcev v upravljanju, da bi v perspektivi uresničili popolnoma demokratično upravljanje.

Glede na to, da obstaja poleg družbenega tudi zasebni sektor v gospodarstvu, je razumljivo sledilo vprašanje, ali načrtovanje zajema oba sektorja in če so kakšne razlike v položaju delavcev. Družbeni sektor je nastal leta 1965, je dejal Hadid, ko je bil sprejet sklep o nacionalizaciji.

Od takrat smo ta sektor okrepili z znatnimi naložbami, namenjenimi graditvi novih industrijskih podjetij. Zdaj družbeni sektor sodeluje s 87 odstotki v gospodarstvu, zasebni pa samo s 13%. Vse ključne industrijske panoge so v družbenem sektorju.

Štiriletni načrt za gospodarski razvoj je bil sprejet lani, predvideva pa skupne investicije v višini 54 milijard sirskega lira (čolar je 3,4 lire). Načrt zajema tudi zasebni sektor predelovalne industrije in obrtništva.

Položaj delavca v vseh podjetjih je urejen z enotnim zakonom o delovnih razmerjih. Delavci, ki so zaposleni v zasebnem sektorju, nimajo pravice do brezplačnega zdravljenja, ker to pravico priznavajo le podjetjem z več kot 500 zaposlenimi, zasebna podjetja pa zaposlujejo manj kot sto delavcev. Sirski sindikati poudarjajo, da bi delavce v zasebnem sektorju morali izenačiti z delavci v družbenem sektorju.

Na vprašanje, naj spregovorijo o svojih vtisih iz Jugoslavije, je Hadid dejal, da je njegov prvi obisk potrdil njegova prejšnja spoznanja in pričakovanja.

»Videl sem, da se Jugoslavija hitro razvija na podlagi izvirnega sistema samoupravljanja. Prepričan sem se, da so jugoslovanski narodi pod vodstvom predsednika Tita sposobni premostiti vse ovire, s katerimi se srečujejo. V pogovorih, ki smo jih imeli z jugoslovanskimi tovariši, smo naleteli na veliko razumevanje zlasti glede reševanja krize na Bližnjem vzhodu in palestinskega problema. Ugotovili smo, da imamo enaka stališča o potrebnosti spremembe mednarodnih gospodarskih odnosov in vloge sindikatov v nevrščenih državah. Dogovorili smo se o izboljšanju sodelovanja, kar bo prispevalo k prijateljskim odnosom med državama. Temelje za to sta postavila predsednika Tito in Asad,« je ob koncu poudaril Hadid.

BOŠKO RAKIČIČ

TUDI GREH

Nezaposlena delavca v Belgiji, Belgijec in Italijan, nista niti v sanjah pomislila, da bosta imela neprijetnosti zato, ker sta se ustavila v bifeju, da bi zvrnila kozareček v družbi s tovariši. Žandarji v mestu Chatelet so — verjetno po navodilih, ki so jih dobili — mislili drugače. Vložili so prijavo proti 18-letnemu Jeanu Lycu de Grotu, ker so ga nekega dne ob treh popoldne našli v bifeju s čašo alkohola. Podobno prijavo so vložili tudi proti Giovanniju Corteliju, Italijanu, ki že več let živi v Belgiji, čeprav žandarji pravijo, da ne vedo, ali je prav Giovanni izpil vse prazne čaše, ki so bile na točilni mizi. Vendar trdijo, da je bil blizu mize in je zaradi tega »sumljiv«.

Očitno so žandarji odigrali vlogo, ki jim je bila namenjena, zdaj pa je stvar pristojnih organov, da izpeljejo nadaljnji postopek. Uvedli pa so ga na podlagi predpisa iz leta 1963, ki pravi, da je delavcu možno odreči pomoč za nezaposlene, če se vede neprimerno in če ga zalotijo, da prosjači.

Noben izmed omenjenih delavcev se ni nespoštljivo vedel pa tudi prosjačila nista. Prav zato ni treba dokazovati, da gre za načrtno akcijo oblasti. Skoraj hkrati, ko sta bili vloženi prijavi proti nezaposlenima delavcema, so objavili tudi predlog, da se v prihodnje odvzame vsaka pomoč tistim, ki so ostali brez dela, če ima njihov zakonski tovariš kakršnekoli dohodek. Prav zato je bilo treba dvigniti prah, češ da nezaposleni razsipavajo denar po gostilnah. Prav s tem namenom so čez noč tudi odkrili predpise iz leta 1963.

Seveda pa imajo tisti, ki imajo moč, pravico, da razglasijo za greh karsikoli. In tako so grešniki tisti, ki so ostali brez dela, in ne tisti, ki jim ne dajo dela.

B. R.

kdo je kdo

ŠIMON PERES

začasni predsednik izraelske vlade

Šimon Peres že več let manevrira v najožjem izraelskem političnem življenju. Poznavalci ga imajo za zelo častihlepnega in oblastiljivega moža. Vse doslej je vse svoje poteze na političnem prizorišču podprejal svojim velikim ambicijam, kar mu je dobro uspelo. Tik pred odhodom z izraelskega političnega prizorišča je pred Peresom svarila tudi dotedanja predsednica vlade Golda Meir. »Pazite se Peresa. Da bi prišel na oblast, je pripravljen celo vrniti zasedena ozemlja.« Ob takratnih zamenjavah v vodstvu je Šimon Peres prevzel mesto obrambnega ministra namesto Moše Dajana, tako kot je Jicak Rabin prevzel predsedniške posele Golde Meir. V naslednjih mesecih in letih sta Rabin in Peres neposredna tekmeča tako v laburistični stranki kot v boju za predsedniški stolček. Februarja — po odkritju nekaterih finančnih mahinacij, je Rabinu le za las uspelo premagati Peresa; pred nekaj dnevi pa mu je ta vrnil. Rabin je moral odstopiti zaradi deviznega računa, ki ga je imel v tujini, in zamenjal ga je — do 17. maja in parlamentarnih volitev — Šimon Peres. Vse kaže, da je nekaterim silam zelo ustrezala ta politična rošada, kajti s prihodom Peresa postaja zunanjepolitična usmeritev Tel Aviva še bolj negotova. In to v času, ko so okrepjena prizadevanja, da bi izraelsko-arabski spor rešili za zeleno mizo v Ženevi.

Čeprav nekdanja predsednica vlade Golda Meir meni drugače, je med opazovalci prevladalo prepričanje, da je novi premier Peres veliko bolj tog do upravičenih arabskih zahtev po vrnitvi zasedenih ozemelj in rešitvi spora na Bližnjem vzhodu. Ali se bo dejansko oprjel tako nepopustljivih stališč tudi v novi funkciji, bodo razkrile že prve poteze in stališča novega prvega človeka Izraela.

bd

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI (VI.)

PREMIKI NA PODROČJU VARSTVA PRI DELU

Varnostni inženirji v delovnih organizacijah, kjer je služba varstva pri delu učinkovita, ugotavljajo, da je pri nesrečah in poškodbah pri delu prišlo do nekaterih premikov, ki bi jih na kratko pojasnili takole: vedno manj je nesreč in poškodb mehničnega značaja, vedno bolj pa se širijo zdravstvene okvare, obolenja ter odsotnosti z dela. Prva polovica trditve je ugodna, druga pa zaskrbljujoča.

izpušni del ventilacijskega sistema.

b) **trenja** zaradi materiala, ki se je kot prah nabral ali razpršil po podu ter delavec hodi po njem; zaradi posnemanja sten kotlov, zaradi mehanizmov kontejnerjev; zaradi trenj v jamah, jaških, ohišjih; zaradi premikanja kontejnerjev prek okuženih površin, zaradi delcev, ki so v zraku ventilacijskega sistema.

c) **urezi, ukleščanje in stiski**, ki nastajajo zaradi pomanjkanja zračnosti med rezilom in steno kotla ali v konvejskem delovanju zaradi neurejenosti med zbiralnikom in motorjem, zaradi hoje delavcev po razsutem materialu; zaradi vozil, ki vozijo po razsutem materialu; zaradi

trdnih delcev, ki so v kotlu; zaradi loma oken ali pritrdil svetlobnih teles in podobno.

Ugotovitve varnostnih inženirjev opozarjajo, da nesreče te vrste upadajo.

Okoliščina, na katero nas opozarjajo varnostni inženirji in delavci služb varstva pri delu, je zelo zanimiva. Res je, da število zdravstvenih okvar narašča, vendar je vzrok za to »delovnih in življenjskih razmerah delovnih ljudi.« Povsem podobni pojavi so znani tudi v drugih državah, tudi v podjetjih z odlično sodobno tehnologijo, varstveno opremo, z vzorno organizacijo dela, toda s sočasnimi pojavi monotonije in dehumanizacije delovnih in življenjskih razmer. **Tudi pri nas ugotavljamo sočasnost visoke**

ravni tehnologije in mehanizacije z ustrežno izvedeno organizacijo dela, tako da tehničarji delovnih postopkov vodi do osnovnih vzrokov dehumanizacije, ki pa naj jih »pokrivajo« zdravstvene okvare in odsotnosti z dela.

Omenjene premike na področju vrst nesreč in zdravstvenih okvar bo treba sistematično proučiti, odkriti pojave dehumanizacije oblik dela in nato določiti ustrezne programske ukrepe za izboljšanje.

To je področje, ki ga je treba temeljito rešiti, ker nam lahko v znatni meri zmanjša pritiske na zdravstvene ustanove, odpravi odsotnosti z dela, bistveno pripomore v stabilizaciji stroškov proizvodnje in pripomore k produktivnosti dela.

sprašujete — odgovorjamo

Prosim za pojasnilo na naslednje vprašanje: Kako naj organizacija združenega dela ugotavlja in vrednoti delovno dobo, ki je pokojninska osnova, če ni v celoti evidentirana v delovni knjižici, ampak se delavcu prizna šele ob upokojitvi?

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pojasnjuje:

Pri vrednotenju delovne dobe po 10. točki sindikalne liste se lahko upošteva tista doba, ki je osnova za pokojnino. Sem šteje delovna doba oziroma zavarovalna doba in delovna doba, dosežena v tujini in priznana na osnovi konvencije. V delovni knjižici sta evidentirani le zavarovalna in posebna doba na podlagi odločbe skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja. Za beneficirano delovno dobo in delovno dobo, doseženo v tujini na osnovi konvencij, pa skupnost invalidskega in pokojninskega zavarovanja ne izdaja odločb, ampak samo potrdila, zato ti dobi nista evidentirani v delovni knjižici. Zato morajo organizacije združenega dela v svojih samoupravnih splošnih aktih določiti, na kakšen način bodo evidentirale beneficirano delovno dobo in delovno dobo, doseženo v tujini, ki je tudi osnova za vrednotenje delovne dobe po omenjeni točki sindikalne liste.

Obojestranska korist od povezovanja

Nedvomno smo v minulih letih veliko storili za rekreacijo zaposlenih. Delavci imajo več in bolj pestre možnosti za prijetno in zdravo razvedrilo. Vse več je tudi športnih objektov, saj tudi potrebna sredstva za oddih in rekreacijo ne predstavljajo več nepremostljive ovire. Vendar, to je le ena plat medalje. Tista svetlejša...

Prav tako je namreč tudi res, da po drugi strani še zdaleč ne moremo biti zadovoljni s tem, kar smo storili za letni oddih delavcev. In takšna je tudi ocena slovenskih sindikatov. Iz najrazličnejših vzrokov smo vprašanje dopustovanja naših delavcev v minulih letih zelo zanemarjali, saj smo se odločno premalo zavezali, da bi omogočili vsem delovnim ljudem vsako leto vsaj kratke, denimo desetdnevne počitnice. Zato tudi približno polovico zaposlenih ne izkoristijo svojih prostih dni v letu za prepotrebni oddih.

Vzrokov za to je razumljivo več. Med zelo pomembne nedvomno šteje dejstvo, da imajo slovenske delovne organizacije še vedno malo svojih počitniških domov in da so še te kapacitete v mnogih primerih slabo izkoriščene. V poprečju komaj slaba dva meseca na leto! Ob visokih režijskih stroških in ob tako neekonomičnem poslovanju so torej tudi pod »domačo« streho počitnice zelo drage. Če ne že za posameznika, pa za delovno organizacijo gotovo.

Problema nikakor nismo posploševali, toda kot na dlani je, da bi se kazalo mnogim delovnim kolektivom, posebno manjšim, ki nimajo kdove koliko možnosti, da bi si omislili svoj

počitniški dom, povezati z našim turističnim gospodarstvom. Znano je namreč, da razpolaga turistično gospodarstvo z znatnimi počitniškimi kapacitetami, z mnogimi najsodobnejše opremljenimi hoteli in z najrazličnejšimi počitniškimi naselji, ki pa so tako kot počitniški domovi slabo izkoriščeni.

Zato se tudi samo po sebi vsiljuje vprašanje, ali ne bi bilo za mnoge delovne skupnosti gospodarneje, če bi za določen čas zakupile potrebne kapacitete komercialnega turizma, če ne bi bilo to ceneje, kot je vzdrževanje lastnega počitniškega doma?

Prednosti takega povezovanja bi bile vsestranske. Delavci bi si lahko po mili volji izbirali kraj letovanja, letos bi bili na počitnicah v Istri, prihodnje leto kje na otokih, itd. Še bolj mikavna plat takšnega urejanja letnega oddiha zaposlenih pa bi bila v tem, da počitnice niti ne bi bile več tako presneto drage. Znano je namreč, da nudi turistično gospodarstvo znatne popuste vsem domačim gostom, ki odkupijo za določen čas nekoliko večje kapacitete. Popusti v nekaterih primerih dosegajo in celo presegajo 30 odstotkov!

Zamisel o povezovanju delovnih organizacij z našim turističnim gospodarstvom seveda ni nova. Žal pa zaradi najrazličnejših predhodkov in močno zakorenjenih navad še ni padla na plodna tla, čeprav bi se takšno povezovanje obojestransko obrestovalo. Tako delovnim kolektivom, ki nimajo svojih počitniških kapacitet, kot tudi turističnemu gospodarstvu, ki sicer razpolaga s kapacitetami, pa so dokaj slabo izkoriščene. — A.

PO SLEDEH DOLOČIL SINDIKALNE LISTE O REGRESIRANJU LETNIH DOPUSTOV (II.)

Pomoči ni bilo od nikoder

V mariborski Elektrokovini so sicer upoštevali določila nove sindikalne liste, vendar bi bile lahko razlike med regresi enih in drugih večje

»Kljub dobri volji, da bi v letošnjem letu kar najbolj ustrezno rešili vprašanje regresiranja letnih dopustov in da bi obenem v kar največji meri upoštevali tudi določila sindikalne liste, menim, da z opravljenim delom ne bi smeli biti pretirano zadovoljni. Ker so se nekateri naši delavci odpravljali na dopust že v začetku letošnjega leta, smo morali na hitro ukrepati, čeprav še nismo imeli izdelanih meril oziroma kriterijev za regresiranje počitnic. Na hitro smo torej sklenili, da gre vsakomur najmanj tisoč dinarjev regresa in da se bomo o podrobnejših merilih pogovorili pozneje. Vse kaže, da smo se malce prenašli, saj je čas pokazal, da je spodnja meja nekoliko visoka in da bo nekoliko premalo sredstev za delavce, ki bi potrebovali za letni oddih izdatnejšo pomoč...«, nam je v mariborski Elektrokovini povedal Alfonz Gramc, podpredsednik konference osnovnih sindikalnih organizacij in obenem predsednik komisije za šport in rekreacijo.

MAJHNE RAZLIKE

V Elektrokovini so pričakovali — tako kot v mnogih drugih delovnih kolektivih pri nas — da bodo slovenski sindikati poskrbeli ob novih določilih sindikalne liste tudi za najosnovnejše kriterije regresiranja letnih dopustov. Ker kriterijev ni bilo od nikoder, so predstavniki sindikata kar sami zavahali rokave.

»Sklenili smo, da bomo na zaposlenega izločili za regrese po 1400 dinarjev...«, je nadaljeval Alfonz Gramc. »Na prejšnjo odločitev, da bo prejel vsak delavec za počitnice najmanj tisoč dinarjev, seveda nismo smeli pozabiti, poleg tega pa smo izoblikovali še nekatere nove kriterije. Ti so sedaj v javni razpravi. Naš predlog je, da bi prejele vse matere samohranilke, ki lani niso zaslužile na mesec več od poprečnega mesečnega dohodka v podjetju, ta je znašal 3626 dinarjev, po 1400 dinarjev regresa. Vsi, ki so lani prejele v poprečju več kot šest tisočakov na mesec, naj bi dobili po našem predlogu le tisočaka za počitnice, drugi delavci, to so tisti, ki so lani zaslužili več, kot je znašal popreček in manj od šest tisoč dinarjev, naj bi dobili za regres 1200 dinarjev. Kaže, pa, da

nam bo nekaj denarja za regresiranje dopustov še »ostalo«, s temi sredstvi bomo kupili še nekaj počitniških prikolic, deloma jih bomo uporabili tudi za modernizacijo in obnovo naših počitniških hišic...«

Tako kot v večini delovnih kolektivov so torej tudi v Elektrokovini upoštevali določila sindikalne liste, ki govore o regresiranju letnih dopustov. Vprašanje pa je, bržčas si ga bodo zastavili številni delavci tega 2800-članskega kolektiva, ali razponi od 1000 do 1400 dinarjev ustrezajo, ali so dovolj veliki in ali bodo sredstva za regresiranje letnih dopustov dosegla svoj namen? Mar ne bo za marsikoga s podpoprečnimi osebnimi dohodki in s številno družino regres za počitnice v višini 1400 dinarjev le malce skromen? Si bo tak delavec res lahko privoščil počitnice...?

POČITNICE ŽE ZA 40 DINARJEV NA DAN!

Sicer pa imajo delavci mariborske Elektrokovine kar precej možnosti za preživljanje svojega letnega dopusta. V Vrsarju imajo 10 počitniških hišic, poleg tega imajo še svoj počitniški dom v Betini pri Murterju pa brunarico Jurček na Okrešlju, dom v Logarski dolini in poleg tega še nekaj prikolic. Razmeroma pestre možnosti, še posebej, če k temu še dodamo, da lahko delavci Elektrokovine letujejo oziroma gostujejo tudi v počitniških domovih drugih delovnih organizacij, s katerimi so sklenili poseben dogovor.

»Res, možnosti so razmeroma pestre, mikavne pa so tudi naše cene. Za celodnevno oskrbo je potrebno odšteti v naših domovih od 40 do 105 dinarjev, kar vsekakor ni pretirano. V prikolicah, kjer si ljudje sami pripravljajo hrano, pa velja prenočišče in vse, kar šteje k opremljenemu življenjskemu prostoru, od 20 do 22 dinarjev na dan. Škoda le, da hočejo tudi naši ljudje vsi hkrati na počitnice...«, je povzel naš kratek razgovor Alfonz Gramc.

ANDREJ ULAGA

Žalec: Tekmovanje v šahu in odbojki

Komisija za šport in rekreacijo pri TKS v Žalcu je nedavno izvedla dve občinski sindikalni tekmovanji.

V odbojki je nastopilo 32 ekip iz 30 organizacij združenega dela. Pri mlajših članih je zmagala ekipa Tovarne nogavic Polzela, pri starejših Ferralit Žalec in pri članicah Savinjski magazin Žalec.

V šahu pa se je v finalu pomerilo osem ekip, v predtekmovanju pa kar 28. Vrstni red finala: 1. SIP Šempeter 20 točk, 2. Hmezad Žalec 19,5, 3. TT Prebold 17,5 točke itd.

Na sliki: Srečanje med predstavniki Ferralita (levo) in Skupščine občine Žalec (na desni)

Tekst in foto: T. TAVČAR

RADOVLJICA

PREHODNI POKAL ZA VEZENINE BLED

Ob lepem sončnem vremenu je bilo na smučiščih Zatrnika četrto tradicionalno sindikalno smučarsko tekmovanje delavcev tovarn Almira, Sukno in Vezenine.

Pod pokroviteljstvom občinskega sveta Zveze sindikatov Radovljica je tekmovanje organizirala OOS Vezenine Bled. Na tekmovanju v veleslalomu je nastopilo več kot 80 tekmovalcev in tekmovalk. Moški so bili razdeljeni v štiri, ženske pa v tri starostne skupine. V ekipni uvrstitvi, so imeli največ uspeha predstavniki OOS Vezenine Bled, ki so letos osvojili v trajno last prehodni pokal občinskega sveta ZS Radovljica.

Rezultati najboljših: Ženske nad 35 let: 11. Minka Udir, Sukno, 2. Mici Črnilec, Sukno,

3. Tončka Kvas, Vezenine. Ženske 27 do 35 let: 1. Sonja Zupan, Sukno, 2. Marija Jurkovič, Vezenine, Slavica Pogačnik, Sukno. Ženske do 27 let: 1. Jana Justin, 2. Alenka Bajželj, obe Vezenina, 3. Marija Kavčič, Sukno.

Moški nad 45 let: 1. Vinko Iskrer, Vezenine, 2. Franc Beguš, Sukno, 3. Janez Kapus, Almira. Moški 35 do 45 let: 1. Franci Ovsenik, Sukno, 2. Franc Jakopič, Vezenine, 3. Janez Zupan, Vezenine. Moški 27 do 35 let: 1. Miha Zupan, Sukno, 2. Herman Poklukar, Almira, 3. Igor Moholj, Vezenine. Moški do 27 let: 1. Andrej Dežman, Vezenine, 2. Franjo Zalokar, Sukno, 3. Jure Legat, Sukno.

V. MATIJAŠIČ

TREBNJE

VI. delavske športne igre

V trebanjski občini se bodo 16. aprila pričele VI. delavske športne igre, ki jih organizira komisija za kulturo in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Trebnje. Tekmovanja bodo na sporedu do 26. novembra.

Moški bodo tekmovali v desetih panogah (lani 8), in sicer v šahu, streljanju, kegljanju, balinanju, odbojki, košarki, rokometu, malem nogometu, namiznem tenisu in metu bombe v

cilj, ženske pa v petih panogah (lani 3) to je v šahu, streljanju, kegljanju, odbojki in namiznem tenisu.

Ekipnih tekmovanj, ki bodo v Trebnjem, na Mirni in Mokronogovskem budo lahko udeležili vsi, ki so člani sindikata ne glede na to, kje so zaposleni. Tekmujejo lahko tudi vajenci in upokojenci, slednji za tisto delovno organizacijo, pri kateri so bili nazadnje zaposleni, lahko pa tudi za društvo upokojencev.

JANEZ PLATIŠIČ

NOVICE, REZULTATI, MNENJA

NOVA GORICA

Gostol nosilni košarkarski klub

Pred začetkom tekmovalne sezone je novogoriški košarkarski klub Gostol dobil novo vlogo pri uresničevanju zastavljenih poti na telesno-kulturnem področju. Postal je nosilni košarkarski klub, ki združuje najboljše igralce vseh starostnih kategorij.

Selekcioniranje igralcev, ki je novost novega tekmovalnega sistema, se je v Novi Gorici pokazala kot zelo uspešna metoda in trenutno najboljša tako pri spodbujanju množičnosti kot tudi pri vzgoji dobrih tekmovalcev.

Trenutno je v občini na voljo sedem trenerjev za košarko, že na

jesen pa se bo to število povečalo, saj se že pripravljajo na novo, to je žensko selekcijo.

KOPER

Organizirano letenje z zmaji

Športno jadralno društvo Delta Koper je prvo v Jugoslaviji pričelo z organiziranim letenjem z zmaji. Društvo Delta so v Kopru ustanovili že lani, saj je tudi na slovenski obali veliko ljubiteljev tega novega atraktivnega športa. Klub šteje 35 članov in ima dva zmaja. S teoretičnim znanjem so mladim športnikom priskočili na pomoč člani obalnega letalskega kluba, saj se mora vsak, ki želi poleteti, najprej seznaniti z osnovami aerodinamike, aeronavtikne in seveda meteorologije.

Kot vsi športniki se tudi koprski »zmajarji« srečujejo z materialnimi težavami. Shajajo se v propadajočem koprskem Domu mladih tehnikov, denar za oba zmaja pa so prispevali sami — z visoko članarino!

MARIBOR

TAM Tezno — Cevovod 5:4

V novi tekmovalni sezoni občinskega sindikalnega prvenstva Maribora v namiznem tenisu bo sodelovalo v petih moških in eni ženski ligi 84 ekip.

Že v začetku tekmovanja je prišlo do presenečenja. Ekipa CEVOVODA, ki ni bila poražena že več let, je po ostrem boju klonila proti ekipi TAM TEZNO z rezultatom 4:5. — D. ZAGORAC

VELENJE

Za pokal maršala Tita

Šaleško šahovsko društvo je v okviru proslav v počastitev življenjskega jubileja tovariša Tita in 40-letnice njegovega prihoda na čelo partije priredilo turnir za Titov pokal. Tekmovanja se je udeležilo 14 ekip temeljnih organizacij in šol iz občine Velenje.

Prvo mesto je osvojila ekipa Gorenje — TOZD Promet s 45 točkami. Sledijo: REK — delovna skupnost skupnih služb, gimnazija in Vegrad, KOC Velenje, REK — jama Škale, RŠC, osnovna šola MPT, krajevna skupnost Gorenje, ERA itd.

Za zmagovalno ekipo so igrali Špeh, Bibianko, Kovačič, Petrovski in Goršek.

H. JERČIČ

JESENICE

Šahovski turnir

V počastitev 40-letnice ustanovnega kongresa KPS, prihoda tov. Tita na čelo ZKJ in 85-letnice Titovega rojstnega dne je Šahovsko društvo Jesenice organiziralo in izvedlo šahovski turnir za pokal maršala Tita. Udeležilo se ga je 12 četverk iz delovnih organizacij, krajevnih skupnosti in društev.

Tekmovanje je trajalo tri dni, izvedeno pa je bilo po Bergljevem sistemu. Prvo mesto in s tem tudi pokal maršala Tita je osvojila I. ekipa Železarne Jesenice, Druga je bila II. ekipa železarne. Na tretje

mesto pa se je uvrstila ekipa Športnega društva Jesenice.

B. B.

LJUBLJANA

Tudi gostinci imajo svojo komisijo

Pri republiškem odboru sindikatov delavcev gostinstva in turizma so pred dnevi imenovali komisijo za delovna in športna tekmovanja, ki jo bo vodil Edvard Progar. Imenovan bo tudi dve podkomisiji, in sicer za športna tekmovanja, ki jo bo vodil Stefan Glavač, in komisija za delovna tekmovanja, ki jo bo vodil Ludvik Kerčmar. Komisija je že na prvi seji razpravljala o delovnih in športnih tekmovanjih, saj je pred dvanajsetimi leti XXV. gostinstvo-turizma stični zbor.

USTANOVNI KONGRES KPS

(VI.)

Piše: dr. FRANCE KRESAL

SLOVENIJA JE BILA NARODNO ZATIRANA DEŽELA

Nadaljevanje Gorkičevega poročila govori o gospodarski in socialni strukturi slovenskega delavstva. Prikazuje vse težave, s katerimi se je morala boriti partija, ko je organizirala delavstvo v sindikalne organizacije in v boj za delavske pravice. Akcijska enotnost slovenskega delavstva je zagotovila izboljšanje delovnih razmer, višje mezde in druge pravice. Stavkovni val sredi tridesetih let je bil sad politične aktivnosti slovenskega proletariata v ljudsko-frontnem gibanju. Slovenski komunisti so znali prenašati svoje ideje na množice. Vpliv komunistične partije je rastele na glede na formalno organiziranost in število članstva. Gorkičevo poročilo se končuje z ugotovitvijo, da je bila Slovenija narodno zatirana dežela in da je k najbolj perečim življenjskim vprašanjem slovenskega naroda štela nevarnost, ki je pretila Slovincem iz fašistične Nemčije in Italije.

Zatem pa Gorkič nadaljuje: »Slovenski proletariat je silno mnogo pretrpel zavoljo težnje kapitalistov in industrijcev, da bi vrgli bremena krize na pleča delavskega razreda. Okoli 30.000 slovenskih delavcev je brezposlenih. Celotna izplačana meзда v Sloveniji je 1929. leta znašala 168 milijonov din, a 1935. leta le 60 milijonov dinarjev. Slovensko delavstvo je bilo težke, toda blesteče boje za popboljšanje svojega položaja in za obrzdanje nenasitnih pohlepov svojih izkoriščevalcev. Od 90.000 zavarovanih delavcev jih je bilo samo 1936 leta 20.000 obseženih v stavkovnih in tarifnih gibanjih. V teh gibanjih se je udejstvovalo 1936. leta 60% tekstilnega, 51% lesnega, 46% stavbinskega, 24% kovinarskega delavstva Slovenije. Od 48 stavkovnih in tarifnih gibanj v Sloveniji 1936. leta jih je bilo 38 zaključenih s povoljnimi rezultati. V večini teh stavk so komunisti kot najdoslednejši bojevniki za boljše sedanost in srečnejšo bodočnost stali v prvih vrstah teh bojev.

Ugoden rezultat večine teh gospodarskih gibanj je bil omogočen edino in izključno le zaradi složnega nastopanja in skupne akcije vseh delavcev ne glede na politično razdvojenost in organizacijsko razcepljenost slovenskega delavstva. Ta razcepljenost slovenskega proletariata je glavna ovira, da delavski razred v Sloveniji ne zavzame v Ljudski fronti in v političnem življenju Slovenije mesta, ki mu pripada po njegovi številnosti, koncentriranosti in po njegovi vlogi v gospodarskem življenju v Sloveniji. V političnem smislu je slovenski proletariat v glavnem razcepljen na komuniste, socialne demokrate in krščanske socialiste. V strokovnem pogledu je ta razcepljenost še večja. URSSJ — svobodne strokovne

organizacije — ima v Sloveniji 13 zvez s 109 podružnicami in z okoli 8.000 članov. Jugoslovanska strokovna zveza — krščanski socialisti — imajo 4 zveze z 52 podružnicami in okoli 5.000 člani. Narodna strokovna zveza — iz katere poskušajo napraviti fašisti svojo oporo med delavstvom — ima 60 podružnic s 3.000 člani. Zveza društev privatnih nameščencev ima 40 podružnic z 800 člani. Še 7 drugih avtonomnih strokovnih zvez ima 40 podružnic z 2.000 člani. Poleg tega obstaja v Sloveniji še 5 kulturno-prosvetnih in športnih delavskih organizacij, dalje razne vrste fašističnih in režimskih strokovnih ter »delavskih« organizacij kakor »Zveza združenih delavcev«, »Delo in eksistenca«, »Železničarska zveza«. Skratka: okoli 30.000 organiziranih delavcev v Sloveniji je razcepljenih med 14 raznih organizacij strokovnega značaja!

Z ustanovitvijo Komunistične stranke Slovenije se mora pričeti sistematičen in osredotočen boj za enotnost proletariata v vseh mogočih njenih oblikah: akcijska enotnost, sodelovanje sindikalnih centrov in smeri, strokovna združitve vseh strokovnih organizacij na razredni podlagi, skupni politični nastopi slovenskega delavstva, enotna fronta socialistov, krščanskih socialistov ter komunistov in, končno, ustvaritev enotne skupne prole-

le 38.000 družin ima srednje posestvo, a 57.000 večje in veliko posestvo. To se pravi, da živi skoraj tri četrtine prebivalstva Slovenije v bedi in pomanjkanju. Poleg tega je okoli 60.000 kmečkih domačij, katerih zemlja znaša 500.000 ha, obremenjenih z velikimi dolgovi. Kmečki dolgovi v Sloveniji so večji kakor v kateremkoli drugem delu Jugoslavije. Več ko polovica obdelane zemlje v Sloveniji je obremenjena z dolgovi.

K najbolj perečim življenjskim vprašanjem slovenskega naroda sodi nevarnost, ki preti Slovincem s strani fašističnih napadalcev: Nemčije in Italije. Slovenija je jabolko, ki ga hoče hitlerjevski fašizem pogoltniti ob prvi priložnosti.

Slovenija leži v območju njihovih neposrednih imperialističnih namer, zato ji pripravljata ti dve fašistični državi novo razkosanje in podjarmljenje, ki bi postavilo pod vprašanje nadaljnji obstoj slovenskega naroda sploh. To ni nevarnost, ki lahko vznikne šele jutri ali pojutrišnjem. To je že danes največja nevarnost za slovenski narod in se je zato treba boriti proti njej danes, kajti da se jo odbiti. Gre za srečo, nezavisnost, usodo in bodočnost slovenskega naroda.

Ustanovitev Komunistične stranke Slovenije mora sloven-

NA ZALOGI IMAMO

Peter Toš

SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA

Priročnik lahko naročite na naslov: ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4/II ali na naslov Republiška konferenca SZDL, Ljubljana, Komenskega 7. Cena za izvod je 8 din.

tarske razredne stranke v Sloveniji.

Slovenija je narodno zatirana dežela. Slovenci plačajo 14% davka v Jugoslaviji, čeprav pomenijo le 9% prebivalstva. Železnice znašajo v Sloveniji po svoji dolžini le 12% vseh železnic v Jugoslaviji, toda dajejo državi 20% celotnih dohodkov prometnega ministrtva. Posamezen prebivalec plača poprečno letnega davka v Vojvodini 200 din, na Hrvaškem 168 din, v vseh drugih pokrajinah Jugoslavije 37—65, a v Sloveniji 223 din! Poleg tega plača vsak Slovenec poprečno še 180 din samoupravnih davkov. Slovenska industrija se demontira in zapostavlja. Od 234.000 družin, kolikor jih je bilo v Sloveniji 1930. leta, jih je 44.000 brez vsakega posestva, 35.000 družin ima le hišo brez zemlje, 63.000 jih je, ki nimajo za prehrano potrebnega minimuma zemlje, in

skemu proletariatu olajšati izpolnitev njegovega zgodovinskega poslanstva: da združi pozitivne in napredne sile slovenskega naroda v boju za narodno enakopravnost Slovenije in za boljše ter srečnejše življenje slovenskega naroda. Odvrniti od slovenskega naroda nevarnost, ki mu preti od strani hitlerjevsko-musolinijevskih naklepov, zagotoviti njegovo narodno svobodo, v reči spleč slovenskega ljudstva breme bede, revščine, ropanja in nevolje, pomagati mu k srečnejšemu in bolj radostnemu življenju — to so cilji, ki so zapisani na zastavi Komunistične stranke Slovenije.

Živela Komunistična stranka Slovenije!

Živela Komunistična stranka Jugoslavije!

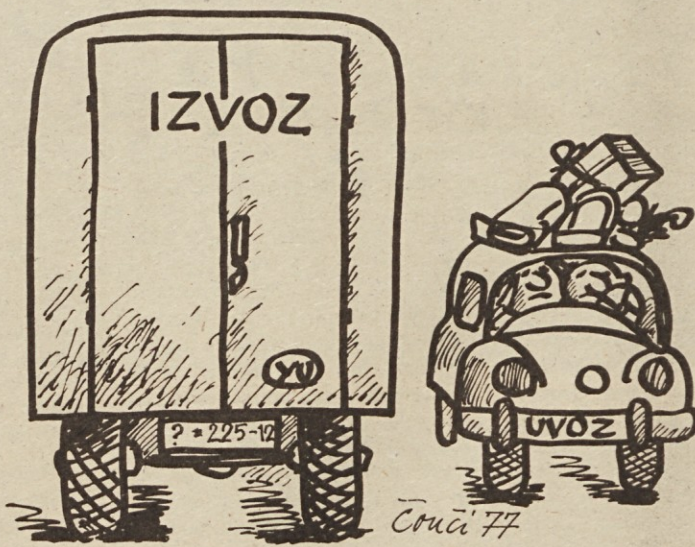
M. GORKIČ

$$\begin{aligned}
 & IZG = 0 + 44g^2x - 4g^2x + x - y^2 - 54g^2x \frac{1}{\cos} \\
 & = \frac{44g^2x}{\cos} - \frac{1}{\cos} + 1 = \frac{44g^2x + \cos - 1}{\cos} \\
 & = [(44g^2x - \frac{1}{\cos} + \cos) - 1] \cdot x^{-1} \\
 & = (44g^2x + \cos - 54g^2x + 1) \cdot (2^{-1}) \cdot 7 \\
 & = (\frac{1}{2}44g^2x + \frac{1}{2}\cos - 27g^2x + \frac{1}{2}) \cdot (-x+2) \cdot 7 = \\
 & x = -5.420.000.000 \text{ s.d.} \\
 & \dots UPAM, DA VAM JE SEDAJ JASNO, \\
 & ZAKAJ IMAMO IZGUBO...
 \end{aligned}$$

BREZ BESED

Karikatura: Jože Bolha

BREZ BESED

Karikatura: Stane Petrovič

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 26. aprila 1977 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA št. 15. Nagrade so: 200, 150 in 100 din.

DE	DEL ZA	OF	GUGORIČ	ŽIVKOV	AVAR	STARO-SLOVANSKA	NARCIS DEMSKOVIČ	PREBIVALCI ČILA	NABOLJŠE DELO PR. PISCA CHARLES BRANNA	NEPOSREDNOST PR. PISANJA	ŽITNI PLOD	VRSTA ŽITA
PREBIVALKA POSTOJNE												
REŠITELJ												
SLOVENSKA PISATELJICA (ZOFKA)								POLOTOK PRI DUBROVNIKU				
VRTIČI SE DEL ELEKTROMOTORA							MEDENIKA					
ŽIVALSKA OGRADA							BIŠI AVSTR. PREKEDNIK					NAYIŠJA GORA TURČIJE
PREPROSTO VOZILO							ANTER SLOV. RJA TUJK					
SESTAVIL N. R.	SODOB. ŠP. SLIČAR						REVA SKOZI RIM JAMA Z ILOVICO					
SREDNJE-VESLI KONJANIK												
ROZA LUKSEMBURG												
UČNI ZAVOD Z VSO OSIŠEBO												
POJAV NA VODI												
OLEG FANJEVI												
POSODA ZA PIVO												
GRŠKO ODPORNISKO GIBANJE (PROT DEJTI)												
RAJKO NAHTBAL												
NRAVO-SLOVJE												
DROZG												

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠTEV. 13:

Slovenijales, Murska Sobota, omot, karotin, KP, ata, aneks, veljava, MR, inserat, Aida, CP, nalet, jar, Arij, Asinara, osem, tri, Er, alt, os, Aniza, meridian, ol, Atala, višnja, Tana, kaja, IV, ER, mula, ave, Rio, Muni, IMOS, karikaturnist, ataka, manta.

Izrebrani reševalci križanke štev. 13:

1. nagrada, 200 din: Ivanka Perše, 68220 Šmarješke Toplice, Gorenja vas 54;
2. nagrada, 150 din: Alja Miklič, 66000 Koper, Istrskega odreda 6;
3. nagrada, 100 din: Dejan Vodovnik, 68250 Brežice, B. Milavcev 35.

Nagrade bomo poslali po pošti.

OSNOVNIM ORGANIZACIJAM SINDIKATA!

Iz zbirke KNJIŽNICA SINDIKATI:

št.	avtor	tematika	Cena:
št. 2:	Slavko Grčar:	Organiziranost in delovanje sindikatov	20. — din
št. 3:	Olga Bručan in Slavko Grčar:	Finančno poslovanje v sindikatih	20. — din
št. 6:		Samoupravno urejanje dohodkovnih odnosov v združenem delu	40. — din
št. 7:		Aktualne družbenopolitične naloge sindikatov danes	30. — din
št. 8:		Ljudska obramba in družbena samozaščita — temeljna naloga sindikatov	30. — din
št. 9:	Bogdan Kavčič:	Samoupravljanje v združenem delu	40. — din
št. 10:	Roman Albreht:	Nov korak pri graditvi temeljev socialistične samoupravne družbene ureditve	20. — din

SINDIKALNA LISTA 1977 4. — din

SINDIKATI ŠT. 1 5. — din

(priloga Delavske enotnosti št. 5)

1. Stališča, kriterij in postopek za presojanje upravičenosti do regresiranja prehrane med delom v obliki vrednostnih bonov za živila
2. Nekaterne obrazložitve in dopolnitve postopka za uveljavitev sindikalne liste za leto 1977
3. Enotne osnove in merila za dodeljevanje družbenih stanovanj delavcem v organizacijah združenega dela in drugih delovnih skupnostih
4. Osnove dodeljevanj stanovanjskih posojil delavcem v organizacijah združenega dela in drugih delovnih skupnostih
5. Zagotavljanje pogojev za hitrejši razvoj kmetijstva, uveljavljanje novih družbenoekonomskih odnosov in preobrazba vasi v srednjeročnem razvoju 1976—1980.

Navedene publikacije in priloge lahko naročite na naslov ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali kupite v naši trgovini na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

— odreži in pošlji —

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam pri ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOT-

NOST, Ljubljana . . . . . izvodov . . . . . (naslov, oziroma številka brošure)

. . . . . izvodov SINDIKALNA LISTA 1977

. . . . . izvodov PRILOGA SINDIKATI ŠT. 1

Naročene izvode mi pošljite na naslov: . . . . .

Poštna številka, kraj: . . . . .

Datum: . . . . .

Čitljiv pódpis naročnika:
(z žigom)

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu blaga.

Tudi letošnji prvi del krvodajalske akcije v Ljubljani je lep uspel, saj je darovalo kri že več kot 10.000 krvodajalcev od 12.300, kolikor jih pri mestni organizaciji RK, ki akcijo vodi, načrtujejo za letos. Lani so presegli število 16.000 krvodajalcev. Večina krvodajalcev je iz delovnih organizacij. Najbolj razveseljivo pa je dejstvo, da je med njimi vedno več mladih in takih, ki kri dajo prvič. Foto: A. AGNIČ

ČIGAVA SKRB?

Ni še dolgo tega, ko smo se na dolgo in široko razgovorili o tako imenovanih ženskih vprašanjih. Mnenja so bila deljena. Nekateri so trdili, da ženskih problemov ni, ampak da so otroško varstvo, porodniški dopusti, varstvo pri delu in podobne zadrege stvari, ki jih mora reševati družba kot celota. Drugi so spet trdili, da imamo vprašanja, ki so le ženska in ki jih morajo reševati predvsem ženske same. Prav imajo bržčas oboji.

Eno od vprašanj, ki bi jih morala v celoti reševati družba, je položaj nekaterih žensk pred in po porodu. Res je, da so to le izjemni primeri, vendar je teh primerov še vedno toliko, da jih ne moremo in ne smemo prezreti.

Zakaj gre? V Ljubljani smo po osvoboditvi zgradili na Viču materinski dom, kamor so se lahko zatekle vse tiste bodoče matere, ki so z avoljo nosečnosti zašle v težave. Deloma so bile to gospodinjske pomočnice, ki so jih starši napodili od doma. Bile pa so še ženske, ki zaradi številnih drugih razlogov niso imele strehe nad glavo. 28 postelj je bilo v tem domu, ki ga je vodila izšolana babica. Ta je bodoče matere tudi teoretično in praktično pripravljala na njihovo poslanstvo.

Zdaj že tri leta materinskega doma ni več. Ker ni bilo sredstev za vzdrževanje, ga je porodnišnica odstopila kliničnemu centru. Ta pa si je v njem uredil samski dom za medicinske sestre.

In bodoče mamice, ki so se včasih zatekale v ta dom?

»Po nekaj dni so pri eni in zopet nekaj dni pri drugi prijateljici, dokler ne pride njihov čas,« je pripovedovala Duška Perdan socialna delavka v ljubljanski porodnišnici. »Same morajo reševati svoje težave. Saj jim pomagamo, kadar le moremo. Včasih tudi najdemo kako diagnozo in jo »spravimo« v porodnišnico. Tu pa imajo prednost seveda patološki oziroma zdravstveno ogroženi primeri pred socialnimi. Na tridesetih posteljah, kolikor jih imamo, morajo včasih ležati tudi po dve na eni postelji. Pa še znatno dražji je oskrbni dan pri nas na kliniki, kot bi bil, denimo, v materinskem domu.«

Pravijo, da takih socialnih primerov ni veliko.

»Dovolj! Od 150 žensk, kolikor jih rodi v Ljubljani na teden, je prav gotovo 10 takih, ki imajo socialne težave. Med njimi so najpogostejše dekleta, ki delajo pri nas iz drugih republik in mladoletnice. Vsak mesec rodi v naši porodnišnici vsaj eno dekle, ki še ni dopolnilo 14 let. Mnoge prihajajo k nam pretepeno ter živčno in telesno zlomljene. Vse to zapušča posledice tudi na otroku. Ko bi spet imeli materinski dom, bi

bilo laže. Potrebovali bi vsaj 20 postelj za Ljubljano.«

»In po porodu? Včasih je bil na Gruberjevem nabrežju dečji dom s 30 posteljami, kjer so matere z dojenčki lahko preživele 6 tednov po porodu. Danes je v tej stavbi le 10 postelj in za največ 10 dni. V mestno otroško bolnišnico pa sprejemajo le bolne otroke.

»Najbolj ogroženim materam pomagamo skupaj s centri za socialno delo po občinah, vendar gre

včasih po polževo in drugega izhoda nimamo, kot da jih za nekaj časa zadržimo pri nas, ali pa otroke pošljemo v mestno otroško bolnišnico, seveda, če najdemo plačnika.«

In še nekoliko drugačno mnenje, ki smo ga dobili v mestni otroški bolnišnici. »Za dečji dom praktično ni več potreb, saj imamo v njem ta čas le en socialni primer. Vse druge večinoma rešijo z rejništvom.«

Na videz problema ni — za tiste, ki pa ga občutijo, je še kako velik.

A. A.

HUMORESKA

NADVSE POTREBNA USTANOVA

V minulih nekaj letih, ko smo »delali« ustavo in zakon o združenem delu, smo se tako dobro samoupravno organizirali, da so še bolj kot poprej privrele na dan naše slabosti, pomanjkljivosti in nesamoupravne težnje.

O njih pripoveduje tale razglas, ki sem ga nedavno tega prebral na strani tovarniškega lista organizacije združenega dela »Rdeča zvezda«.

Takole so zapisali:
»Vsem ljudem, ki imajo mehko hrbtenico, vsem tistim, ki hrbtenice sploh nimajo, vsem omahljivcem in

petoliznikom, bojazljivcem in komolčarjem sporočamo, da smo na pobudo nekaterih naših eminentnih samoupravljalcev ustanovili agencijo »Grešni kozel«, ki bo poslovala vsak dan in nudila svoje storitve po dnevni cenah.«

Nadalje pravijo:
»Cenjeni interesi! Če prepozno prihajate na delo, slabo delate ali med delovnim časom sploh ne delate pa ne veste, kako bi to utemeljili, poprosite za naše storitve. Nudimo vam kopico preizkušenih in tako tehničnih izgovorov — od boleznih otroka do nujnega raz-

govora na občinskem oddelku za socialno zavarovanje — da vam bo vsak šef verjel.«

»Če nekdo ne zna pohoditi svojega sodelavca, da bi se sam dvignil v oči šefa, če ne veste, kako naj bi uveljavili svoj prav, ko vam vsi dobronamerni samoupravljalci oporekajo, če je v vašem odnosu do nadrejenih kakršnakoli težava. . . naša organizacija vam nudi možnost, da se kljub tem slabostim in napakam uveljavite kot dobri samoupravljalci.«

»Če ne veste, kaj naj bi prepričljivega povedali delovnemu kolektivu,

ko ste kot direktor zavozili podjetje v slepo ulico, če delavci nergajo zaradi sistema nagrajevanja, ki ste ga naredili v upravnih službah in ne najdete pravnih izgovorov, zakaj ste se odločili prav za takšen sistem, v katerem je plačana šolska izobrazba, ne pa delo, če niste storili tistega, kar ste se dogovorili na samoupravnih sestankih, pa ne veste, kako bi utemeljili svojo nedelavnost na tem področju, če so v vašem podjetju stroji več vredni kot človek, in če se dogajajo kakršnekoli težave v vaših odnosih z vodstvi družbenopolitičnih organizacij, obrnite se na nas, na

našo agencijo. Naučili vas bomo, da boste znali delati po starem in govoriti po novem. . . Diskretnost je zanjame- na.«

Prebral sem torej ta razglas, objavljen na strani tovarniškega lista organizacije združenega dela »Rdeča zvezda« in sem ondan predlagal, da tudi pri nas, v okviru občinskega sindikalnega sveta Dolgi potok, ustanovimo takšno agencijo.

Pa so mi rekli, da jo že imajo in da že kar precej let dobro deluje.

JANEZ VOLJČ

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČGP Delo, TOZD Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERŠIČ, MILAN GOVEKAR, MARIJAN HORVAT, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik), BORIS RUGELJ,

BOJAN SAMARIN (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, IVO VIRNIK in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313-VI; naročniški oddelek tel.: 310-033, int. 278; uredništvo, tel.: 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033; komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5,

tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki, št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 4,00 din, letna naročnina je 200,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tisk »Ljudska pravica«, Ljubljana.